

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomických teorií

Diplomová práce

Ekonomická konkurenceschopnost Německa

Bc. Ondřej Novák

© 2016 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Ondřej Novák

Provoz a ekonomika

Název práce

Ekonomická konkurenceschopnost Německa

Název anglicky

Economic competitiveness of Germany

Cíle práce

Cílem diplomové práce je návrh řešení pro rozvoj konkurenceschopnosti v souvislosti s výsledkem analýzy ekonomické situace Spolkové republiky Německa. Na základě hodnocení ekonomické konkurenceschopnosti zemí Světovým ekonomickým fórem bude vytvořena doporučení pro českou republiku na základě výsledků komparace Norska a České republiky. Dále pak z vývoje bodového hodnocení a samotného pořadí jednotlivých pilířů v pětiletém odstupu mezi roky 2010 a 2014.

Metodika

Při vypracování teoretické části bude využito odborných knižních a internetových zdrojů, z kterých bude následně za pomoci logických metod analýzy, syntézy, indukce či dedukce sepsána ucelená literární rešerše na téma ekonomické konkurenceschopnosti. V praktické části bude využito metod pro vícekritériální rozhodování, konkrétně metody TOPSIS. Dále budou vyvozeny závěry hodnotící silné a slabé stránky německé ekonomiky v konkurenčním boji pomocí komparace dostupných sekundárních dat států Německa, Norska a České republiky. Tyto závěry budou podloženy komparací vývoje skóre a pořadí jednotlivých pilířů Globálního indexu konkurenceschopnosti a určení jejich pozitivního či negativního vlivu na konkurenceschopnost, který bude stanoven přes výpočet zahrnující změny mezi srovnávanými lety a vážený součin vyvozený ze struktury konkurenceschopnostního indexu.

Doporučený rozsah práce

60-80

Klíčová slova

Konkurenceschopnost, globalizace, Světové ekonomické fórum, pilíře hodnocení, spolkové země, vícekritériální rozhodování

Doporučené zdroje informací

KLAUS SCHWAB. Global risks 2012. 7th ed. Cologny, Switzerland: World Economic Forum, 2012. ISBN 978-929-5044-357.

KLVAČOVÁ, Eva, Jiří MALÝ a Karel MRÁČEK. Různé cesty ke konkurenceschopnosti: EU versus USA. Vyd. 1. Praha: Professional Publishing, 2008, 236 s. ISBN 978-80-86946-84-9.

ROWENA ARZT. MIT EINEM GELEITW. VON WERNER DELFMANN UND JOCHEN WITT.

Wettbewerbsfähigkeit europäischer Messeveranstalter Entwicklung und empirische Anwendung eines multidimensionalen Bezugsrahmens. 7th ed. Köln: Kölner Wiss.-Verl, 2006. ISBN 978-393-7404-226.

STEINMETZOVÁ, Dana (ed.). Bariéry konkurenceschopnosti. V Praze: Oeconomica, 2008, 162 s. ISBN 978-80-245-1444-4.

WOKOUN, René. Konkurenceschopnost regionů Evropské unie a České republiky. Vyd. 1. ISBN 978-80-7414-534-6.

Předběžný termín obhajoby

2015/16 LS – PEF

Vedoucí práce

Dr. Mgr. Ing. Daniel Toth, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 22. 3. 2016

doc. Ing. Josef Brčák, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 23. 3. 2016

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 28. 03. 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Ekonomická konkurenceschopnost Německa" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29. 3. 2016

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu mé diplomové práce panu Dr. Mgr. Ing. Danielu Tothovi, Ph.D. za udělené rady a odborné vedení při zpracování této práce. Mé díky patří také rodině a přátelům, kteří mi byli po celou dobu studia psychickou oporou.

Ekonomická konkurenceschopnost Německa

Souhrn

Tato diplomová práce pojednává o problematice konkurenceschopnosti v současném globalizovaném světě. Zaměřena je především na konkurenceschopnost národní a regionální v jedné z nejrozvinutějších zemí na světě, kterou je Spolková republika Německo.

V první části práce je vytvořena teoretická základna vymezující základní pojmy problematiky globalizace, provázanosti konkurenceschopnosti na firemní, regionální a národní úrovni, a také možnosti jejich hodnocení.

V další části práce je zkoumána národní ekonomická konkurenceschopnost Německa. Z počátku je uvedena ekonomická charakteristika Spolkové republiky Německo, společně s dalšími vybranými zeměmi, Norsko a Česká republika, s kterými je právě Německo v hodnocení konkurenceschopnosti porovnáváno. Země jsou porovnávány ve všech 12 pilířích hodnocení konkurenceschopnosti, které je prováděno Světovým ekonomickým fórem. V návaznosti na tyto výsledky je dále identifikována relativní i absolutní změna v hodnocení konkurenceschopnosti Německa mezi lety 2010-2011 a 2014-2015.

V závěrečné části práce, hodnotící konkurenceschopnost spolkových zemí ve vzájemném porovnání, je nejprve uvedena charakteristika každé z 16 spolkových zemí Německa. Následně je pomocí řešení vícekriteriálního rozhodovacího problému stanoveno pořadí všech spolkových zemí dle úrovně konkurenceschopnosti. Konečným výstupem je územní rozdělení Spolkové republiky Německo na základě různých úrovní regionální konkurenceschopnosti.

Klíčová slova: Konkurenceschopnost, globalizace, Světové ekonomické fórum, pilíře hodnocení, Spolková republika Německo, spolkové země.

Economic competitiveness of Germany

Summary

This diploma thesis focused on the issue of competitiveness in current globalized world. It is focused on national and regional competitiveness in one of the most developed countries in the world, which is the Federal Republic of Germany.

In the first part of this thesis are defined basic concepts of globalization, competitiveness in the corporate, regional and national levels, as well as possibilities for their evaluation.

In the next section is explored national economic competitiveness of Germany. Starting with economic characteristics of the Federal Republic of Germany, along with economic characteristics other selected countries, Norway and the Czech Republic. With which is Germany currently compared in the evaluation of competitiveness. Countries are compared in all of the 12 pillars of competitiveness evaluation, which is conducted by the World Economic Forum. Based on these results, are the relative and absolute changes in evaluation of the competitiveness of Germany between 2010-2011 and 2014-2015, further identified.

In the final part of this diploma thesis are presented characteristics of the 16 federal states of Germany. Subsequently, by solving the problem of multi-criteria decision-determined, are all of the federal states of Germany lined up by level of their competitiveness. The final output is the territorial division of the Federal Republic of Germany based on various levels of regional competitiveness.

Keywords: Competitiveness, globalization, World economic forum, pillars, Federal Republic of Germany, federal states.

Obsah

1 Úvod.....	10
2 Cíl práce a metodika	11
2.1 Cíl práce	11
2.2 Metodika	11
3 Teoretická východiska	13
3.1 Globalizace.....	13
3.1.1 Úrovně globalizace	15
3.1.2 Důsledky, asymetrie a rizika globalizace	18
3.2 Konkurenceschopnost	20
3.3 Globalizace a konkurenceschopnost	23
3.4 Ekonomická konkurenceschopnost firem	24
3.5 Ekonomická konkurenceschopnost regionů.....	27
3.5.1 Metody hodnocení	30
3.6 Národní ekonomická konkurenceschopnost	32
3.6.1 Národní konkurenceschopnost dle strategií EU.....	34
3.6.2 Hodnocení dle světového ekonomického fóra.....	37
4 Vlastní práce	51
4.1 Národní ekonomická konkurenceschopnost Německa	51
4.1.1 Ekonomická charakteristika srovnávaných zemí.....	51
4.1.2 Komparace konkurenceschopnosti Německa a vybraných zemí.....	53
4.1.3 Změny konkurenceschopnosti Německa mezi lety 2010 – 2014	64
4.2 Regionální konkurenceschopnost Německa	68
4.2.1 Charakteristika spolkových zemí Německa.....	68
4.2.2 Rozhodovací model regionální konkurenceschopnosti Německa	83
5 Závěr.....	92
6 Seznam použitých zdrojů	96

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Geografické členění území Spolkové republiky Německo dle úrovně ekonomické konkurenceschopnosti jednotlivých spolkových zemí.....	91
---	----

Seznam tabulek

Tabulka 1- Srovnání výsledků pilíře Instituce u vybraných zemí	54
Tabulka 2 - Srovnání výsledků pilíře Infrastruktura u vybraných zemí	55
Tabulka 3 - Srovnání výsledků pilíře Makroekonomické prostředí u vybraných zemí.....	56
Tabulka 4 - Srovnání výsledků pilíře Zdraví a základní vzdělání u vybraných zemí	56
Tabulka 5 - Srovnání výsledků pilíře Vyšší vzdělání a odborná příprava u vybraných zemí	57
Tabulka 6 - Srovnání výsledků pilíře Efektivita trhu zboží u vybraných zemí	58
Tabulka 7 - Srovnání výsledků pilíře Efektivita trhu práce u vybraných zemí	59
Tabulka 8 - Srovnání výsledků pilíře Efektivita finančních trhů u vybraných zemí	60
Tabulka 9 - Srovnání výsledků pilíře Technologické prostředí u vybraných zemí	60
Tabulka 10 - Srovnání výsledků pilíře Velikost trhu u vybraných zemí	61
Tabulka 11 - Srovnání výsledků pilíře Podnikatelské prostředí u vybraných zemí	62
Tabulka 12 - Srovnání výsledků pilíře Inovace u vybraných zemí	62
Tabulka 13 - Srovnání výsledků subindexů u vybraných zemí	64
Tabulka 14 - Výchozí rozhodovací matice	85
Tabulka 15 - Výchozí rozhodovací matice s převedenými kritérii.....	86
Tabulka 16 - Normalizovaná rozhodovací matice R s hodnotami vah kritérií.....	86
Tabulka 17 - Vážená rozhodovací matice R s vektory ideální a bazální varianty	87
Tabulka 18 - Výpočet hodnot relativní vzdálenosti jednotlivých variant od ideální varianty	88
Tabulka 19 - Výpočet hodnot relativní vzdálenosti jednotlivých variant od bazální varianty	88
Tabulka 20 - Výsledné hodnoty řešení rozhodovacího problému	89
Tabulka 21 - Pořadí spolkových zemí dle vypočtené úrovně konkurenceschopnosti	89

Seznam schémat

Schéma 1- Úrovně systematické konkurenceschopnosti	22
Schéma 2 - Porterův model diamantu konkurenční výhody	25
Schéma 3- Působení státu na determinanty Porterova diamantu	26

Seznam grafů

Graf 1 - Shrnutí hodnocení pilířů vybraných zemí	63
Graf 2 - Pozitivní vliv pilířů na změnu skóre konkurenceschopnosti Německa mezi lety 2010-2011 a 2014-2015 (%)	65
Graf 3 - Negativní vliv pilířů na změnu skóre konkurenceschopnosti Německa mezi lety 2010-2011 a 2014-2015 (%)	66
Graf 4 - Změna umístění jednotlivých pilířů hodnocení konkurenceschopnosti Německa mezi lety 2010-2011 a 2014-2015	67

1 Úvod

Konkurenceschopnost je pojem, který je v současné době skloňovaný ve všech významných ekonomických institucích a také samotnými politickými představiteli států. Jedná se o pojem, který je spojován se státy, regiony, městy, podniky, výrobky či hospodářskými odvětvími. Konkurenceschopnost se stala součástí dnešních ekonomických systémů. Pokud chce kdokoli v současném systému společnosti držet krok s okolím, musí být bezesporu konkurenceschopný.

Současný systém se neustále více opírá o informační a znalostní služby, kde se právě informace a znalosti stávají klíčovými a cennými komoditami. V tomto směru se také ubírá hodnocení národních ekonomik, kdy se vedou diskuze o ideálně konkurenceschopné ekonomice. Současným trendem ve vyspělých zemích je transformace ekonomiky na znalostní taženou ekonomiku, jejíž výhoda je shledávána ve vědeckovýzkumných aktivitách, v efektivním přijetí nejnovějších technologií a ve vysoké úrovni vzdělání pracovníků.

Německo je státem, který do kategorie ekonomik tažených inovacemi patří a právě jeho konkurenceschopnost je v této práci zkoumána na národní i regionální úrovni. Národní konkurenceschopnost Německa je zkoumána z pohledu hodnocení Světového ekonomického fóra, v jehož ročence se umisťuje každoročně na předních příčkách. Jelikož se však hodnocení skládá s více než 100 samostatných ukazatelů, je na místě identifikovat a zhodnotit silné a slabé stránky, a to ve srovnání s dalšími vybranými státy.

Německo disponuje velmi rozlehlým územím ve střední části Evropského kontinentu. To s sebou přináší také značné rozdíly, které se projevují na ekonomické výkonnosti jednotlivých regionů země, které jsou v této práci reprezentovány spolkovými zeměmi Německa. Tyto rozdíly mají převážně původ v rozdílech přírodních podmínek, ekonomiky, sociálního prostředí a také historického uspořádání území, které bylo až do roku 1990 rozděleno na Spolkovou republiku Německo a Německou demokratickou republiku.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem této diplomové práce je na základě analýzy národní a regionální konkurenceschopnosti Spolkové republiky Německo identifikovat a ohodnotit silné a slabé stránky ekonomiky v porovnání s dalšími vybranými státy, v porovnání výsledků Německa v pětiletém časovém horizontu a stanovit ekonomickou konkurenceschopnost jednotlivých Spolkových zemí Německa při vzájemném srovnání.

Pro splnění cílů byly vytyčeny dílčí úkoly:

- Vymezení vztahů a pojmů problematiky ekonomické konkurenceschopnosti
- Charakteristika Spolkové republiky Německo a jednotlivých Spolkových zemí
- Analýzy národní a regionální konkurenceschopnosti Německa

Výstupem práce je srovnání a ohodnocení jednotlivých kritérií ve vzájemné komparaci výsledků Spolkové republiky Německo s Norskem a Českou republikou. Následně ohodnocení a vyvození závěrů ze změn výsledků jednotlivých jedenácti pilířů hodnocení indexu konkurenceschopnosti u Spolkové republiky Německo v pětiletém období mezi lety 2010 – 2014. Závěrečným výstupem je vyřešený vícekritériální rozhodovací problém, ze kterého je vyvozena ekonomická konkurenceschopnost jednotlivých Spolkových zemí Německa ve vzájemné komparaci a rozdělení celého území do třech skupin dle úrovně dosahované konkurenceschopnosti.

2.2 Metodika

Teoretická východiska diplomové práce byla zpracována na základě detailního studia odborné literatury a za pomoci logických metod analýzy, syntézy, indukce a dedukce knižních a internetových zdrojů vztahujících se k problematice globalizace a ekonomické konkurenceschopnosti.

V prvním kroku praktické části byla charakterizována Spolková republika Německo, stejně jako Norsko a Česká republika, s kterými bylo dále Německo porovnáváno z hlediska úrovně národní konkurenceschopnosti. Charakteristiky byly sepsány na základě studie a následné syntézy z odborných knižních a internetových zdrojů. Porovnání výsledků konkurenceschopnosti bylo prováděno u všech 12 pilířů hodnocení

konkurenceschopnosti komparací příslušných dat publikovaných v ročence The Global Competitiveness Report 2014-2015 vydané Světovým ekonomickým fórem.

V následné části, ve které byla vypočítána a stanovena relativní i absolutní změna v hodnocení pilířů konkurenceschopnosti Spolkové republiky Německo mezi lety 2010-2011 a 2014-2015, bylo využito dat z již zmíněné ročenky a z ročenky The Global Competitiveness Report 2010-2011. Pomocí komparace dosažených dat o úrovních konkurenceschopnosti Německa v příslušných letech byl identifikován vývoj skóre a pořadí jednotlivých pilířů stanovující absolutní změna hodnocení všech důležitých sektorů hodnocení. Relativní ukazatelé, kterých bylo dosaženo výpočtem přes vážený součin vyvozený ze struktury konkurenceschopnostního indexu a přes změny vývoje skóre jednotlivých pilířů, určují povahu a sílu vlivu na celkovou změnu skóre mezi zkoumanými lety.

V úvodu části hodnotící regionální konkurenceschopnost spolkových zemí Německa byly pomocí studie odborných knižních a internetových zdrojů, s následnou analýzou, syntézou informací, sepsány charakteristiky jednotlivých spolkových zemí. Rozhodovací matice pro výpočet konkurenceschopnosti spolkových zemí byla vypracována pomocí ukazatelů získaných studií zveřejněných dat na internetových stránkách příslušných statistických úřadů spolkových zemí a Německa jako celku. Pro výpočet a stanovení konečného pořadí spolkových zemí seřazených dle úrovně konkurenceschopnosti bylo využito vícekriteriálního rozhodovacího problému, který byl řešen vícekriteriální rozhodovací metodou TOPSIS.

3 Teoretická východiska

3.1 Globalizace

Pojem globalizace patří od počátku 80. let 20. století, v nichž započal obrovský rozkvět informačních technologií a kde lze také nalézt počátky snažení velkých rozvojových zemí o otevření vlastních hranic mezinárodnímu obchodu a zahraničním investicím, bezesporu k nejvíce skloňovaným výrazům světa. Od těchto let vzniklo, bylo stanoveno či prohlášeno mnoho postojů a názorů na fenomén globalizace a rozhodně se nejednalo o názory jednoznačně kladné či záporné. V drtivé většině existují lidé či celá uskupení na straně jedné, kteří globalizaci oslavují a vidí v ní lepší zítřky. Na straně druhé se objevují názory velmi kritické podporované mohutnými protesty a nevolí. Co se vlastně skrývá pod pojmem globalizace a jakým způsobem se její zásluhou mění život lidí, fungování států a jejich ekonomik?

V procesu globalizace se v zásadě jedná o těsnější integraci zemí a obyvatel světa. Jedná se především o komplexní transformaci převážně tržních vztahů v celosvětovém měřítku, která se projevuje v množství změn, a to jak v ekonomické, tak i mimoekonomické sféře.

Jedná se o proces natolik složitý, že dopady a projevy globalizace jsou na různých místech světa až diametrálně odlišné, a to v závislosti na prostředí, ve kterých je aplikována. Jiné jsou projevy v zemích, které tento proces značnou měrou formují (současná ekonomická centra, „globální sever“), a jiné v zemích, kterým nezbývá nic jiného, než tento proces přijmout a adaptovat se na něj („globální jih“).

Stejně jako se objevují odlišné názory a výroky na problematiku globalizace, existují ekonomické a politické faktory, které proces globalizace podporují či její průběh zpomalují. [2]

Mezi faktory podporující a urychlující proces globalizace patří např.:

- Globální vyhledávání zdrojů – globální dostupnost surovin a zdrojů potřebných k podnikatelské činnosti. Možnost opatření téměř jakékoli stavební, nerudní či energetické suroviny, zemědělských komodit nebo také lidských zdrojů v podobě zaměstnanců.

- Nové a rozvíjející se trhy – velmi rychle a dynamicky se rozvíjející trhy schopné rychlé adaptace na změny a inovace v prostředí
- Snižující se dopravní a přepravní náklady – odstraňování bariér při přepravě surovin a zboží pře hranice jednotlivých států, neustále se rozšiřující možnosti přepravy pomocí různorodých dopravních prostředků
- Rozvoj nových telekomunikačních technologií – zrychlování a zjednodušování komunikace mezi lidmi na velké vzdálenosti
- Homogenizace technických standardů – sjednocování kvalitativních požadavků na technické vlastnosti výrobků
- Vládní politiky, tarify, daně a podpory – odstraňování fiskálních opatření vlád jednotlivých zemí usnadňuje a zlevňuje mezinárodní obchod

Faktory, které naopak působí proti procesu globalizace a snaží se o jeho zpomalení či úplné zastavení, jsou převážně výsledkem působení jednotlivých politik zainteresovaných států a zájmových skupin. Mezi takovéto faktory patří např.:

- Vzestup etnopolitiky – prosazování názorů a postojů využitím populismu
- Ústup od liberalismu – regulace a plánování omezují nejen hospodářskou svobodu, ale i občanské a politické svobody a celkově vedou k nižší výkonnosti ekonomiky
- Nevládní organizace a antiglobalizační hnutí – rostoucí integrace světové ekonomiky v procesu globalizace je chápána jako organické rozšiřování národních kapitalismů.

Těmito způsoby bojují odpůrci globalizace proti jejím dopadům na populaci. Jedním z hlavních dopadů globalizace je úkaz „zmenšujícího“ se světa, jelikož čas, který je potřeba k přesunu člověka, zboží nebo informace z jednoho místa na druhé, se neustále zkracuje. Světoví občané jsou vystaveni globální kultuře, globální ekonomice a globální změně životního prostředí v měřítku, které doposud nikdy neexistovalo. Globalizaci je proto možné vysvětlovat z různých hledisek, ale tři z nich jsou zřejmě určující. Jde zejména o globalizaci ekonomiky, globalizaci kultury a globalizaci životního prostředí.

Nejpodstatnějším z těchto tří hledisek je pro tuto práci hledisko ekonomické, a to především kvůli charakteristice dopadů a změn ve světové ekonomice a ve vztazích v mezinárodním obchodu.

V dřívějších dobách byly toky zboží obvykle předmětem zájmu ekonomických odborníků a výkonných složek velkých společností. V současné době se však stal pohyb zboží a služeb přes národní hranice předmětem veřejného zájmu na celém světě. Pro širokou veřejnost je právě obchod nejzřejmější ukázkou globalizace světového hospodářství.

Podle závěrů a prohlášení ekonomů spočívá skutečný přínos obchodu spíše ve složce dovozní (import) nežli na vývozech (export). Toto tvrzení by se mohlo z počátku zdát jako mylné. Klíčový přínos by se dal na první pohled přisoudit také exportu. Společně s rostoucím objemem exportu a s tím souvisejícím objemem domácí produkce se vytváří nová volná pracovní místa a tím pádem dochází v zemi ke snížení nezaměstnanosti. Takový přístup se dá pozorovat v některých příkladech chování politiků, kdy dochází k opakovanému naléhání na domácí spotřebitele, aby upřednostňovali zboží domácí výroby, a zobrazují rostoucí obchodní deficit jako negativní ukazatel. Ekonomové však vědí, že jediným důvodem pro vývozy je vydělat peníze pro dovozy. V roce 1821 tento jev vysvětlil skotský ekonom James Mill následovně: „Přínos plynoucí z výměny jednoho zboží za druhé vzniká ve všech případech z přijatého (ne vydaného) zboží“. [1]

3.1.1 Úrovně globalizace

Globalizace je brána jako dynamický nerovnovážený proces, ve kterém dochází k růstu závislosti a propojování všech jedinců, regionů, zemí či národů s různými dopady na jednotlivé oblasti. Neustálý a velmi rychlý rozvoj vede k vytváření prostředků pro stlačení prostoru a času. Základní vliv na proces globální transformace, který má počátky po druhé světové válce, má pokrok vědeckotechnický či technologický. Pokroky ve vědě a technice jsou dále samozřejmě ovlivňovány dalšími oblastmi společnosti. Jedná se o ekonomiku jako celek a také díky zrychlování komunikace dochází k vytváření nových nadnárodních globalizovaných sociálních prostorů. Autory, kteří se ve svých dílech globalizaci důkladně věnují, jsou specifikovány 4 základní úrovně globalizace. Jedná se o úroveň technologickou, ekonomickou, sociální a politickou.

Technologickou stránku globalizace je možné zasadit do kontextu průmyslových revolucí. Dle názoru Proroka a dalších autorů, je globalizace objektivní tendencí vyrůstající z technologických a technických inovací na přelomu 20. a 21. století, mezi které patří revoluce počítačová, biomolekulární a kvantová. Kolem označování a datování

jednotlivých technických a technologických revolucí přetrvávají mezi autory četné nejasnosti a rozdíly. Je možné zmínit přístup mající vazbu na procesy soudobé globalizace charakterizující první průmyslovou revoluci v 18. a 19. století, druhou průmyslovou revoluci v 90. letech 20. století a nástup budoucí třetí průmyslové revoluce. První průmyslová revoluce je označována jako původce změn ve výrobě, zemědělství, těžbě a dopravě s hlavním přispěním vynálezu parního stroje. Druhá průmyslová revoluce je charakteristická nástupem internetu, který se díky převratnému usnadnění sdílení informací po celém světě stal symbolem soudobé globalizace. Jako třetí průmyslová revoluce je označován pokrok, který má být spojen s 3D tiskem. Tato technologie má být v budoucnosti příčinou pro převratnou revoluci především v oblasti průmyslu.

Jiný vývoj definovaný také třemi průmyslovými revolucemi je možné brát z pohledu vývoje technologií v energetice a komunikaci. V tomto konceptu je za první průmyslovou revoluci označováno 19. století, kdy v oblasti energetiky hrály prim uhlí a pára, v komunikaci tisk. Druhá průmyslová revoluce je následně zasazena do 20. století, kdy se základním zdrojem energie stala ropa s výstupem v podobě elektřiny. Komunikační proces byl zjednodušen vývojem telegrafu a následně telefonu. V budoucích letech 21. století má podle předpovědí odborníků následovat třetí průmyslová revoluce, charakterizována vývojem technologií pro přenos energie stejně snadný, jako přenos informace na internetu, a distribuce energie s následným uchováním v podobě vodíku.

Vědeckotechnický pokrok jednoznačně podmiňuje k transformování společnosti. Vědecké a technické revoluce vedou k revolucím v řízení a ekonomice, ekonomické změny vedou ke změnám v sociálních vztazích, které následně udávají vývoj politickému dění.

Ekonomická globalizace je nejvíce analyzovanou úrovní globalizace. Jedná se o ekonomické aktivity, které propojují výrobu a trhy zemí po celém světě prostřednictvím obchodu se zbožím a službami. Někteří autoři poukazují na to, že páteří ekonomické globalizace se v současné době stává integrace řízení a organizace na celosvětové úrovni, které je dosahováno na základě internacionalizace vlastnictví výrobních kapacit prostřednictvím nadnárodních společností. Pro tyto společnosti přestalo být důležité místo původu, ale hlavním cílem je pro ně jednoznačné navyšování zisku. Tento jev je pozorovatelný především ve vyspělých zemích, mezi kterými neustále narůstá organizační provázanost ekonomik světového jádra. Další možnou strategií, oproti strategii cílené

směrem k navyšování zisků, je strategie snižování nákladů. V tomto kontextu se nadnárodní společnosti zaměřují na vyhledávání atraktivních příležitostí ke kombinacím kvalifikačně a mzdově výhodného využití práce po celém světě. Tím se dělba práce mezi ekonomikami vyspělými a rozvojovými stává faktorem ekonomického růstu. Tento faktor je charakterizován koncentrací řízení ve vyspělých oblastech a výroby v oblastech rozvojových. Globalizace s internacionalizací výroby se projevuje řadou podob. Mezi nejvýznamnější dopady globalizace náleží:

- Vytváření hierarchie světových metropolí propojených aktivitami nadnárodních společností v oblasti výrobních služeb
- Posílení ekonomické provázanosti vyspělých zemí
- Nová územní dělba práce mezi vyspělými zeměmi světového jádra a nově industrializovanými zeměmi
- Prohlubující se izolace zemí méně rozvinutých

V současném vývoji ekonomiky je pozorováno, že proces ekonomické globalizace se jako první rozvíjí ve sféře oběhu financí a až následně v oblasti materiální výroby. Na základě tohoto úkazu jsou rozlišovány segmenty ekonomiky dle rychlosti a úrovně globalizace následovně:

- Globalizace finančních toků (banky a kapitálové trhy)
- Globalizace energetických zdrojů (uhlí, elektřina, ropa a zemní plyn)
- Globalizace informačních toků (komunikace a média)
- Globalizace obchodu se zbožím a službami
- Globalizace trhů práce (zaměstnanci a dělníci)

Sociální globalizace se vyznačuje formováním nadnárodních sociálních prostorů lidských činností. Tyto nadnárodní prostory jsou však zatím tvořeny ve většině případů především sítěmi sociálních směn věcí, symbolů, myšlenek a poznatků. Síťová organizace vztahů však způsobuje, že vztahy a organizace sice jsou flexibilnější než v minulých letech, ale jsou také na druhou stranu méně stálé. Poměrně vysoká proměnlivost vyvolává mezi většinou obyvatel pocity nejistoty, nedůvěry a vidiny ohrožení budoucnosti. Tyto dopady dále způsobují a umocňují pocity krize sociálních institucí a nedostatku důvěry v sociální vztahy.

Mezi významné projevy sociální globalizace patří nárůst sociálních nerovností, nezaměstnanosti, kriminality, pirátství, etnických konfliktů a zrychlení rozkladu tradičních

rodin. Zmíněné projevy globalizace v sociální oblasti jsou provázeny řadou negativních jevů, mezi které lze řadit polarizaci společnosti, zánik středních vrstev, extrémní koncentraci moci v rukou korporací, úbytek moci jednotlivce, sestup náboženství či současné době velmi aktuální nárůst radikalismu. Odborníci neustále také připomínají a zdůrazňují varování před rostoucí globální nerovnováhou mezi prací a kapitálem, která se neustále vychyluje k dominanci kapitálu.

Za hlavní rys **politické** globalizace bývá velmi často považován pokles významu národních států. Proces globalizace přetváří politické uspořádání světa a politika je zároveň nástrojem pro potlačování či podporu globalizačních tlaků. Státům se neustále snižuje možnost kontroly nad svým územím, což je způsobeno primárně rozmachem dopravních, telekomunikačních a informačních technologií. Ale toto nejsou jediné příčiny oslabování státní suverenity. Charakteristickými znaky současné globalizace může být také klesající ochota občanů k solidaritě či ochota platit daně. Dalším významným faktorem, který oslabuje suverenitu státu, ale je nezbytný pro udržení konkurenceschopnosti ve srovnání s ostatními zeměmi, je zapojování států do mezinárodní ekonomické a politické integrace. Rostou také snahy jednotlivých regionů o větší samostatnost a především roste moc nadnárodních korporací, jakožto v současné době zřejmě klíčových aktérů globalizace.

O nadnárodních korporacích se dá prohlásit, že přebírají role státu. Politici mají velmi často menší moc než byznysmeni a jejich zájmy ovlivňují veškeré dění ve státu. Jejich vyjednávací síla neustále roste a demokraticky zvolení političtí zástupci se dostávají pod jejich silný tlak. Možnosti vlád na realizaci jakékoli politiky, která nebyla předem projednána a schválena mezinárodním kapitálem, se rapidně omezuje. Svobodné rozhodování vlád se v některých státech zredukovala již pouze na zajišťování veřejných služeb, infrastruktury a ochranu systému světového volného obchodu. Mluví se o tzv. mediální demokracii, kdy o vítězích voleb rozhodují především finanční prostředky. [12]

3.1.2 Důsledky, asymetrie a rizika globalizace

Na proces globalizace neexistuje a nikdy nejspíš ani nebude existovat jednotný názor. Vždy se najdou odpůrci i podporovatelé tohoto procesu. Globalizace je na jedné straně symbolem hospodářského růstu, rozvoje nových technologií či růstu životní úrovně, na straně druhé však negativně působí na národní suverenitu, snižuje autonomii států a

ohrožuje národní tradice a kulturu. Jediným faktem, na kterém se shodne drtivá většina autorů, je tvrzení, že globalizace je především ekonomickým jevem.

Mezi **pozitivní důsledky** globalizace lze zařadit tyto jevy:

- Liberalizací podpořený světový obchod roste rychleji než světové hospodářství
- Volnost obchodu přináší internacionalizaci podnikání zpřístupněním světových trhů mimo hranice národního státu
- Mezinárodní pojetí podnikání je spojeno s nárůstem konkurence v celosvětovém měřítku, kde se následně od konkurenceschopnosti regionu či státu odvíjí růst životní úrovně
- Vznik nových pracovních příležitostí
- Zvyšování životní úrovně
- Rozšiřující se svobodný přístup k informacím a možnosti komunikace

Oproti zmíněným pozitivním důsledkům samozřejmě existují i **negativní vlivy**, které při jejím hodnocení není možné opominout. Mezi takové patří:

- Trpící životní prostředí s celosvětovými problémy jako je globální oteplování, působení průmyslu, dopravy, zemědělství, v oblasti hluku, znečišťování půdy a vody
- Snaha o neustálé zvyšování či udržování konkurenceschopnosti je spojeno s přesunem méně efektivních produkčních procesů, celých výroby, případně i odvětví do zemí s nižšími cenami práce nebo nižšími náklady na splnění závazků státní legislativy, což s sebou nese negativní jev v podobě růstu místní nezaměstnanosti.

Proces světové globalizace je dynamický, avšak asymetrický proces. Globalizace je silným tahounem ekonomiky a hospodářského růstu, rozvoje nových technologií, růstu životní úrovně v zemích bohatých i chudých. Je ale také procesem, který má své negativní trendy, a to především v sociální oblasti. Hlavním problémem je fakt, že z hospodářského růstu nemají užitek všichni lidé. Propast mezi bohatým severem a chudým jihem se neustále zvětšuje a podobný trend je v současné době možné vidět také uvnitř jednotlivých států. Globalizace přeje vzdělaným a přizpůsobivým lidem, kteří rychle vyhodnocují informace, se kterými dokáží účelně zacházet.

Pro následný vývoj globalizačního procesu neexistuje jednoznačný model předpovídající budoucí chování. Jsou zde však vážná **rizika**, kterým je zapotřebí se vyvarovat. Jsou to například:

- Předpoklad nepředvídaných změn a šoků ve vývoji společnosti
- Negativní vliv na hospodářství nejchudších zemí způsobený ovlivněním distribuce bohatství mezi zeměmi globální ekonomiky
- Rostoucí nezaměstnanost zapříčiněná likvidací neefektivních výrobních
- Zvyšování sociálních rozdílů vyvolávajících napětí ve společnosti s možností sociální exploze

3.2 Konkurenceschopnost

Ještě na počátku 80. let 20. století setrval pojem konkurenceschopnosti pouze na úrovni podniků. Postupem času se však stala konkurenceschopnost životně důležitou vlastností nejen v podnikatelské sféře, ale také celých odvětví, regionů, národních ekonomik a států. Při tomto posunu se však z počátku nepředpokládalo, že by existoval mezi konkurenceschopností podniků a nadpodnikových celků významnější rozdíl. V té době byla velmi často používána univerzální definice konkurenceschopnosti pro všechny úrovně, a to v podobě, že konkurenceschopnost je schopnost konkurovat, obstát v konkurenci, čelit jí a přežít její tlaky. I například Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj definovala konkurenceschopnost pro odlišně rozměrné útvary na jiných úrovních jednotnou definicí. V tomto případě se jevila konkurenceschopnost jako schopnost korporací, odvětví, regionů, národů a nadnárodních celků generovat vysokou úroveň příjmů z výrobních faktorů i relativně vysokou úroveň jejich využití na udržitelné úrovni za současného vystavení mezinárodní konkurenci. Od 80. let se však přístup k chápání konkurenceschopnosti na jednotlivých úrovních dosti odlišil a přistupuje se k nim individuálně z různých pohledů.

V dnešní době úspěšného průmyslového rozvoje, s přispěním politických a ekonomických činitelů, dochází k formulaci konceptu systematické konkurenceschopnosti. Pod pojmem systematické konkurenceschopnosti se skrývá model, ve kterém stát a sociální aktéři vytváří prostředí nutné pro konkurenceschopný rozvoj. Tento koncept je tvořen čtyřmi rovinami, kterými jsou mikrorovina podniku a vnitropodnikových sítí, mezorovina

specifických politik a institucí, makrorovina generických ekonomických podmínek a metarovina složena z proměnných, kterými jsou sociokulturní struktury, základní uspořádání a orientace ekonomiky společně se schopností sociálních aktérů formulovat strategie. Za klíčové složky úspěšného průmyslového rozvoje jsou v jednotlivých rovinách tyto složky:

- Na mikroúrovni
 - Existence kompetentních podniků se soustavnou snahou zlepšování se
 - Síť podniků se zřetelnými externalitami
- Na mezoúrovni
 - Instituce a specifické, cílené politiky usilující o formování průmyslových odvětví a jejich prostředí (podpora exportu, technologické ústavy)
- Na makroúrovni
 - Stabilní a předvídatelný makroekonomický rámec, který musí zahrnovat reálnou politiku směnného kurzu a všeobecnou politiku zahraničního obchodu stimulující průmysl dané ekonomiky
- Na metaúrovni
 - Většinou společnosti sdílené kulturní hodnoty orientované na rozvoj
 - Sdílený pocit potřeby průmyslového rozvoje a konkurenční integrace do světového trhu
 - Schopnost sociálních aktérů společně formulovat vize, strategie a implementovat politiky

Hlavní myšlenka konceptu systematické konkurenceschopnosti je přímočará, tvoří ji vhodné makroekonomické prostředí a fungující trhy. Tyto podmínky však nejsou pro úspěšný rozvoj dostačující. Úspěšný podnikatelský rozvoj není důsledkem pouze individuálního úsilí podnikatelských subjektů. Je výsledkem forem kolektivních činností společnosti či státem podporovaného rozvoje, které vytvářejí prostředí, kde nepůsobí pouze tržní mechanismus, ale rozvoji napomáhá a podporuje ho i decentralizované úsilí podnikatelské sféry. Pro požadovaný a úspěšný hospodářský rozvoj je samozřejmě důležitý pohled na úroveň makroekonomickou i mikroekonomickou, ale pro snahu porozumět rozdílným výsledkům jednotlivých států v konkurenčním boji je tento pohled nedostačující. Koncept systematické konkurenceschopnosti se proto orientuje také na metaúroveň a mezoúroveň.

- **Metaúroveň** nahlíží až za makroekonomickou úroveň a ve svých krocích jde mimo její rozsah. Náplní této úrovně jsou otázky spojené se spoluprací státu, podnikatelské sféry a odborů při tvorbě a zavedení vize směřování ekonomiky, vzájemného působení při tvorbě východisek, sdílení základního náhledu na tržní síly a mimotržní mechanismus a vyváženou koordinaci mezi nimi.
- **Mezoúroveň** je velmi specifickou oblastí politik a nástrojů, které podporují podnikání se zapojením soukromých a státních institucí a subjektů do podpory podnikání. Jsou zde zahrnuty faktory významné pro konkurenceschopnost, které však nejsou automaticky generované tržními silami. Poloha této úrovně je mezi mikroúrovní a makroúrovní.

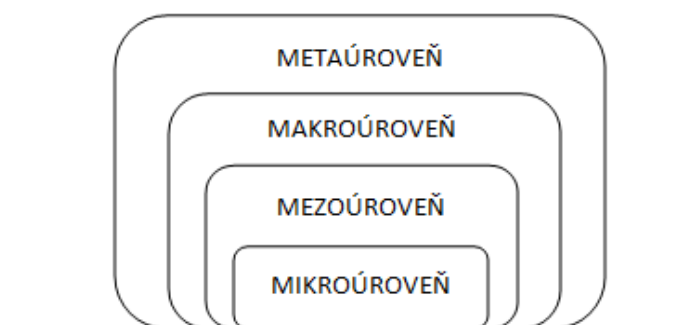

Schéma 1- Úrovně systematické konkurenceschopnosti

Zdroj: Vlastní zpracování dle [13]

V jistém rozsahu lze k jednotlivým úrovním konceptu systematické konkurenceschopnosti, vyjma metaúrovně, vhodně přiřadit typické organizace, které svým působením vytváří systematickou konkurenceschopnost. Pro mikroúroveň jsou typickými organizacemi ve vládním sektoru státní podniky a v sektoru nevládním podniky soukromé. Mezoúroveň zahrnuje poměrně velké množství typických organizací, ke kterým ve vládním sektoru patří centra pro výzkum a vývoj, instituce pro vzdělávání veřejnosti a trénink, agentury na podporu malého a středního podnikání a také rozvojové banky. V soukromém sektoru jsou pro mezoúroveň typické svazy, nadace či nevládní organizace. Poslední úroveň systematické konkurenceschopnosti, pro kterou lze detekovat typické organizace, je mikroúroveň. Zde jsou ve vládním sektoru typická ministerstva financí s centrálními bankami, v sektoru soukromém vrcholné úrovně zastřešujících asociací. [13]

Přijetím konceptu systematické konkurenceschopnosti je změněn také pohled na průmyslovou politiku. S přechodem od klasické politiky k politice systematické, představující soustavu potřebných opatření, získávají na významu nové aspekty. Mezi takové aspekty zejména patří:

- Zaměření se na dlouhodobé trendy a příležitosti ekonomik s vidinou relativně vysokých příjmů
- Tvorba regionálních klastrů, podnikových sítí se vzdělávacími a výzkumnými institucemi
- Důraz na rekvalifikace, pobídky, ekologické a sociální cíle
- Vývoj technologií se zvýšeným přínosem

3.3 Globalizace a konkurenceschopnost

Nikdy dříve v historii nebyla kategorie konkurenceschopnosti při vytváření dlouhodobých strategií více v popředí než v současnosti, což je způsobeno obrovským celosvětovým tlakem. V důsledku globalizace jsou kladeny neustále vyšší nároky na efektivnost, a to především na podnikové úrovni. Na nejnižší úroveň, tedy podnikovou, je kladen nejvyšší důraz z toho důvodu, že globalizace je postavena na mikroekonomickém základě, ale její důsledky mají nadnárodní dopady a jsou hybnými silami konkurence a konkurenceschopnosti v celosvětovém měřítku.

V současné době se jeví jako primární činitelé mezinárodní investoři, kteří vyhledávají vhodné investiční příležitosti, ať už z důvodu komparativních výhod zemí, nebo teritoriálnímu přiblížení ke sledovaným trhům. Nároky na tyto investiční příležitosti zpravidla zahrnují nízké korporátní daně, flexibilní a přijatelná pravidla ochrany práv zaměstnanců i spotřebitelů, životního prostředí, deregulací odvětví a další. V globálním pojetí na tyto praktiky doplácí především chudé a periferní země, které se snaží o zatraktivnění a přilákání investorů za téměř jakýchkoli podmínek.

Všechny státy světa nyní v globalizovaném prostředí zápolí v oblastech ekonomické efektivnosti, politických a sociálních aspektech vlastních ekonomik proto, aby tyto vztahy co nejvíce optimalizovali a stávaly se neustále ekonomicky vyspělejšími. [13]

3.4 Ekonomická konkurenceschopnost firem

Definování konkurenceschopnosti podniků je poměrně jednoduché a jednoznačné. Podnik je považován za konkurenceschopný tehdy, když je schopen udržet se na trhu a pokud možno dokáže postupem času zvyšovat svůj tržní podíl. Současně musí být také schopen plnit své závazky své závazky vůči okolí, jako je platba mezd svým zaměstnancům, vyplácení dividend akcionářům, řádné odvádění daní státu, splácení bankovních úvěrů, včasné platby dodavatelům za suroviny, materiál, polotovary, stroje či zařízení.

Na zvětšujících se trzích a při narůstajícím počtu podnikatelských subjektů, zapříčiněným rozvojem informačních a komunikačních technologií, roste úsilí o harmonizaci pravidel hospodářské soutěže, to vše má také vliv na konkurenceschopnost podniku. Mezinárodní konkurenceschopnost domácích podniků společně s jejich příspěvkem na zvyšování hospodářské úrovně určují charakter konkurenční výhody. Ta je na druhou stranu ovlivňována právě dosaženou ekonomickou úrovní. V praxi se rozlišují dva typy konkurenční výhody podniků, výhoda cenově nákladová a kvalitativně založená.

Cenově nákladová výhoda je charakterizována cenou nižší, než je cena konkurenční. Tuto strategii může obvykle volit podnik s efektivní výrobou založenou na nízkých výrobních nákladech a s agresivními tržními cíly. Výhoda však nemusí být nutně specifikována nižší cenou. Použita může být i cena vyšší, než kterou používá konkurence, a to v případě výroby výrazně odlišného výrobku, který má u zákazníků dobrou pověst a je prodáván pod zavedenou značkou.

Kvalitativně založená konkurenční výhoda stojí na předpokladu neustálého zvyšování technologické úrovně ekonomických činností v podobě inovací.

Základním modelem pro analyzování konkurenceschopnosti je Porterův model diamantu konkurenční výhody. Porter systematicky pomocí čtyř determinantů vytvořil prostředí, ve kterém se determinanty vzájemně ovlivňují a podniky zde mezi sebou soutěží.

[13]

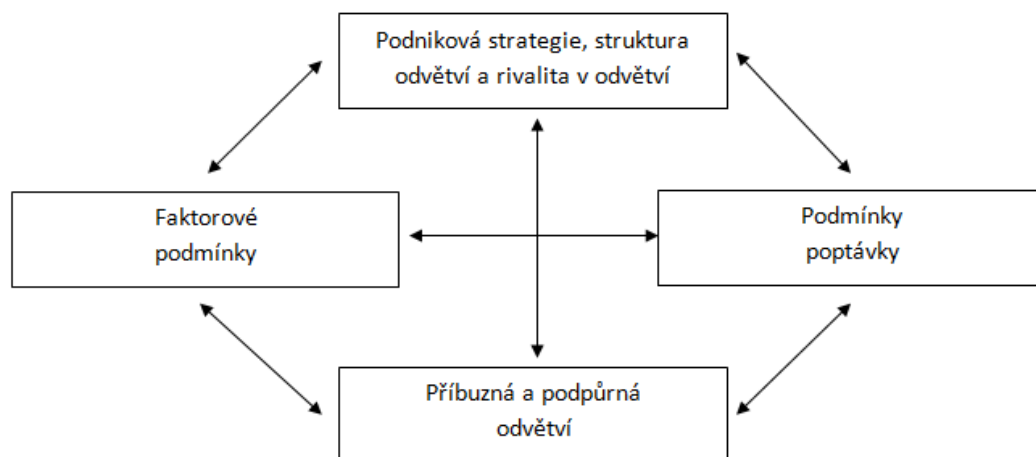

Schéma 2 - Porterův model diamantu konkurenční výhody

Zdroj: Vlastní zpracování dle [13]

Čím rozvinutější jsou determinanty a interakce mezi nimi, tím je také příznivější prostředí konkurenceschopnosti. Porter identifikoval, že výběrem mezi dvěma strategiemi zdrojů hodnoty výrobku, strategií výhody v nákladech a strategií výhody ve výrobní diferenciaci, určují podniky vlastní schopnost dosažení konkurenční výhody.

Mimo čtveřici determinantů, které jsou v modelu diamantu obsaženy, stojí tzv. externí faktory. Jako externí faktory jsou definovány z toho důvodu, že ovlivňují celý systém, ale nejsou jím ovlivňovány. Jedná se konkrétně o:

- **Příležitost**, která odpovídá možným událostem mimo kontrolu samotných podniků a států, ovlivňuje jejich konkurenční výhodu v neurčitém směru. Pro určité skupiny podniků a států může příležitost vytvořit výhodu, pro jiné zároveň nevýhodu. Konkrétní podobou příležitosti mohou být například přírodní katastrofy nebo cenové šoky ropy.
- **Stát**, konkrétně tedy jeho vláda, má za úkol vytváření celého systému konkurenční výhody. Vládní rozhodnutí přímo ovlivňují všechny čtyři determinanty Porterova diamantu.

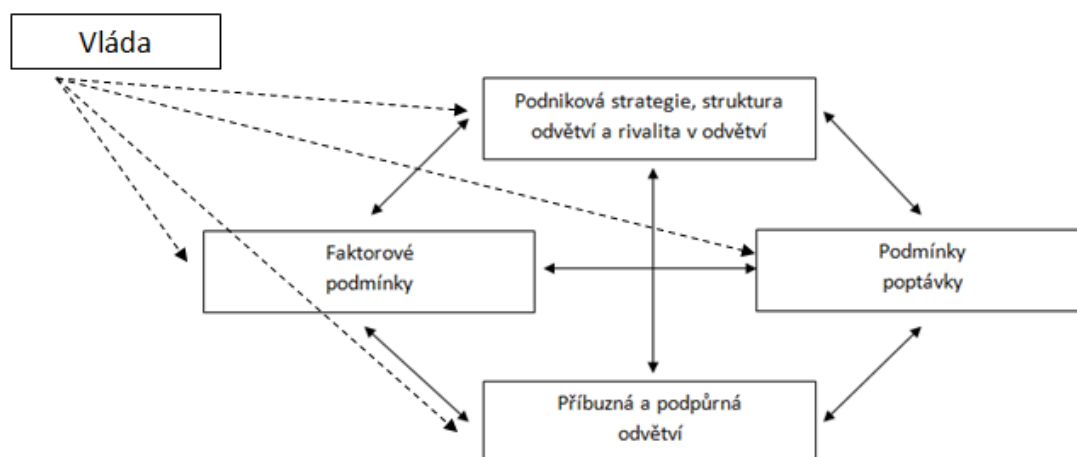

Schéma 3- Působení státu na determinanty Porterova diamantu

Zdroj: Vlastní zpracování dle [13]

V tomto pojetí je primárním státním cílem ulehčení, podpoření a vyzvání podniků k navyšování konkurenceschopnosti prostřednictvím specifických přístupů politiky. Tyto přístupy se soustředí na tvorbu specializovaných faktorů, mezi které se řadí vyvarování se intervencí na trhu faktorů a měny, vynucování kvalit výrobků a služeb, dodržování bezpečnosti a norem životního prostředí, podpora cílů vedoucích k podnícení investic nebo také razantní odmítnutí řízeného obchodu. [13]

Státní regulace a daňový systém. Sledováno 10 oblastí právní a jiné regulace a jejich působení na konkurenceschopnost domácích podniků- Jedná se o: [15]

- Zahájení podnikání – identifikace všech úkonů, co musí podnikatel v dané zemi udělat, aby došlo k založení a vzniku nové firmy
- Získávání oprávnění – sledování činností, času a nákladů zahrnující získání nutných povolení, souhlasů a kontrol
- Přijímání a propouštění zaměstnanců – zkoumána flexibilita v oblasti regulace práce.
- Registrace vlastnictví – náklady zahrnující různé poplatky a platby (např. za registraci nemovitosti, dále notářům, advokátům) vyjádřené jako procento z hodnoty nemovitosti
- Získávání úvěrů – kvalita, dostupnost a rozsah úvěrů, dostupnost informací o úvěrových možnostech včetně veřejných a soukromých registrů dlužníků

- Ochrana investorů – hodnocení síly ochrany minoritních akcionářů v korporacích. Zahrnuta transparentnost transakcí, závaznost jednání nebo možnost akcionářů o zažádání odškodnění za pochybení managementu.
- Placení daní – sledování objemu a administrativního zatížení při placení daní. Jedná se především o daň z příjmů, daň z přidané hodnoty nebo příspěvky na sociální pojištění. Indikátorem tohoto hodnocení je také čas věnovaný přípravě, vyplnění příslušných formulářů a vlastní platbě daní.
- Zahraniční obchod – zachycení požadavků na procedurální požadavky při exportu nebo importu standardního nákladu zboží. Obsažení všech procedur od smluvní dohody mezi dvěma partnery až po dodávku zboží.
- Vymáhání plnění smluv – zjištění efektivnosti vymáhání plnění smluv na zaplacení dlužné částky, a to sledováním vývoje platebních sporů. Identifikace času, nákladů počtu úkonů od doručení žaloby soudu až po okamžik zaplacení dlužné částky.
- Ukončení podnikání – identifikace slabých stránek úpadkového práva a úzkých administrativních míst v řešení úpadku. Zahrnut čas k dokončení insolventního případu, jeho náklady a míru vyrovnání pohledávek věřitelů.

3.5 Ekonomická konkurenceschopnost regionů

Od přelomu tisíciletí se objevují tendence přesunu od podpory inovací z národní úrovně na úroveň regionální, neboť se v mnoha případech ukázalo, že řada úspěšných iniciativ vznikla právě na regionální úrovni. Tento jev je způsoben existencí některých specifických vlastností, které se nevyskytují na národní úrovni. Při rozvoji inovací je velmi důležitým faktorem těsnost vztahů mezi firmami, výzkumem a univerzitami. Geografická blízkost v tomto případě umožňuje sdílení v praxi nabitých znalostí a zvyšuje kapacity pro lokalizované učení.

Pojem regionální konkurenceschopnost lze obecně pojmovat jako schopnost regionu v konkurenčních podmínkách produkovat zboží a služby, které odpovídají potřebám trhu a jejichž následná realizace v tržních podmínkách zajistí navýšení blahobytu regionu, jeho občanů i celého státu, ve kterém se daný region nachází.

Samotné definování regionální konkurenceschopnosti lze pojmut hned z několika úhlů pohledu. Mezi dva základní přístupy definování regionální konkurenceschopnosti patří:

- Regionální konkurenceschopnost jako agregovaná podniková konkurenceschopnost

Tento první přístup je založen na předpokladu podobnosti zájmů firem a regionu, v němž působí. Udržení tohoto souladu zájmů je ne vždy lehce udržitelné. Podniky na základě podstaty své existence vyrábějí trvale a ziskově produkty, které splňují všechny požadované kvalitativní požadavky trhů. V jejich zájmu je ale také dosahování uspokojivé úrovně produktivity a zisku, které není vždy v souladu s požadovanou vysokou úrovní zaměstnanosti v hodnocení regionální konkurenceschopnosti.

Z tohoto přístupu následně vyplývá, že i když působí v každém regionu podniky s různou úrovní konkurenceschopnosti ve svém hospodářském sektoru, existují všeobecně jisté společné rysy, které mají stejný pozitivní či negativní vliv na konkurenceschopnost všech podniků v regionu. Jedná se o rysy představující místní regionální specifika, místní materiálová i nemateriálová aktiva, která nabývají povahy strategických faktorů ovlivňujících celkovou konkurenceschopnost regionu.

Na základě agregace podnikové konkurenceschopnosti do regionální, definovala Evropská komise v roce 1999 regionální konkurenceschopnost jako schopnost regionů vystavených vnější konkurenci dosahovat poměrně vysoký příjem a vysokou úroveň zaměstnanosti, čímž je zabezpečeno přiměřené množství pracovních příležitostí v potřebné kvalitě.

- Regionální konkurenceschopnost jako odvozená makroekonomická konkurenceschopnost

Druhý přístup definice je založen na předpokladu určitých rozdílů mezi národní a regionální konkurenceschopností, a to v rozdílnosti z hlediska determinant, které nefungují a neovlivňují konkurenceschopnost na nižší úrovni, než je úroveň státní. Takovýmto faktorem je problematika kurzových rozdílů a změn poměru cen v mezinárodním obchodu, které na regionální úrovni neexistují.

Opačným příkladem faktoru, který ovlivňuje úroveň regionální konkurenceschopnosti, ale nemá vliv na konkurenceschopnost národní, je přesun mobilních faktorů (kapitál, práce) mezi jednotlivými regiony v rámci jednoho státu. [11]

Tato vnitrostátní migrace faktorů je jedním z aspektů, které se stávají předmětem meziregionálního konkurenčního boje. Z hlediska meziregionální konkurence jsou definovány dva základní přístupy:

- Vertikální pojetí – jako konkurence mezi různými úrovněmi vlády – regionální a centrální vyznačující se různými koncepty a také rozdělením finančních zdrojů
- Horizontální pojetí – jedná se o přímou konkurenci mezi regiony působícími na stejné administrativní úrovni. Náplní konkurenčního boje je zde všechno, co lze využít jako reálný i potenciální zdroj důchodů. Takovými zdroji jsou ekonomické a přírodní zdroje, mobilní faktory, znalosti, technologie, spotřebitelé, trhy odbytu a další.

V oblasti horizontálního pojetí meziregionální konkurence lze vymezit důležité oblasti determinant, jejichž správnou realizací získává region zvýšené šance úspěchu v konkurenčním boji. Mezi zmíněné oblasti patří:

- Udržení a přilákání vysoce kvalifikovaného obyvatelstva, především v produktivním věku
- Zachování a rozvoj stávajících firem, přilákání nových firem, a to především takových, které pomáhají formovat klastry a disponují udržitelným odbytem pro svou produkci
- Přilákání nových investic za účelem rozvoje stávajících firem nebo zakládání nových
- Realizace a rozvoj dopravních funkcí, komunální infrastruktura
- Posilování tržní specializace regionu a jeho významných center
- Rozvoj univerzit, lékařských center a klinik jakožto center profesního vzdělávání a ochrany zdraví
- Vytvoření atraktivního prostředí pro návštěvníky všech typů cestovního ruchu
- Posílení pozitivního pohledu na region prostřednictvím pořádání významných kulturních, sportovních, politických a vědeckých akcí
- Podpora kulturního a historického potenciálu pro zvýšení atraktivity pro obyvatele regionu i jeho návštěvníky
- Zakládání veřejných institucí, orgánů a fondů státního, mezinárodního nebo světového významu

3.5.1 Metody hodnocení

Pro pojem regionální konkurenceschopnosti není doposud usnesena žádná jednotná definice vymezující tuto oblast, natož definován jednotný přístup k jejímu výpočtu a hodnocení. Pro zavedení jednotného hodnocení je důležité, aby indikátor reflektoval úroveň regionální konkurenceschopnosti a zároveň umožnil vzájemné porovnání jednotlivých regionů. Z důvodu neexistence jednotného přístupu pro hodnocení konkurenceschopnosti regionů jsou autorem vybrané přístupy hodnocení představeny. Konkrétně se jedná o přístupy využitě pro hodnocení regionální konkurenceschopnosti ve Velké Británii, Rusku a České republice.

Prvním vybraným modelem pro hodnocení regionální konkurenceschopnosti je princip, který v roce 2003 publikoval ve svém článku britský profesor ekonomiky Robert Huggins. Jedná se o tzv. index konkurenceschopnosti, který použil pro hodnocení ekonomické konkurenceschopnosti pro regiony Velké Británie, avšak při určité modifikaci je použitelný také pro regiony jiných států. Důvodem pro vytvoření tohoto indexu je podle autora tendence existujících přístupů zkoumat jednotlivé faktory a indikátory konkurenceschopnosti nezávisle na sobě, tudíž zde chybí ucelený pohled na vzájemnou propojenost a podmíněnost těchto faktorů. Při tvorbě indexu konkurenceschopnosti byl kladen důraz na dostupnost dat srovnatelných na místní, regionální i národní úrovni, která do jisté míry reflektují propojenost inovací subjektů v podnikatelském prostředí až po výstupy na makroekonomické úrovni. Model indexu konkurenceschopnosti je tvořen třemi typy faktorů, které jsou jmenovitě děleny na vstupy, výstupy a výsledky. Konkrétně mezi nejdůležitější vstupy dle mínění autora patří hustota výskytu firem nebo míra ekonomické aktivity v daném regionu. Zmíněné vstupy následně přispívají k tvorbě výstupů, mezi kterými je zapotřebí zmínit především hodnotu ukazatele HDP na obyvatele, kterým je ohodnocena produktivita jednotlivých území. Vzájemným propojením vstupů a výstupů jsou generovány výsledky, jejichž úroveň je hodnocena především na základě úrovně průměrných mezd a míry nezaměstnanosti.

Druhým vybraným modelem pro hodnocení regionální konkurenceschopnosti je princip, jehož vznik je také datován do roku 2003. Jeho autorem je Merkušov, který svůj model využil pro hodnocení konkurenceschopnosti regionů v Rusku. Princip je založen na tvrzení, že porovnávání konkurenceschopnosti regionů je smysluplné pouze buď při hodnocení v jistých časových intervalech, nebo jako porovnávání s jinými srovnatelnými

regiony. Aby bylo hodnocení zvolených regionů komplexní, je model složen ze tří systémů ukazatelů:

Systém ukazatelů ekonomického potenciálu regionu

- Počet ekonomicky aktivního obyvatelstva
- Střední stav pracovníků malých firem
- Hodnota základního kapitálu a základních fondů odvětví ekonomiky
- Rozloha zemědělské půdy, orné půdy a pastvin
- Vnitřní výdaje na výzkum a vývoj
- Saldo finančních výsledků regionu
- Investice do základního kapitálu
- Hrubý regionální produkt

Systém ukazatelů regionální efektivnosti

- Hrubý regionální produkt / hrubá přidaná hodnota na 1 pracovníka
- Hrubá přidaná hodnota v průmyslu na jednoho pracovníka
- Hrubý regionální produkt / hrubá přidaná hodnota na jednu peněžní jednotku hodnoty základních fondů regionu
- Hrubá přidaná hodnota, vytvořená v průmyslu, na jednu peněžní jednotku hodnoty základních fondů průmyslu v regionu
- Výdaje na mzdy na jednu peněžní jednotku hrubého regionálního produktu / hrubé přidané hodnoty
- Produktivita práce v malých firmách
- Hrubá přidaná hodnota v průmyslu na jednu peněžní jednotku produktivity práce v průmyslu
- Úroveň rentability realizované produkce v průmyslu

Systém ukazatelů konkurenčních výhod

- Hodnota základních fondů na jednoho pracovníka v ekonomice regionu
- Úroveň použitelnosti základních fondů regionu
- Objem investic do základního kapitálu na jednoho obyvatele regionu
- Podíl pracovníků malých firem na celkovém počtu pracovníků v regionu
- Podíl pracovníků zaměstnaných na částečný úvazek na celkovém počtu pracovníků v regionu

- Hustota železničních a pozemních komunikací
- Hustota silničních (automobilových) cest
- Průměrná roční úroda obilnin za posledních 5 let

Třetím vybraným modelem pro hodnocení regionální konkurenceschopnosti je princip založený na indikátorech konkurenceschopnosti, jejichž autorem je Wokoun a kolektiv [11]. Ti dělí indikátory do tří kategorií, konkrétně na indikátory ekonomické, sociální a ekologické. Indikátory jsou takto děleny na základě definice regionální konkurenceschopnosti, která uvádí, že ekonomická konkurenceschopnost je ekonomická výkonnost při zachování environmentálních a sociálních podmínek. V jednotlivých kategoriích jsou jednotlivé indikátory i se svými váhami významnosti děleny následovně:

Ekonomické indikátory

- Hrubý domácí produkt na obyvatele regionu (váha indikátoru 20%)
- Míra nezaměstnanosti v regionu (20%)

Sociální indikátory

- Podíl vysokoškolské populace regionu na celkové populaci regionu ve věku 24 až 64 let (7%)
- Průměrné roční migrační saldo v přepočtu na 1000 obyvatel regionu (8%)
- Roční příjem na obyvatele regionu (10%)
- Podíl dlouhodobé nezaměstnanosti v regionu (10%)

Ekologické indikátory

- Produkce skleníkových plynů na vytvoření 1 milionu HDP (25%)

Tento model se stejnými, či lehce upravenými indikátory, byl následně použit v praktické části pro řešení regionální konkurenceschopnosti spolkových republik Německa. [13]

3.6 Národní ekonomická konkurenceschopnost

Oblast národní konkurenceschopnosti a přístup k jejímu hodnocení je nejvíce rozporuplnou oblastí se zmíněných úrovní, jelikož se lze setkat s velkým množstvím definic a pojetí, jak by měla být národní konkurenceschopnost správně hodnocena a rozhodně nejsou jednotné.

Jednou z prvních a také nejpobulárnějších definic národní konkurenceschopnosti, kdy se každá země podobá velké korporaci soutěžící na globálním trhu, vyřkl v té době prezident USA Clinton. Konkrétněji tento pojem definovala Laura D'Andrey Tyson, předsedkyně Rady ekonomických poradců právě prezidenta Clintona, která národní konkurenceschopnost vystihla ja schopnost produkovat zboží a služby, které jsou schopny úspěšně projít testem mezinárodní konkurence, přičemž se občané země budou moci těšit z rostoucí a dlouhodobě udržitelné životní úrovně. V reakci na zvýraznění důležitosti národní konkurenceschopnosti Spojenými státy americkými nechtěli nebo spíše hlavně nemohli zůstat evropští politici pozadu. Bývalý předseda Evropské komise Jacques Delors oslovil představitele jednotlivých členských zemí EU a označil vysokou nezaměstnanost jako hlavní příčinu nedostatečné konkurenceschopnosti ve vztahu k mocnostem jako USA a Japonsko. Řešením problému měly být investice do infrastruktury a moderních technologií s tím, že se Evropská unie a především státy v ní obsažené mají stát nejkongurenceschopnějšími oblastmi světa. Došlo také k uchycení samotné definice Evropskou unií, která vidí konkurenceschopnost jako schopnost země poskytovat svým občanům vysokou a stále rostoucí životní úroveň a zaměstnanost všem, kteří chtějí pracovat.

Snad nejčastěji bývá tvrzení o nekonkurenceschopnosti země podepíráno nižším tempem růstu, ale nikdy nebyl tento důvod vědecky doložen. Neexistuje však žádná hranice mezi konkurenceschopností a nekonkurenceschopností země, jako tomu je například na podnikové úrovni. Podstatou národní konkurenceschopnosti je jakási soutěž o co největší atraktivnost podle co nejvyššího počtu kritérií pro co největšího počtu investorů.

Samotný způsob hodnocení nabývá neustále na komplexnosti a sofistikovanosti. Detailním hodnocením národní konkurenceschopnosti se v současnosti zabývá velké množství uznávaných organizací, avšak žádná pojetí si nejsou zcela podobná. Mezi takové organizace patří Světové ekonomické fórum, Mezinárodní institut pro rozvoj managementu, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, Světová banka, Mezinárodní měnový fond a také Evropská unie.

V teorii konkurenceschopnosti států je možné i přes velké množství zmíněných definic a pojetí identifikovat dva základní přístupy pro její vymezení. Prvním přístupem je tzv. **užší pojetí**, ve kterém jsou země hodnoceny podle výkonnosti v oblasti exportu a

schopnosti proniknout na zahraniční trhy, kde následně získávají komparativní výhody z mezinárodní směny. Od používání tohoto pojetí při hodnocení konkurenceschopnosti se však v současné době odstupuje, a to kvůli nedostatečnému záběru faktorů, které ve skutečnosti komplexní konkurenceschopnost zemí vytvářejí. Mnohem používanějším způsobem vymezení národní konkurenceschopnosti se stává **pojetí širší**, které ke svému hodnocení přistupuje mnohem komplexněji. Jako konkurenceschopné ekonomiky jsou shledávány ty, u kterých lze očekávat dosahování udržitelné růstové výkonnosti v dlouhém časovém horizontu, a tudíž mají předpoklady pro zvyšování ekonomické úrovně v podmínkách rovnováhy vnitřní i vnější. Komplexní pojetí konkurenční výhody zemí je postaveno na základě efektivní kombinace širokého spektra vstupů, mezi které patří ekonomická a technologická výkonnost země, kvalita infrastruktury, efektivita vládního a podnikového sektoru a další. [14]

3.6.1 Národní konkurenceschopnost dle strategií EU

Důvodem pro vytvoření hospodářských strategií představiteli Evropské unie byl nepříznivý ekonomický vývoj koncem 90. let 20. století, který se projevoval zejména zaostáváním v globálním konkurenčním prostředí. Největším trnem v oku bylo zaostávání za ekonomikou Spojených států amerických, ke které se snažila Evropská unie v hlavních makroekonomických ukazatelích přiblížit, či ji dokonce předčít. V reakci na tuto situaci byla identifikována potřeba definovat komplexní strategii, která přispěje k hospodářským a sociálním reformám s následným odstraněním slabých stránek evropských ekonomik. V roce 2000 byla na summitu Evropské rady v Lisabonu schválena tzv. Lisabonská strategie, která propojovala a rozšiřovala všechny dosud uskutečněné procesy koordinující sociální a hospodářské politiky Evropské unie. [11]

Národní konkurenceschopnost v rámci Lisabonské strategie

Lisabonská strategie představuje desetiletý rámec do roku 2010 zaměřený na reformy trhů kapitálu, práce, hotových produktů v podobě zboží a na podporu strukturálních změn prostřednictvím investic do lidských zdrojů, výzkumu a inovací. Cíl Lisabonské strategie byl zformulován tak, aby se Evropská unie stala nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější ekonomikou na světě, která je schopná udržitelného hospodářského růstu

s větším množstvím kvalitních pracovních míst a větší sociální soudržností. Šíře kontextu Lisabonské strategie přesahuje ekonomické parametry a na základě evropského hospodářského a sociálního komplexu je vedle ekonomického pilíře zahrnut také pilíř sociální a environmentální.

První čtyři roky naplňování Lisabonské strategie nepřinesly požadovaný efekt. Strategie zaostávala za vytyčenými cíli a členské státy Evropské unie nedosahovaly očekávaného hospodářského růstu. Z tohoto důvodu byl v roce 2004 pověřen Evropskou komisí bývalý nizozemský premiér Wim Kok vypracováním střednědobého hodnocení doposud uskutečněného Lisabonského procesu. Vypracovaná zpráva vytýkala především velké množství nejasně definovaných cílů a špatně nastavených systémů řízení, které zapříčinily neuspokojivé výsledky. Jako jedna z hlavních slabín Lisabonské strategie byla detekována šíře jejího pojetí, která byla před zavedením považována za jednu ze silných stránek. I přes tyto nedostatky bylo Kokovou zprávou jednoznačně doporučeno další fungování Lisabonské strategie. Společně s identifikací slabín byla ve zprávě sepsána také doporučení ohledně dalšího zaměření. Pozornost se dle Koka a jeho týmu má nadále upírat na realizaci znalostní společnosti, dodržení závazků v rámci vnitřního trhu, vytvoření vhodného podnikatelského prostředí, adaptabilní trh práce a udržitelnou budoucnost.

Po roce 2005, kdy byl Evropskou radou obnoven proces strategie s novým názvem Lisabonská strategie pro růst a zaměstnanost, byly státy EU více směřovány k hospodářskému růstu a strategie byla následně obohacena o otázky energetické politiky a ochrany klimatu. Došlo také k zakotvení principu flexikurity, jako snahy o zvýšení pružnosti evropských trhů práce. Naopak lehce do pozadí se dostala sociální a environmentální opatření.

Výsledky Lisabonské strategie jsou velmi rozporuplné. Samotný proces se jeví jako velmi důležitý pro koordinaci hospodářských politik a opatření, které mají směřovat ke zvýšení produktivity práce a flexibility firemního sektoru Evropské unie. Zároveň byly pomocí lisabonského procesu odhaleny potřeby reforem národních i celoevropských politik. Usnesením Evropské rady bylo rozhodnuto, a to především i na základě neuspokojivých stavů evropských ekonomik po světové krizi, že je nezbytné navázat na Lisabonskou strategii strategií novou. Konkrétně se jedná o hospodářskou strategii Evropa 2020, která má být realizována v rozmezí let 2010 až 2020. [14]

Národní konkurenceschopnost v rámci strategie Evropa 2020

Strategie Evropa 2020, má být řešením pro ještě výraznější ekonomické problémy evropských zemí, než kterým na počátku svého zavedení čelila strategie Lisabonská. Světová ekonomická krize, která propukla v roce 2008 v USA, způsobila velký pokles hrubého domácího produktu, zaměstnanosti a došlo k navýšení veřejného zadlužení států. V kombinaci s již existujícími problémy Evropské unie, jako je cenová nekonkurenceschopnost vzhledem k nízkonákladovým ekonomikám, zaostávání v produktivitě oproti USA, nízké investice do vědy a výzkumu oproti Číně a Indii nebo také stárnutí populace, je nezbytné pro udržení ekonomického potenciálu EU nastartování strukturálních reforem. Z tohoto pohledu jsou pro strategii Evropa 2020 stanoveny následující priority:

- Inteligentní růst – podporovat, vyvíjet a provozovat ekonomiku založenou na znalostech a inovacích
- Udržitelný růst – podporovat konkurenceschopnější a ekologičtější ekonomiku nenáročnou na zdroje
- Růst podporující začlenění – směřování ekonomik k vysoké zaměstnanosti a tím k hospodářské, sociální a územní soudržnosti

V návaznosti na tyto priority byly dále v roce 2010 představiteli Evropské unie definovány následující cíle: [14]

- Nezbytnost navýšení zaměstnanosti osob ve věku 20 až 64 let z 69% na minimálně 75%, a to prostřednictvím aktivnějšího zapojení žen, větší integrace migrujících pracovních sil a také starších pracovníků.
- Investování do výzkumu a vývoje ve výši 3% hrubého domácího produktu a zavedení ukazatele, který by intenzitu vývoje, výzkumu a inovací v jednotlivých zemích realisticky odrážel
- Snížení emisí skleníkových plynů ve vztahu k roku 1990 nejméně o 20%, zvýšení energetické účinnosti o 20% a zvýšení podílu obnovitelných zdrojů v celkové konečné spotřebě energií na 20%
- Snížení míry předčasného ukončení školní docházky z 15% na 10% a naopak navýšení podílu osob ve věku 30-34 let, které dokončily terciární vzdělání, z 31% na 40%

- Snížení počtu obyvatel, kteří žijí pod vnitrostátní hranicí chudoby, v celoevropském měřítku o 25%, tedy přibližně o 20 milionů obyvatel

3.6.2 Hodnocení dle světového ekonomického fóra

Hodnocením ekonomické konkurenceschopnosti států, tedy i členů Evropské unie zapojených do hospodářských strategií pro zvýšení konkurenceschopnosti starého kontinentu, se zabývá nespočet organizací po celém světě. Mezi dvě nejuznávanější hodnocení patří každoročně vydávané publikace od Mezinárodního institutu pro rozvoj managementu v Lausanne (The World Competitiveness Yearbook) a Světového ekonomického fóra (The Global Competitiveness Report). V této práci se autor zaměřuje na hodnocení a žebříčky konkurenceschopnosti od Světového ekonomického fóra, které je využito dále také v praktické části při hodnocení ekonomické konkurenceschopnosti Německa.

Světové ekonomické fórum přistupuje k hodnocení z pohledu schopnosti dosahovat hospodářského růstu, respektive zvyšovat produktivitu dané země. K hodnocení zemí a sestavení žebříčku pořadí států dle ekonomické konkurenceschopnosti využívá Indexu globální konkurenceschopnosti. Jedná se o ukazatel, který zahrnuje více než sto indikátorů charakterizující prostředí daného státu. Jednotlivé indikátory jsou hodnoceny na stupnici od 1 do 7 (7 = nejlepší možné hodnocení) a ve struktuře indexu děleny do tří dílčích indexů a dvanácti pilířů. Prvním index nese název základní předpoklady a zahrnuje čtveřici pilířů v následujícím pořadí:

- Instituce
- Infrastruktura
- Makroekonomické prostředí
- Zdraví a základní vzdělání

Druhým dílčím indexem jsou zvyšovatelé efektivnosti, mezi které patří následujících šest pilířů:

- Vyšší vzdělání a odborná příprava
- Efektivnost trhu zboží
- Efektivnost trhu práce
- Efektivnost finančních trhů
- Technologické prostředí
- Velikost trhu

Třetí index nese název inovace a sofistikované faktory, do kterého jsou zahrnuty zbývající dva pilíře:

- Podnikatelské prostředí
- Inovace

V následujících kapitolách je každý z dvanácti pilířů Indexu globální konkurenceschopnosti podrobně charakterizován. [14]

Instituce

Prvním pilířem v procesu hodnocení ekonomické konkurenceschopnosti jsou instituce, přesněji institucionální rámec dané země. Instituce jsou zde chápány v širším pojetí v podobě pravidel, která působí jako dlouhodobé faktory ekonomické výkonnosti.

Tento faktor ovlivňuje efekty rozvojových strategií a politik, dále také investiční rozhodování a organizaci samotné výroby. Kvalita vlády, institucionálního prostředí je zcela zásadně ovlivněna působením negativních vlivů Slabými či negativními stránkami institucionálního rámce lze sledovat například nezabezpečení ochrany vlastnických práv, nepřiměřený byrokracie, nadměrná regulace podnikatelské činnosti, korupce, závislost soudní moci na politicích nebo také nízká důvěryhodnost a nedostatečná transparentnost činnosti veřejných institucí.

Kvalita obsazení pozic v institucionální sféře je přímo ovlivnitelná obyvateli a podniky prostřednictvím svých volených zástupců.

V poslední době není kladen důraz pouze na kvalitu veřejných institucí, ale velký podíl na hodnocení prvního pilíře ekonomické konkurenceschopnosti nese také odpovědné chování soukromých subjektů. V tomto ohledu jsou žádoucí jasně stanovené standardy v oblasti auditu a účetnictví, což má zabránit či alespoň omezit podvodům ve zmíněných činnostech. Příkladem je například falšování účetních záznamů. [4], [5]

Světové ekonomické fórum [3] hodnotí konkurenceschopnosti národních ekonomik v následujících kategoriích, které celkově popisují kvalitu institucionálního prostředí:

- Oblast vlastnických práv včetně hodnocení přísnošti ochrany duševního vlastnictví
- Oblast etiky a korupce, možnost zneužití veřejných fondů, struktura veřejných výdajů
- Nezávislost soudů, nadržování při vládních rozhodnutích
- Efektivita vlády a tvorby legislativního řádu, transparentnost hospodářské politiky vlády, marnotratnost vládních výdajů
- Bezpečnostní situace v zemi
 - Náklady podnikové sféry související s terorismem
 - Spolehlivost služeb policie při ochraně zájmů podnikatelů
 - Náklady podnikové sféry související se zločiny a násilím
 - Náklady podnikové sféry související s organizovaným zločinem

Infrastruktura

Ekonomická úspěšnost vybraného regionu či státu je do značné míry definována kvalitou infrastruktury, která funguje jako páteř hospodářství a umožňuje rozvoj podnikatelských kvalit. V obecném pojetí se jedná o velmi široký soubor, který obsahuje jak infrastrukturu fyzickou (doprava, energetika, telekomunikace), tak i sociální (školství, zdravotnictví).

Kvalita infrastrukturálního propojení výrazně ovlivňuje možnosti rozvoje méně vyspělých regionů země. Klíčové je pro ně kvalitní propojení s vyspělými centry, které dokáže do určité míry negovat negativní dopady způsobené i většími fyzickými vzdálenostmi.

2. pilíř konkurenceschopnosti je v rámci hodnocení světového ekonomického fóra posuzován z užšího hlediska, a to z fyzické stránky. Tento přístup je zaveden ze dvou důvodů.

Prvním důvodem je přesah sociální infrastruktury do jiných pilířů konkurenceschopnosti (v tomto případě se jedná o Zdraví a základní vzdělání), tudíž je nežádoucí redundance dat v celkovém pojetí hodnocení všech pilířů.

Druhým důvodem omezení tohoto pilíře je chápání infrastruktury jako faktoru, který umožňuje propojení jednotlivých částí hospodářství ať již uvnitř země, tak i navenek vůči jiným zemím. V tomto ohledu do druhého pilíře tedy patří hodnocení vlivu dopravní, komunikační a energetické infrastruktury na výši produktivity a flexibilitu firemního sektoru. [5], [6]

Ukazatelé, podle kterých se konkurenceschopnost infrastruktury státu měří, jsou následující: [3]

- Celková kvalita infrastruktury
- Rozvoj silniční infrastruktury
- Kvalita přístavní infrastruktury
- Kvalita letecké dopravní infrastruktury
- Kvalita nabídky elektrické energie
- Počet telefonních linek na 100 obyvatel

Makroekonomické prostředí

Třetím pilířem hodnocení konkurenceschopnosti je makroekonomická stabilita. Mezi tímto pilířem a konkurenceschopností sice neexistuje přímá vazba, ale nepříznivé makroekonomické prostředí škodí hospodářství a ztěžuje firmám jejich plánování a rozhodování. Stabilní prostředí zahrnující jak vnější, tak vnitřní rovnováhu je velmi významným předpokladem pro ekonomický růst země. Makroekonomická konkurenceschopnost je měřena podle následujících kritérií: [5]

- Saldo státního rozpočtu
- Míra státních úspor
- Míra inflace
- Velikost státního dluhu
- Rating země – nástroj hodnocení bonity zemí. Vyjádření kvality státu jako dlužníka a jeho ekonomické schopnosti dodržet vlastní závazky.

Pohled na makroekonomickou stabilitu má dvojitý význam. Je vnímána jako politika fiskální a monetární.

Principem **fiskální politiky** je dosahování rozpočtové střídmosti a důsledné vymezení prioritních výdajových programů. Veřejné výdajové rámce jsou v jednotlivých státech stanovovány s ohledem na makroekonomickou stabilitu, dlouhodobou udržitelnost

veřejných rozpočtů a na požadavky fiskálního dohledu Evropské unie (pokud je daná země samozřejmě členským státem EU).

Evropská unie zahrnuje kritéria týkající se fiskálních politik jednotlivých států do dvou ze čtyř Maastrichtských kritérií, jejichž splnění je podmínkou pro úspěšný vstup členských států do eurozóny. Jedním z kritérií je přijatelný schodek státního rozpočtu definovaný jako čisté půjčky sektoru vládních institucí maximálně do výše tří procent vlastního HDP. Druhé kritérium se týká vládního dluhu, který by neměl přesáhnout úroveň 60% HDP, čímž se má zamezit nadměrnému zatížení budoucích generací minulými vládními institucemi.

Druhý význam makroekonomické stability, zaměřující se na **monetární politiku**, která je klíčová především pro dosažení cenové stability. Klíčovým aspektem provádění úspěšné monetární politiky a dosažení jejich cílů je pozice centrální banky daného státu. Nezávislost centrální banky, stejně jako její průhledné a předvídatelné jednání vytváří předpoklady pro vhodné prostředí podporující ekonomický růst a usnadňující rozhodování ekonomických subjektů v otázce efektivní alokace zdrojů. [5]

Zdraví a základní vzdělání

Čtvrtým, posledním základním, pilířem hodnocení ekonomické konkurenceschopnosti, dle světového ekonomického fóra, je oblast zdravé a minimálně vzdělané pracovní síly. V tomto rámci dochází k posouzení dvou aspektů, a to v prvním případě dostupnosti a kvality zdravotní péče, ve druhém případě posouzení podílu populace s ukončeným základním vzděláním na odpovídající kvalitativní úrovni.

Úroveň **zdraví** populace se bezpochyby pozitivně či negativně projevuje na soukromém i ekonomickém životě všech lidí. Dobré zdraví, spojené s kvalitní a dostupnou **zdravotní péčí**, je měřítkem pro životní úroveň občanů jednotlivých států a také faktorem, který posiluje konkurenceschopnost dané země. Očekávaným efektem kvalitní péče je následné prodloužení ekonomicky aktivní etapy života u starších lidí. Očekávaná délka života a ekonomicky produktivní věk občanů se modernizací a vývojem nových technologií neustále prodlužuje. Nejdéle žijí občané bohatých ekonomicky prosperujících zemí. [4], [5], [6]

Celková úroveň zdraví populace se hodnotí podle jednotlivých kritérií, mezi které patří následující ukazatele: [3]

- Střednědobý vliv výskytu malárie na podnikání
- Střednědobý vliv výskytu tuberkulózy na podnikání
- Střednědobý vliv výskytu HIV/AIDS na podnikání
- Kojenecká úmrtnost
- Naděje dožití při narození
- Výskyt tuberkulózy
- Výskyt HIV/AIDS

Zmíněné ukazatele úrovně zdraví populace jsou významné především pro rozvíjející se ekonomiky, u kterých není zdravotní péče v současné době stále na špičkové či dokonce uspokojivé úrovni. Tudiž lze ve výsledcích kritérií konkurenceschopnosti v tomto pilíři sledovat obrovské rozdíly mezi rozvíjejícími se a rozvinutými zeměmi.

Druhým hlediskem posuzovaným ve čtvrtém pilíři, je posouzení základního vzdělání obyvatel dané země. Základní vzdělání lze považovat za determinantu jisté úrovně produktivity práce jednotlivých pracovníků. Nejnižší možná úroveň vzdělání však nezajistí firmám dostatečný počet a kvalifikaci zaměstnanců v případě, pokud je záměrem podniku produkovat výrobky s vyšším stupněm přidané hodnoty nebo v pokročilejších fázích výrobního řetězce.

Základní vzdělání populace státu je podle světového ekonomického fóra hodnoceno podílem dětí navštěvujících základní školu prvního stupně na počtu dětí odpovídajícího věku. [5]

Vyšší vzdělání a odborná příprava

Pátým v pořadí, prvním kvalitativně vyšším kompetitivním faktorem, je kvalita vyššího vzdělání a systému celoživotního školení (odborné přípravy). V rámci celosvětové globalizace jsou vytvářeny neustále vyšší požadavky na flexibilitu firem a jejich zaměstnanců. Z tohoto důvodu jsou pro hodnocení tohoto pilíře klíčové ukazatele hodnotící vzdělanostní strukturu populace, vzdělanostní strukturu a vzdělávání zaměstnanců. Podle tohoto hlediska jsou ukazatele děleny následovně: [3]

- Kvantita vzdělání
 - Podíl dětí a studentů navštěvujících školy druhého stupně na počtu obyvatel odpovídajících věku

- Podíl studentů terciárního vzdělávání na počtu obyvatel odpovídajícího věku
- Kvalita vzdělání
 - Kvalita vzdělávacího systému
 - Kvalita matematického a přírodovědného vzdělání
 - Kvalita manažerských škol
- Celoživotní vzdělání
 - Místní dostupnost výzkumných a vzdělávacích služeb
 - Přístup korporací k investicím do lidských zdrojů

Efektivnost trhu zboží

Efektivně fungující trhy zboží a komodit jsou zárukou výroby správného mixu výrobků a služeb, a to na základě interakcí nabídky a poptávky s vazbou na vysokou výrobní produktivitu. Důležitým faktorem pro správné fungování trhu se zbožím je zdravá míra konkurence, jejíž velikost lze ovlivňovat pomocí daní (neúměrné nákladové zatížení) nebo restriktivními a diskriminačními omezeními vlastnictví výrobních faktorů pro zahraniční subjekty. Vlivy působící z druhé strany, ze strany poptávky, lze zhodnotit jako individuální socio-kulturní odlišnosti každé země působící na objem a inovativní činnost v jednotlivých segmentech výroby (např. nízká poptávky po high-tech výrobcích). [4], [5]

Ukazatelé: [3]

- Domácí konkurence
 - Intenzita místní konkurence
 - Rozsah dominantního postavení na trhu
 - Efektivnost antimonopolní politiky
 - Rozsah a dopad zdanění
 - Celkové daňové zatížení
 - Počet procedur potřebných k zahájení podnikání
 - Čas potřebný k zahájení podnikání
 - Náklady zemědělské politiky

- Zahraniční konkurence
 - Výskyt obchodních bariér
 - Obchodní tarify
 - Výskyt zahraničního vlastnictví
 - Obchodní dopad předpisu o přímých zahraničních investicích
 - Zátěž z celních režimů
 - Podíl dovozu na hrubém domácím produktu
- Oblast kvality poptávky
 - Stupeň orientace na zákazníka
 - Sofistikovanost kupujících

Efektivnost trhu práce

Cílem sedmého pilíře je zajistit efektivní alokaci pracovníků spojenou s věnováním dostatečného úsilí jim přidělené práci. Uspokojivé fungování trhu práce je opět ovlivňováno několika nejdůležitějšími faktory, které ovlivňují buď poptávku po práci, nebo nabídku.

Mezi klíčové faktory ovlivňující nabídkovou stranu trhu práce patří vzdělanostní struktura a mobilita trhu práce. Pouze vzdělaná, ve vyspělých zemích požadováno velké procento vysokoškolsky, či alespoň středoškolsky vzdálených občanů, a mobilní pracovní síla je nezbytnou podmínkou pro hospodářský růst a rozvoj země.

Na poptávkovou stranu trhu práce má obrovský vliv institucionální rámec, ve kterém se daný trh nachází. Míra regulace pracovního trhu a struktura ekonomiky spojené s produktivitou práce a výší pracovních nákladů mají značný vliv na poptávku po práci, a to jak v pozitivním, tak i v negativním směru.

Vliv efektivity trhu práce na míru konkurenceschopnosti je patrný, Příkladem správně fungujícího trhu s efektivní alokací pracovníků je trh, na němž je pracovní síla alokována tam, kde nachází své nejlepší uplatnění a je odměněna na odpovídající úrovni svých kvalit, znalostí a dovedností. [5], [6]

Dělení ukazatelů: [3]

- Flexibilita
 - Praxe najímání a propouštění pracovníků
 - Flexibilita určování úrovně mezd

- Kooperace ve vztazích zaměstnavatel - zaměstnanec
- Efektivnost
 - Spolehlivost profesionálního managementu
 - Relace mezd a produktivity
 - Odchod talentovaných pracovníků ze země do zahraničí

Efektivnost finančních trhů

Kvalita finančního trhu, a tím pádem i jeho efektivnost, je hodnocena vzhledem ke svému rozhodujícímu vlivu na celkovou produktivitu ekonomiky. Finanční trh lze chápat jako řetězec na sebe navazujících a navzájem se ovlivňujících činností zainteresovaných subjektů, při jejichž správné hospodárnosti a návaznosti dochází k zefektivnění ekonomiky jako celku, a to především v oblasti zacházení s vlastními zdroji. Tento správně nastavený proces je pohonem pro dlouhodobý hospodářský růst.

Mezi žádoucí vlastnosti finančního trhu každé země patří možnost transformace domácích i zahraničních úspor do investičních akcí takovým způsobem, aby byly disponibilní finanční prostředky alokovány do potenciálně nejvíce výnosných projektů z pohledu investorů. Pro využívání finančních prostředků tímto způsobem je však nezbytné, aby byly vždy k dispozici pravdivé a relevantní informace nutné pro vyhodnocení rizikovosti jednotlivých investičních alternativ.

Mezi další výhody, a v současné době nabývající na své váze díky rychlému technologickému pokroku a inovacím, patří možnost zprostředkování vazby mezi subjekty o různých rizikových profilech. Díky tomu mohou získat finanční prostředky například začínající mladí podnikatelé, kteří jsou pro druhou stranu rizikovějšími partnery, ale klíčovou výhodou je jejich vysoký potenciál růstu a inovativní přístup. [3], [4], [5], [6]

- Oblast finanční efektivnosti
 - Dostupnost finančních služeb
 - Cenová dostupnost finančních služeb
 - Financování prostřednictvím místního akciového trhu
 - Snadnost přístupu k půjčkám
 - Dostupnost rizikového kapitálu

- Oblast finanční důvěryhodnosti a spolehlivosti
 - Zdraví bankovních subjektů
 - Regulace na burze cenných papírů
 - Index zákonných práv

Technologické prostředí

Technologické prostředí a úroveň technologické připravenosti jednotlivých zemí představuje schopnost a aktivitu, se kterou je ekonomika schopna přijímat existující moderní technologie. Klíčovým faktorem hodnocení není pouze pohled na to, zda mají firmy z dané země přístup k moderním a vyspělým technologiím, ale také zda a jak rychle je dokáží přijmout, jakým způsobem jsou schopni využít jejich potenciál a jak efektivně s nimi umí pracovat.

Stále větší důraz se klade na neustále důležitější roli informačních a komunikačních technologií v každodenním životě. Jejich správné zavedení a využívání komparativních výhod, které tyto technologie představují, ovlivňuje v moderním světě produktivitu většiny národohospodářských sektorů a efektivitu obchodních transakcí.

Zásadní vliv technologií na produktivitu a snižování nákladů lze rozpoznat v rozvoji možností, které poskytuje oblast ICT. Ten vedl nejen k nižším nákladům na komunikaci, ale také bylo rozšířeno portfolio zboží a služeb, které lze nyní obchodovat v mezinárodním měřítku. [3], [5], [6]

- Technologická připravenost země
- Úroveň absorpční schopnosti firem
- Zákony regulující informační a komunikační technologie
- Přímé zahraniční investice a transfer technologií
- Počet mobilních telefonů na 100 obyvatel
- Počet uživatelů internetu na 10 000 obyvatel
- Počet osobních počítačů na 100 000 obyvatel

Velikost trhu

Jedním z faktorů, které také ovlivňují produktivitu firem, je velikost trhu, na kterém mohou působit v rámci uskutečňování činností podnikání. S většími možnostmi odbytu je spojen vyšší objem produkce a využívání úspor z rozsahu.

Vzhledem k odstraňování obchodních překážek v rámci mezinárodního obchodu je náplň hodnocení 10. pilíře obohacena o tržní působnost i v mezinárodním měřítku. Vznik mezinárodních globálních trhů má příznivý vliv na ekonomický růst a rozvoj především u malých států s omezeným domácím trhem, které již nejsou nadále v rámci obchodu svázány vlastní státní hranicí. [3], [6]

- Index velikosti domácího trhu
- Index velikosti zahraničního trhu

Podnikatelské prostředí

Jedenáctým pilířem hodnocení národní ekonomické konkurenceschopnosti podle světového obchodního fóra a prvním pilířem obsaženým ve třetím subindexu konkurenceschopnosti je podnikatelské prostředí a jeho sofistikovanost.

Podnikové prostředí v sobě zahrnuje kvalitu sítě podniků v dané zemi a také hodnotí kvalitu operací a strategií jednotlivých firem.

Kladný vliv na podnikovou vyspělost zemí má množství a kvalita dodavatelů z blízkého okolí s velkým rozsahem jejich vzájemných vazeb. Při větším propojení mezi subjekty z různých sektorů ekonomiky v jednotlivých regionech dochází ke vzniku klastrů, neboli skupin skládajících se ze společností a institucí se stejným zájmem a vzájemnou podporou, které jsou si regionálně velmi blízké.

Vznik a samotná existence klastrů pozitivně působí na konkurenceschopnost podniků a ekonomickou úroveň celého regionu, případně i celé země. Důsledkem vzniku klastru a úzké spolupráce mezi zainteresovanými společnostmi a institucemi je zvýšení produktivity, což je způsobeno jednodušším přístupem ke specializovaným dodavatelům, znalostem a informacím.

Důležitost existence klastrů nabývá na váze v současné době prohlubující se globalizace světové ekonomiky. Právě pomocí klastrů je možné zachovat regionální specifika a tím zabránit konkurenci úspěšným pokusům o napodobení výnosných podnikatelských aktivit.

Další důležitou determinantou pro podnikatelskou sofistikovanost národní ekonomiky je schopnost firem, respektive jejich managementu, vyrábět jedinečný produkt s potenciálem možností jeho následných inovací, který dokáže firma pod svým jménem a při úspěšné marketingové strategii uplatnit na trhu. [3], [4], [5]

- Síť a podpůrná odvětví
 - Počet místních dodavatelů
 - Kvalita místních dodavatelů
- Sofistikovanost operací a strategie firem
 - Stav rozvoje klastrů
 - Povaha konkurenční výhody – dostupnost levné pracovní síly, jedinečné produkty
 - Šířka hodnotového řetězce
 - Kontrola mezinárodní distribuce
 - Sofistikovanost výrobních procesů
 - Rozsah marketingu
 - Ochota delegovat pravomoci
 - Spolehlivost profesionálního managementu

Inovace

Poslední pilíř je při hodnocení národní ekonomické konkurenceschopnosti jedním z klíčových. Zabývá se inovacemi, které dokáží dlouhodobě zvyšovat životní standard v jednotlivých zemích. Podoba inovačních politik prošla ve vyspělých státech v posledních letech dynamickým vývojem, který se člení do třech generačních etap. V každé z těchto etap je koncepce inovační politiky chápána z jiného hlediska. [6]

Koncepce inovací během první generační etapy byla chápána jako lineární, s jednotlivými nekoordinovanými opatřeními podpory. Chápání inovací se pohybovalo na úrovni jakési nástavby či přímo součásti politiky v oblasti výzkumu a vývoje s úzkým zaměřením jen na technologické a technické inovace. Toto pojetí bylo v souvislosti s novými teoretickými poznatky přežito a nahrazeno komplexnějším pojetím podpory inovací a inovačního prostředí.

Druhá generace inovačních politik vychází ze systémové koncepce inovačního procesu. Klíčovým zdrojem inovací jsou zde i nadále chápány výsledky výzkumu a vývoje. Koncept je však navíc obohacen o pojetí inovační politiky jako samostatné součásti celkové politiky s potřebou řádné, propracované a především vzájemné koordinace s dalšími politikami, jako jsou politiky průmyslové či vzdělávací. Inovace se tímto staví do role průřezových aktivit širšího spektra odvětví.

Podnětem pro vznik třetí generace konceptu generačních politik, který je uplatňován především v mnohých členských státech Evropské unie, byla potřeba přistupovat k inovacím jako k centrální průřezové záležitosti v rámci všech stávajících politik, a to nejen na regionální úrovni, ale také především na celostátní. Mezi takové politiky jsou zahrnuty oblasti výzkumné, průmyslové, hospodářské, vzdělanostní, finanční, daňové, sociální a environmentální. V takovémto pojetí je povinností každé z firem věnovat úsilí v rámci svých záměrů a opatření směrem k tvorbě proinovačního prostředí s cílem udržení a růstu konkurenceschopnosti země. I přes jasně dané potřeby této inovační politiky se naprostá většina zemí Evropské unie potýká s naplňováním její podstaty, a to s problémy koordinace jednotlivých politik ve vztahu k inovacím. [7]

Spolupráce zainteresovaných subjektů je jádrem mnoha inovací, jelikož vytváří možnosti učení se od jiných, sdílení zdrojů a vytváření nových příležitostí. Tato spolupráce může mít vícero podob, podle nichž je teoreticky rozlišováno několik typů inovací: [8]

- Inovace vedené uživatelem – situace, kdy některý z odběratelů či spotřebitelů vytváří nové trendy, které musí výrobci akceptovat a jsou nuceni na ně reagovat inovacemi
- Kolektivní inovace – jedná se o procesy, kde dochází k samovolnému vývoji inovace a nikdo za ní není zodpovědný. K takovýmto inovacím dochází nezávislým působením mnoha subjektů působících v daném hospodářském systému.
- Otevřené inovace – vznikají při spolupráci více subjektů. Jedná se o strategický proces, při kterém dochází ke sdílení znalostí uvnitř i mimo subjekt s cílem zrychlení inovací všeobecně. Tímto otevřeným procesem se liší od inovací uzavřených, které probíhají vždy uvnitř jediné firmy s důrazem na ochranu takto vytvořených inovací či vynalezených patentů pod záštitou různých nástrojů, zejména práv duševního vlastnictví.

Determinanty hodnocení ekonomické konkurenceschopnosti podle WEF: [3]

- Kvalita vědeckovýzkumných institucí
- Výdaje firem na výzkum a vývoj
- Spolupráce mezi univerzitami a podnikovou sférou
- Státní zakázky na technicky pokrokové produkty
- Dostatek vědců a inženýrů

- Udělené technické patenty
- Ochrana duševního vlastnictví
- Schopnost podnikové sféry uskutečňovat inovace (výzkum, vývoj, výroba)

Samotné hodnocení národní ekonomické konkurenceschopnosti pomocí Indexu globální konkurenceschopnosti je velmi specifické. Charakteristickým znakem tohoto hodnocení je změna vah jednotlivých pilířů v závislosti na stupni ekonomického rozvoje země, který je určen dle hrubého domácího produktu na obyvatele v dané zemi. Při přidělování vah indikátorů jsou země rozlišovány na tři typy ekonomik a váhy jsou následující:

- Faktorově tažené ekonomiky: základní předpoklady (60%), zvyšovatelé efektivnosti (35%), inovace a sofistikované faktory (5%)
- Efektivností tažené ekonomiky: základní předpoklady (40%), zvyšovatelé efektivnosti (50%), inovace a sofistikované faktory (10%)
- Inovacemi tažené ekonomiky: základní předpoklady (20%), zvyšovatelé efektivnosti (50%), inovace a sofistikované faktory (30%)

Zásadním krokem, pro určení ekonomické konkurenceschopnosti vybraných zemí, je správné rozdělení ekonomik do jednotlivých skupin. Hranice pro rozřazení států jsou stanoveny na základě hrubého domácího produktu na obyvatele v amerických dolarech za rok následovně:

- Faktorově tažené ekonomiky – méně než 2 000 USD
- Přejížděcí fáze od faktorově tažené k efektivnostní – 2 000 až 2 999 USD
- Efektivností tažené ekonomiky – 3 000 až 8 999 USD
- Přejížděcí fáze od efektivnostní k inovacemi tažené – 9 000 až 17 000 USD
- Inovacemi tažené ekonomiky – více než 17 000 USD

Za největší přednost hodnocení ekonomické konkurenceschopnosti Světovým ekonomickým fórem, ale také Mezinárodním institutem pro rozvoj managementu, je považováno široké spektrum zahrnutých kritérií hodnotící velké množství zemí. Naopak za slabinu je považováno zastoupení velkého množství měkkých dat, která jsou pouhým vyjádřením odborných názorů dotázaných a nejsou zcela objektivní jako data statistická.

[14]

4 Vlastní práce

V následujících podkapitolách bude zkoumána úroveň ekonomické konkurenceschopnosti Německa jako celku ve srovnání s vybranými konkurenčními zeměmi a také ve srovnání s vývojem hodnocení samotné Spolkové republiky Německo jako celku. Následně je v práci vypočtena a identifikována úroveň konkurenceschopnosti ve všech 16 spolkových zemích s následným rozčleněním území Německa na 3 výkonnostní úrovně.

4.1 Národní ekonomická konkurenceschopnost Německa

V této kapitole je Spolková republika Německo srovnávána z pohledu hodnocení národní ekonomické konkurenceschopnosti Světovým ekonomickým fórem s vybranými konkurenčními zeměmi. Těmito zeměmi jsou Norsko a Česká republika. Norsko bylo vybráno jako velmi dobře hodnocený stát v oblasti ekonomické konkurenceschopnosti a také z toho důvodu, že Německá ekonomika je přirovnávána právě ekonomikám severským, které se vyznačují velkými výdaji na sociální a zdravotnické oblasti. Česká republika byla vybrána jako sousední stát a otevřená ekonomika, která s Německem velmi úzce spolupracuje v mezinárodních obchodních vztazích.

4.1.1 Ekonomická charakteristika srovnávaných zemí

Německo (Spolková republika Německo)

Spolková země Německo je středoevropským státem s 81 miliony obyvateli a o rozloze 357 168 km², jehož hlavním a zároveň největším městem je Berlín. Dle výše hrubého domácího produktu se jedná o největší evropskou ekonomiku a celosvětově Německu patří čtvrté místo za Spojenými státy americkými, Čínou a Japonskem. V roce 2014 vyprodukovalo HDP ve výši 2 904 miliard eur, což v přepočtu na jednoho obyvatele generuje částku na úrovni zhruba 35 000 eur ročně. Velmi dobrých výsledků dosahuje v ekonomických ukazatelích jako je nezaměstnanost (5,0%) a inflace za rok 2014 (0,5%), které v tomto směru řadí Německo mezi nejlepší státy v rámci Evropské unie. V ukazateli míry zadluženosti se pohybuje na úrovni 77% vlastního HDP, což je v rámci srovnání států EU průměrný výsledek.

Z územního hlediska se Německo dělí na 16 spolkových zemí, 3 městské spolkové země a 13 zemských. Zastupiteli městských spolkových zemí je hlavní město Berlín, dále

Hamburk a Brémy. Zemskými spolkovými zeměmi jsou Badensko-Württemberko, Bavorsko, Braniborsko, Hesensko, Meklenbursko-Přední Pomořansko, Dolní Sasko, Severní Porýní-Vestfálsko, Porýní-Falc, Sársko, Sasko-Anhaltsko, Šlesvicko-Holštýnsko a Durynsko.

Německo je i přes svou poměrně velkou rozlohu státem s vysokou hustotou zalidnění, konkrétně žije v průměru na jednom km² 226,8 obyvatel. Významný podíl na této hodnotě má vysoký počet německých velkoměst. V Německu lze nalézt 4 města s počtem obyvatel přesahujícím 1 milion a hned dalších 9 měst převyšujících metu 500 000 obyvatel. Současným populačním problémem Německa je negativní roční přírůstek, který se v posledních letech pohybuje na hodnotách 0,1 – 0,2%. Podle predikcí odborníků bude tento trend pokračovat i v následujících desetiletích, kdy by se mohla podle odhadů německá populace zredukovat na 65 – 70 milionů obyvatel. Od možnosti ještě radikálnějšího poklesu počtu obyvatel chrání Německo jeho shovívavá politika v oblasti přistěhovalců. Důkazem může být více než 1 milion přistěhovalců z Turecka, ale také nezanedbatelná polská či italská menšina žijící na německém území. [40]

Norsko (*Norské království*)

Norsko, oficiálním názvem Norské království, je zemí nacházející se na Skandinávském poloostrově a jednou z mála evropských zemí, které nejsou členy Evropské unie. S 580 000 obyvateli největším a zároveň také hlavním městem Norska je Oslo. Celkově v zemi k roku 2014 žilo pouhých 5,16 milionu obyvatel na území o rozloze 323 758 km². S hustotou osídlení necelých šestnácti obyvatel na km² je Norsko jednou z nejméně osídlených evropských zemí, což lze přičíst především jeho severské poloze, kopcovitému až horskému reliéfu a také velmi členitému pobřeží s typickými fjordy.

I přesto, že má Norsko více než dvakrát méně obyvatel než Česká republika, dosahuje ve srovnání těchto dvou zemí více než dvojnásobné výše hrubého domácího produktu. V roce 2014 to bylo konkrétně 377 miliard eur. V poměru relativně nízkého počtu obyvatel a vysokého HDP se Norsko řadí mezi 5 nejlepších států v rámci hodnocení hrubého domácího produktu na obyvatele za rok, a to s výsledkem o hodnotě 73 400 eur. Mezi elitu patří Norsko také v dalších ekonomických ukazatelích. Jedná se například o podíl veřejného dluhu na HDP, který dosahuje na úroveň 15,5%, nebo o míru

nezaměstnanosti ve výši 3,8%. Naopak míra inflace 2% byla v roce 2014 v porovnání s dalšími dvěma vybranými zeměmi poměrně vysoká. [40]

Česká republika

Země ležící v samém středu Evropy je jednou z hlavních tranzitních tepen mezi západními a východními evropskými zeměmi. Hlavním a zároveň také největším městem České republiky je Praha, kde žije více než 1,25 milionu obyvatel. Rozlohou je mezi třemi srovnávanými zeměmi 78 866 kilometry čtverečními jednoznačně nejmenší a v roce 2014 zde žilo 10,52 milionu obyvatel. Průměrná hustota osídlení tedy činí zhruba 133 obyvatel na km², přičemž jednoznačně nejvyšší je v oblasti hlavního města, které je taky ekonomickým tahounem celé země. Území je členěno na 14 krajů, přičemž Praha vystupuje samostatně jako právě jeden z nich. Mezi další zástupce patří kraj Karlovarský, Plzeňský, Ústecký, Středočeský, Jihočeský, Liberecký, Královéhradecký, Pardubický, Vysočina, Jihomoravský, Olomoucký, Zlínský a Moravskoslezský.

V roce 2014 dosahovala míra nezaměstnanosti v České republice úrovně 6,1%, roční míra inflace činila 0,4% a podíl celkového veřejného dluhu na výši hrubého domácího produktu se navýšil na 46%. Z pohledu všech makroekonomických ukazatelů, které jsou zde zmíněny, je postavení České republiky vždy v lepší polovině členských států Evropské unie. Za nedostatek lze považovat výši ročního hrubého domácího produktu na úrovni 155 miliard eur, stejně tak jako hodnotu ročního HDP na obyvatele ve výši 14 700 eur. Jistým rizikem je výše veřejného dluhu, která je sice zatím ve srovnání s ostatními členy Evropské unie na přijatelné míře, ale tempo jeho růstu je v posledních letech označováno mnohými organizacemi, včetně orgánů EU, za neúměrně vysoké.

Česká ekonomika patří mezi velmi otevřené ekonomiky mezinárodnímu obchodu, Jasným důkazem jsou tomu také ukazatele podílů exportu i importu na celkové výši HDP. Objem exportu se pohyboval na úrovni 92,8% HDP a objem importu na o něco nižší, ale i tak poměrně vysoké, úrovni 82,1% HDP. [40]

4.1.2 Komparace konkurenceschopnosti Německa a vybraných zemí

Spolková republika Německo a její národní ekonomická konkurenceschopnost je v této části srovnávána s konkurenceschopnostmi Norska a České republiky, a to podle hodnocení Světového ekonomického fóra. Celkové umístění všech tří států v ročence

Světového ekonomického fóra The Competitiveness Report 2014-2015 je dané. Německo se v tomto vydání umístilo na páté pozici ze 144 hodnocených zemí. Podobného ohodnocení dosáhlo také v letech předešlých, kdy se pohybovalo vždy v rozmezí od čtvrtého do šestého místa. Umístění Norska je vždy o několik pozic horší než v případě Německa, ale v celosvětovém srovnání si také stojí velmi dobře. Ve zkoumaném období se umístilo na jedenácté pozici, v letech předešlých to bylo vždy v rozmezí desátého až patnáctého místa. Umístěním České republiky byla 37. příčka a oproti roku předchozímu zlepšení o 9 pozic. Tato dvě umístění také představují hranice, mezi kterými se v posledních letech hodnocení konkurenceschopnosti České republiky nachází.

Předmětem prováděného zkoumání je však kvalitativní rozbor faktorů, ze kterých se komplexní hodnocení národní ekonomické konkurenceschopnosti skládá a následně generuje výsledné celkové pořadí, ve vzájemném porovnání Německa s dalšími dvěmi vybranými zeměmi. Srovnání a identifikace kvalitativních rozdílů je provedena u každého ze základních 12 pilířů hodnocení samostatně.

Subindex: Základní požadavky	Německo		Norsko		Česká republika	
Pilíř: Instituce	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)
Vlastnická práva	5,6	19	6,0	8	4,0	75
Ochrana duševního vlastnictví	5,4	21	5,6	15	3,9	55
Přerozdělování veřejných prostředků	5,3	18	5,9	8	2,7	98
Důvěra veřejnosti v politiky	4,7	15	5,9	4	1,7	138
Protizákonné platby a úplatky	5,6	25	6,3	7	3,9	70
Nezávislost soudů	5,9	15	6,3	4	3,9	62
Protece při rozhodování státních úředníků	4,7	12	5,1	8	2,6	106
Sklon vlády k plýtvání veřejnými prostředky	4,2	20	4,6	13	5,0	7
Vliv státní regulace	3,6	55	3,8	38	2,6	132
Účinnost státního rámce při řešení sporů	5,4	11	5,6	7	3,3	100
Účinnost státního rámce při náročných změnách	4,8	12	4,8	10	2,7	115
Průhlednost veřejných politik	4,8	22	5,3	12	3,7	99
Náklady podnikové sféry související s terorismem	5,5	60	5,4	64	5,8	42
Náklady související s kriminalitou a násilím	5,2	36	5,6	20	4,8	50
Organizovaný zločin	5,5	39	6,1	17	5,0	59
Spolehlivost policie	5,9	19	6,1	13	4,1	75
Etické chování firem	5,6	16	6,2	6	3,7	94
Síla auditu a účetních standardů	5,6	23	6,3	4	4,9	56
Účinnost správních orgánů	5,3	21	6,0	2	4,6	68
Ochrana zájmů minoritních vlastníků	4,7	38	5,9	6	4,1	71
Síla ochrany investorů 0-10 (10 nejlepší)	5,0	83	6,7	22	5,0	83
Celkové hodnocení pilíře Instituce	5,2	17	5,7	5	3,8	76

Zdroj: The Global Competitiveness Report 2014 - 2015, Klaus Schwab; vlastní zpracování

Tabulka 1- Srovnání výsledků pilíře Instituce u vybraných zemí

V pilíři Instituce, který je v hodnocení národní ekonomické konkurenceschopnosti jako první v pořadí a patří do subindexu Základní požadavky, je patrné, že i když je Německo v celkovém hodnocení o šest příček výše než Norsko, nemusí být nutně

hodnoceno také lépe ve všech pilířích. Při komparaci ohodnocení zahrnutých faktorů na straně Německa došlo dokonce ke zjištění, že v žádném z nich není ohodnoceno lépe než Norsko i Česká republika zároveň. Ve dvou hodnocených faktorech je Německo dokonce hodnoceno ze všech tří států nejhůře, a to v oblasti sklonu vlády k plýtvání veřejnými prostředky a pak také v síle ochrany investorů, ve které bylo Německo stejně jako ČR zařazeno až na 83. místo. Naopak velmi dobrých výsledků, které jsou srovnatelné i s ukazateli Norska, jež se v celkovém hodnocení tohoto pilíře umístilo mezi nejlepšími pěti státy na světě, dosáhlo Německo v hodnocení minimalizace protekce při rozhodování státních úředníků, dále v oblasti účinnosti státního rámce při řešení sporů či ve spolehlivosti policie. Celkově je v rámci tohoto pilíře Německo hodnoceno na sedmnáctém místě, což není vzhledem k širokému záběru tohoto pilíře nijak špatné ohodnocení.

Subindex: Základní požadavky	Německo		Norsko		Česká republika	
	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)
Pilíř: Infrastruktura						
Kvalita celkové infrastruktury	6,0	11	5,3	28	5,0	38
Kvalita silniční infrastruktury	5,9	13	3,9	74	3,7	81
Kvalita železniční infrastruktury	5,7	8	3,9	36	4,5	21
Kvalita přístavní infrastruktury	5,7	14	5,7	13	4,0	75
Kvalita letecké dopravní infrastruktury	5,9	13	6,1	6	5,5	26
V letadlech dosažitelný počet míst km/týden, miliony	4924,9	5	622,4	36	193,3	65
Kvalita dodávek elektřiny	6,1	33	6,7	4	6,4	19
Počet mobilních telefonů na 100 obyvatel	119,0	58	116,5	60	131,3	41
Počet pevných telefonních linek na 100 obyvatel	58,9	5	26,2	44	18,7	63
Celkové hodnocení pilíře Infrastruktura	6,1	7	5,2	32	4,7	41

Zdroj: The Global Competitiveness Report 2014 - 2015, Klaus Schwab; vlastní zpracování

Tabulka 2 - Srovnání výsledků pilíře Infrastruktura u vybraných zemí

Druhým honocným pilířem, který také stejně jako pilíř Instituce patří do prvního subindexu, je oblast infrastruktury. Zde je již Německo oproti prvnímu pilíři hodnoceno mnohem lépe. Už jen fakt, že v celkovém vyjádření tohoto pilíře je Německo na sedmém místě v rámci všech hodnocených států. Ve srovnání s Norskem a Českou republikou je Německo hodnoceno mnohem lépe například v kvalitě celkové infrastruktury, kvalitě silniční infrastruktury a také v kvalitě železniční infrastruktury. Kde naopak podle Světového ekonomického fóra za svými konkurenty zaostává je oblast kvality dodávek elektřiny, ve které je hodnoceno o 14 příček hůře než ČR a dokonce o 29 hůře než Norsko.

Subindex: Základní požadavky	Německo		Norsko		Česká republika	
Pilíř: Makroekonomické prostředí	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)
Bilance vládního rozpočtu, % HDP	0	23	11,1	4	-2,9	70
Míra úspor, % HDP	24,3	45	37,4	14	21,3	60
Inflace, %	1,6	1	2,1	1	1,4	1
Celkový veřejný dluh, % HDP	78,1	118	29,5	35	47,9	83
Rating země (0-100)	92,9	4	94,8	1	18,7	63
Celkové hodnocení pilíře Makroekonomické prostředí	5,8	24	6,8	1	5,4	40

Zdroj: The Global Competitiveness Report 2014 - 2015, Klaus Schwab; vlastní zpracování

Tabulka 3 - Srovnání výsledků pilíře Makroekonomické prostředí u vybraných zemí

Pilířem, který je v rámci hodnocení Globálního indexu konkurenceschopnosti třetí v pořadí, je oblast hodnocení faktorů makroekonomického prostředí. I když se v této oblasti hodnotí pouze pětice ukazatelů, jsou výsledky Německa velmi rozdílné. Ve srovnání s Norskem a ČR patří Německu druhé místo, kdy v žádném ukazateli není lepší než Norsko a naopak ve čtyřech oblastech je hodnoceno lépe než Česká republika. Skvělého výsledku dosáhlo Německo v rámci hodnocení míry inflace, jelikož bylo společně s dalšími státy s velmi nízkou inflací zařazeno na první místo. Druhým úspěchem je čtvrté místo v ratingu země, který je stanovován ratingovými agenturami Standard&Poor's, Moody's a Fitch. I tak však toto ohodnocení nestačilo na Norsko, které ze sta možných bodů obdrželo 94,8 a je hodnoceno ze všech zahrnutých států nejlépe. Nevyrovnané výsledky jsou podloženy naopak až 45. místem v hodnocení míry úspor jako procenta hrubého domácího produktu a především až 118. místem v rámci hodnocení celkové procentuální výše veřejného dluhu na HDP, který v roce 2014 dosahoval úrovně 78,1%. Celkově všechna zmíněná srovnání Německa právě s Norskem v rámci třetího pilíře mohou na první pohled vypadat tak, že je makroekonomické prostředí Německa velmi špatné. Tento dojem je však primárně způsoben faktem, že Norsko je v rámci pilíře Makroekonomické prostředí dlouhodobě hodnoceno jako absolutně nejlepší.

Subindex: Základní požadavky	Německo		Norsko		Česká republika	
Pilíř: Zdraví a základní vzdělání	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)
Počet případů malárie na 100 000 obyvatel	-	1	-	1	-	1
Dopad malárie na podnikání	-	1	-	1	-	1
Počet případů tuberkulózy na 100 000 obyvatel	5,6	11	7,5	22	5,3	8
Dopad tuberkulózy na podnikání	6,5	26	6,9	2	5,7	68
Výskyt HIV, % dospělé populace	0,1	1	0,1	1	<0,1	1
Dopad HIV/AIDS na podnikání	6,3	29	6,8	4	5,5	73
Kojenecká úmrtnost, úmrtí na 1000 živě narozených	3,4	19	2,2	4	3,1	14
Průměrná délka života v letech	80,9	21	81,5	13	78,1	37
Kvalita základního vzdělání	5,1	22	5,0	23	4,5	46
Počet zapsaných k základnímu vzdělání, čisté %	97,9	30	99,4	11	96,0	55
Celkové hodnocení pilíře Zdraví a základní vzdělání	6,5	14	6,5	15	6,2	37

Zdroj: The Global Competitiveness Report 2014 - 2015, Klaus Schwab; vlastní zpracování

Tabulka 4 - Srovnání výsledků pilíře Zdraví a základní vzdělání u vybraných zemí

V pořadí čtvrtým hodnoceným pilířem a zároveň posledním, který spadá pod subindex Základní požadavky, je pilíř hodnotící faktory zdraví a základního vzdělání. Jedná se o první pilíř, v jehož hodnocení se Česká republika dokázala alespoň lehce Německu a Norsku přiblížit, v některých faktorech tyto dva státy dokonce předčit. Německo nezaznamenalo v rámci čtvrtého pilíře u žádného z hodnocených faktorů nejlepší výsledek, vyjma děleného prvního místa u faktorů zabývajících se malárií a procentuálním výskytem HIV v dospělé populaci. Dokonce nejhůžší hodnoceným je v rámci srovnání tří států v oblasti kojenecké úmrtnosti s 3,4 kojeneckými úmrtími na 1 000 živě narozených dětí. V jednom případě je Německo hodnoceno jako druhé před Německem a za Českou republikou, a to v počtu případů tuberkulózy na 100 000 obyvatel populace. Ve všech zbývajících faktorech je Německo řazeno s mírným odstupem za Norsko a před Českou republikou. V celkovém skóre čtvrtého pilíře je, i přes absenci nejlepších dílčích hodnocení, Německo ve srovnání tří zemí hodnoceno nejlépe s konečnou 14. pozicí, o jednu příčku před Norskem.

Subindex: Zvyšování efektivnosti	Německo		Norsko		Česká republika	
Pilíř: Vyšší vzdělání a odborná příprava	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)
Počet zapsaných ke středoškolskému vzdělání, hrubé %	101,3	29	111,1	10	96,6	49
Počet zapsaných k terciárnímu vzdělání, hrubé %	61,7	37	74,1	21	64,2	32
Kvalita vzdělávacího systému	5,2	12	5,0	14	3,6	77
Kvalita matematického a vědního vzdělání	5,1	20	4,5	41	4,1	74
Kvalita manažerských škol	5,0	29	5,3	19	4,3	68
Přístup k internetu ve školách	5,0	43	6,5	3	5,8	27
Dostupnost výzkumných a vzdělávacích služeb	6,0	3	5,5	11	4,9	27
Rozsah vzdělávání zaměstnanců	5,0	13	5,2	8	4,1	55
Celkové hodnocení pilíře Vyšší vzdělání a odborná příprava	5,6	16	5,7	8	5,0	35

Zdroj: The Global Competitiveness Report 2014 - 2015, Klaus Schwab; vlastní zpracování

Tabulka 5 - Srovnání výsledků pilíře Vyšší vzdělání a odborná příprava u vybraných zemí

Pátým hodnoceným pilířem v rámci kvantifikace národní konkurenceschopnosti Globálním indexem konkurenceschopnosti a také prvním pilířem, který tématicky spadá do subindexu Zvyšování efektivnosti, je pilíř Vyšší vzdělání a odborná příprava. Hodnocení pátého pilíře je složeno z osmi faktorů a komparace dosažených výsledků vybraných států je poměrně vyrovnaná. Německo dokáže v této oblasti předčit Norsko s Českou republikou ve faktorech, které hodnotí především kvalitativní stránku vyššího vzdělání. Konkrétně se jedná o faktory kvalita vzdělávacího systému, kvalita matematického a vědního vzdělání a velmi dobrého výsledku dosáhlo Německo především v dostupnosti výzkumných a vzdělávacích služeb, kde bylo hodnoceno jako třetí nejlepší z celého světa. V hodnocených faktorech, které se zabývají kvantitativními aspekty vyššího vzdělání a odborné přípravy,

Německo naopak zaostávalo a ve většině případů se umísťovalo s odstupem za Norskem a s mírným náskokem na Českou republiku. Objevily se však i faktory, ve kterých bylo Německo hodnoceno z těchto tří zemí dokonce nejhůře. Takový výsledek dosáhlo v relativním vyjádření počtu zapsaných k terciárnímu vzdělání a také v možnosti přístupu k interentu ve školních zařízeních. V konečném ohodnocení se Německo umístilo v rámci pátého pilíře na 16. místě, což jej řadí o osm pozic za Norsko a o sedmnáct před Českou republiku.

Subindex: Zvyšování efektivnosti	Německo		Norsko		Česká republika	
	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)
Pilíř: Efektivita trhu zboží						
Intenzita místní konkurence	5,9	12	5,3	49	5,7	17
Rozsah dominantního postavení na trhu	5,7	3	4,8	17	4,2	34
Efektivnost antimonopolní politiky	5,2	12	5,2	13	4,1	65
Rozsah a dopad zdanění	4,1	36	4,0	41	3,3	107
Celková daňová sazba, % příjmu	49,4	110	40,7	82	48,1	106
Počet procedur potřebných k zahájení podnikání	9,0	106	5,0	32	9,0	106
Počet dnů potřebných k zahájení podnikání	14,5	74	7,0	36	19,5	92
Náklady zemědělské politiky	4,2	31	3,7	81	3,4	102
Výskyt obchodních bariér	4,3	87	4,5	45	4,4	72
Obchodní sazby, % daň	0,8	5	3,9	51	0,8	5
Výskyt zahraničního vlastnictví	5,0	46	5,3	31	6,0	7
Obchodní dopad předpisů o PZI	4,8	35	4,7	38	4,5	67
Zátěž celních předpisů	4,7	37	5,2	15	4,5	47
Dovoz jako % na HDP	41,3	83	26,0	128	82,1	20
Stupeň orientace na zákazníka	5,3	20	5,4	19	4,7	59
Sofistikovanost kupujícího	4,3	15	4,3	19	3,4	76
Celkové hodnocení pilíře Efektivita trhu zboží	5	19	4,9	24	4,5	50

Zdroj: The Global Competitiveness Report 2014 - 2015, Klaus Schwab; vlastní zpracování

Tabulka 6 - Srovnání výsledků pilíře Efektivita trhu zboží u vybraných zemí

Oblastí efektivity trhu zboží se zabývá v pořadí šestý pilíř hodnocení. Stejně jako pilíř předchozí patří také tato oblast do subindexu Zvyšování efektivnosti. I když je v pořadí tohoto pilíře Německo hodnoceno celosvětově až jako devatenácté nejlepší, v komparaci s Norskem a Českou republikou dopadlo nejlépe. Ve čtyřech z šestnácti hodnocených faktorů bylo zařazeno dokonce do nejlepších dvanácti zemí celosvětově. Jedná se o faktory hodnotící intenzitu místní konkurence, rozsah dominantního postavení na trhu, efektivnost antimonopolní politiky a velikost obchodních sazeb. V těchto všech oblastech Německo své dva vybrané konkurenty poměrně jasně předčí. V celkovém pořadí k ne úplně nejlepšímu výsledku přispívají ale také faktory, které byly hodnoceny velmi špatně z celosvětového hlediska i v komparaci s Norskem a ČR. Mezi takové faktory hodnocení patří výše celkové daňové sazby jako procenta z příjmu, počet procedur potřebných k zahájení podnikatelské činnosti, množství výskytu obchodních bariér a také například objem dovozu jako procento na hrubém domácím produktu. V těchto zmíněných oblastech

bylo Německo dokonce celosvětově hodnoceno až na pozici v deváté desítce pořadí a hůře.

Subindex: Zvyšování efektivity	Německo		Norsko		Česká republika	
	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)
Pilíř: Efektivita trhu práce						
Součinnost vztahu zaměstnanec - zaměstnavatel	5,2	19	5,8	4	4,5	52
Flexibilita určování úrovně mezd	3,4	136	3,7	133	5,4	43
Realizace najímání a propouštění pracovníků	3,4	109	2,8	132	3,2	121
Náklady na odstupné, týdny vyplácení	21,6	100	8,7	26	20,2	95
Vliv zdanění na pobídky k práci	3,7	67	4,2	29	3,1	110
Relace mezd a produktivity	4,3	40	3,7	92	4,6	19
Spolehnutí na profesionální management	5,5	19	6,2	2	4,5	47
Schopnost země k udržení talentů	5,1	10	5,6	5	3,3	80
Schopnost země přilákat talenty	4,7	18	4,8	14	3,1	93
Podíl žen na trhu práce, vztaheno k počtu mužů	0,87	45	0,94	15	0,80	74
Celkové hodnocení pilíře Efektivita trhu práce	4,6	35	5,0	13	4,3	62

Zdroj: The Global Competitiveness Report 2014 - 2015, Klaus Schwab; vlastní zpracování

Tabulka 7 - Srovnání výsledků pilíře Efektivita trhu práce u vybraných zemí

V pořadí sedmým hodnoceným pilířem je Efektivita trhu práce, který stejně jako pilíře předchozí spadá do subindexu Zvyšování efektivity. Jedná se o pilíř, ve kterém je Německo hodnoceno ze všech dvanácti pilířů nejhůře, a to na 35. místě. Ohodnocení dílčích faktorů, které do sedmého pilíře spadají, jsou velmi nevyrovnaná jak u Německa, tak i u Norska a České republiky, které skončily v celkovém hodnocení pilíře na 13. respektive 62. místě. Jediným faktorem v rámci efektivity trhu práce, ve kterém Německo dva vybrané konkurenty poráží, je četnost realizace najímání a propouštění pracovníků. V této oblasti je Německo lepší i přes fakt, že se ve zmíněném faktoru umístilo celosvětově až na 109. místě. V hodnocení většiny ostatních faktorů je Německo řazeno na druhé místo za Norsko, vyjíměčně za Českou republiku. Velmi dobře je hodnoceno ve faktorech hodnotících součinnost vztahu zaměstnanec – zaměstnavatel, schopnost země k udržení talentů či schopnost země přilákat talenty, ve kterých se vždy řadí mezi 20 nejlépe hodnocených zemí. Vyskytly se však i dva hodnocené faktory, ve kterých je Německo vzhledem ke komparovaným zemím hodnoceno hůře. Takovými faktory jsou náklady na odstupné vyjádřené v týdnech a flexibilita určování úrovně mezd. Zde je Německo klasifikováno v prvním případě na 100. a v druhém případě dokonce až na 136. místě.

Subindex: Zvyšování efektivnosti	Německo		Norsko		Česká republika	
Pilíř: Efektivita finančních trhů	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)
Dostupnost finančních služeb	5,6	18	6,0	9	5,1	38
Cenová dostupnost finančních služeb	5,5	14	5,9	5	5,1	31
Financování prostřednictvím lokálního kapitálového trhu	4,3	31	5,0	9	3,2	84
Snadný přístup k úvěrům	3,3	34	4,3	7	3,3	36
Dostupnost rizikového kapitálu	3,4	28	4,3	6	3,1	42
Zdraví bankovních subjektů	5,3	55	6,4	8	5,9	24
Regulace na burze cenných papírů	4,8	38	5,7	9	4,4	59
Index zákonných práv (0-10)	7,0	43	6,0	63	6,0	63
Celkové hodnocení pilíře Efektivita finančních trhů	4,8	25	5,3	10	4,5	44

Zdroj: The Global Competitiveness Report 2014 - 2015, Klaus Schwab; vlastní zpracování

Tabulka 8 - Srovnání výsledků pilíře Efektivita finančních trhů u vybraných zemí

Předmět hodnocení osmého pilíře hodnocení konkurenceschopnosti je efektivita finančních trhů. Tento pilíř je ve struktuře Globálního indexu konkurenceschopnosti řazen do druhého subindexu, tedy do subindexu Zvyšování efektivnosti. Jedná se opět o pilíř, ve kterém je Německo celkově hodnoceno na druhém místě za Norskem a před Českou republikou, konkrétně bylo zařazeno na 25. místo. Stejně jako v přechozím pilíři dokázalo Německo vybrané dva konkurenty předčít pouze v hodnocení jednoho faktoru. Jedná se o index, který ohodnocuje zákonná práva a Německo se v tomto ohodnocení umístilo celkově na 43. místě. Ve všech ostatních faktorech, až na jednu výjimku, je Německo hodnoceno hůře než Norsko a lépe než Česká republika. Velmi dobrých umístění mezi prvními dvaceti státy světa dosáhlo například v oblasti kvantitativní dostupnosti finančních služeb a cenové dostupnosti finančních služeb. Jedinou výjimkou, kdy Německo skončilo v rámci hodnocení osmého pilíře hůře než Norsko i ČR, je ohodnocení zdraví bankovních subjektů.

Subindex: Zvyšování efektivnosti	Německo		Norsko		Česká republika	
Pilíř: Technologické prostředí	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)
Dostupnost nejnovějších technologií	6,2	17	6,5	3	5,2	51
Úroveň firem v absorbování technologií	5,7	13	6,1	4	5,0	50
PZI a transfer technologií	4,9	43	4,7	66	5,0	36
Počet uživatelů internetu, %	84,0	17	95,1	2	74,1	31
Počet připojení vysokorychlostního internetu, 100 oby.	34,6	9	36,4	6	17,0	41
Internetová pásma kb/s/obyvatele	112,4	24	195,9	13	111,2	25
Počet mobilních širokopásmových odběrů, 100 obyv.	44,7	45	85,7	13	45,3	44
Celkové hodnocení pilíře Technologické prostředí	5,8	13	6,1	4	5,0	36

Zdroj: The Global Competitiveness Report 2014 - 2015, Klaus Schwab; vlastní zpracování

Tabulka 9 - Srovnání výsledků pilíře Technologické prostředí u vybraných zemí

Technologické prostředí je předmětem šetření devátého pilíře hodnocení národní konkurenceschopnosti. Z pohledu Německa se jedná o oblast, ve které je ostatním zemím poměrně silným konkurentem. I tak však umístění na 13. Místě nestačilo na to, aby se v komparaci s Norskem a Českou republikou umístilo na nejlepší pozici. ČR sice dokázalo

porazit o 23 příček, ale v souboji s Norskem opět zaostává, a to o celých 9 pozic. V dílčích šetřeních také nedosahuje z hlediska celosvětového žebříčku špatných umístění, ale v žádném z nich nedokázalo dva vybrané konkurenty současně předčít. Jediným faktorem, kde Německo obdrželo lepší ohodnocení než Norsko, je oblast přímých zahraničních investic a transferů technologií, které však nestačilo na Českou republiku. Ve srovnání právě s ČR zaostává pouze ve dvou ze sedmi dílčích faktorů. Jedná se o již zmíněné přímé zahraniční investice společně s transferem technologií a také počet mobilních širokopásmových odběrů přepočtených na 100 obyvatel. Je potřeba zmínit také velmi dobré výsledky, kterých Německo v dílčích faktorech dosáhlo. Mezi nejlepšími třinácti státy je hodnoceno v oblasti úrovně firem v absorbování moderních technologií a v počtu připojení vysokorychlostního internetu v přepočtu na 100 obyvatel.

Subindex: Zvyšování efektivnosti	Německo		Norsko		Česká republika	
	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)
Pilíř: Velikost trhu						
Index velikosti domácího trhu	5,8	5	4,1	49	4,1	48
Index velikosti zahraničního trhu	6,5	3	5,0	47	5,5	27
HDP, PPP miliard USD	3232,5	5	280,0	47	286,0	44
Vývoz jako % na HDP	47,8	49	37,3	72	92,8	10
Celkové hodnocení pilíře Velikost trhu	6,0	5	4,3	50	4,5	42

Zdroj: The Global Competitiveness Report 2014 - 2015, Klaus Schwab; vlastní zpracování

Tabulka 10 - Srovnání výsledků pilíře Velikost trhu u vybraných zemí

Desátým hodnoceým pilířem v pořadí, který je zároveň také posledním z pilířů spadajících do subindexu Zvyšování efektivnosti, je pilíř s názvem Velikost trhu. Jedná se o jediný z dvanácti pilířů, ve kterém je Česká republika Německu větším konkurentem než Norsko. Celkové hodnocení tohoto pilíře obsahuje pouze čtyři dílčí faktory, které mají na konečný výsledek zemí vliv, což je nejnižší počet v rámci všech pilířů. V oblasti velikosti trhu Německo nad svými vybranými konkurenty ve třech ze čtyř případů naprosto dominuje. V hodnocení indexu velikosti zahraničního trhu se Německo umístilo celosvětově na třetím místě, dále pak v indexu velikosti domácího trhu a v celkové velikosti HDP na pátých místech. Jediným dílčím faktorem, ve kterém nebylo Německo hodnoceno lépe než ČR a Norsko, je procentuální vyjádření vývozu jako podílu na hrubém domácím produktu. Zde se Německo umístilo na 49. místě a bylo hodnoceno hůře než Česká republika, která se v tomto ukazateli umístila v celosvětovém měřítku na velmi slušném 10. místě. V celkovém hodnocení desátého pilíře se pak Německo umístilo na celkovém pátém místě, o 37 pozic před Českou republikou a o 45 před Norskem.

Subindex: Inovační a sofistikované faktory	Německo		Norsko		Česká republika	
Pilíř: Podnikatelské prostředí	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)
Počet místních dodavatelů	5,6	2	4,6	76	5,1	23
Kvalita místních dodavatelů	6,0	4	5,5	12	5,3	22
Stav rozvoje klastrů	5,5	3	5,1	14	4,1	47
Povaha konkurenční výhody	6,0	7	5,3	18	3,9	46
Rozsah hodnotového řetězce	5,9	2	4,6	25	4,6	27
Kontrola mezinárodní distribuce	5,2	6	4,6	27	3,5	113
Sofistikovanost výrobního procesu	6,2	4	6,1	6	4,9	30
Rozsah marketingu	5,6	7	5,6	10	4,8	35
Ochota delegovat pravomoci	4,9	19	6,0	2	4,1	42
Celkové hodnocení pilíře Podnikatelské prostředí	5,6	3	5,3	13	4,5	35

Zdroj: The Global Competitiveness Report 2014 - 2015, Klaus Schwab; vlastní zpracování

Tabulka 11 - Srovnání výsledků pilíře Podnikatelské prostředí u vybraných zemí

Předposledním hodnoceným pilířem, který je zároveň jednou ze dvou oblastí spadajících do subindexu Inovační a sofistikované faktory, je v pořadí jedenáctý pilíř zabývající se podnikatelským prostředím. Jedná se o seskupení devíti dílčích faktorů, ve kterých patří Německo k naprosté světové špičce a pouze v hodnocení jednoho dílčího faktoru je překonáno nějakou z vybraných konkurenčních zemí. Tímto faktorem je hodnocení ochoty delegovat pravomoci, kde se Německo i přes 19. pozici umístilo za celkově druhým Norskem. Kromě tohoto předstížení Norskem v jednom z dílčích faktorů je v hodnocení jedenáctého pilíře postavení Německa nad oběma konkurenty naprosto dominantní. Ve zbývajících osmi hodnocených oblastech neobsadilo horší než sedmé místo celosvětově. Za zmínku stojí například ohodnocení, ve kterých je Německo klasifikováno dokonce mezi nejlepšími čtyřmi státy na celém světě. Jedná se o celkový počet místních dodavatelů, kvalitu místních dodavatelů, stav rozvoje klastrů, rozsah hodnotového řetězce a sofistikovanost výrobního procesu. I v celkovém pořadí patří Německo jako třetí nejlepší mezi absolutní špičku. S mírným odstupem se na konečné 13. pozici umístilo Norsko a jako 35. byla klasifikována Česká republika.

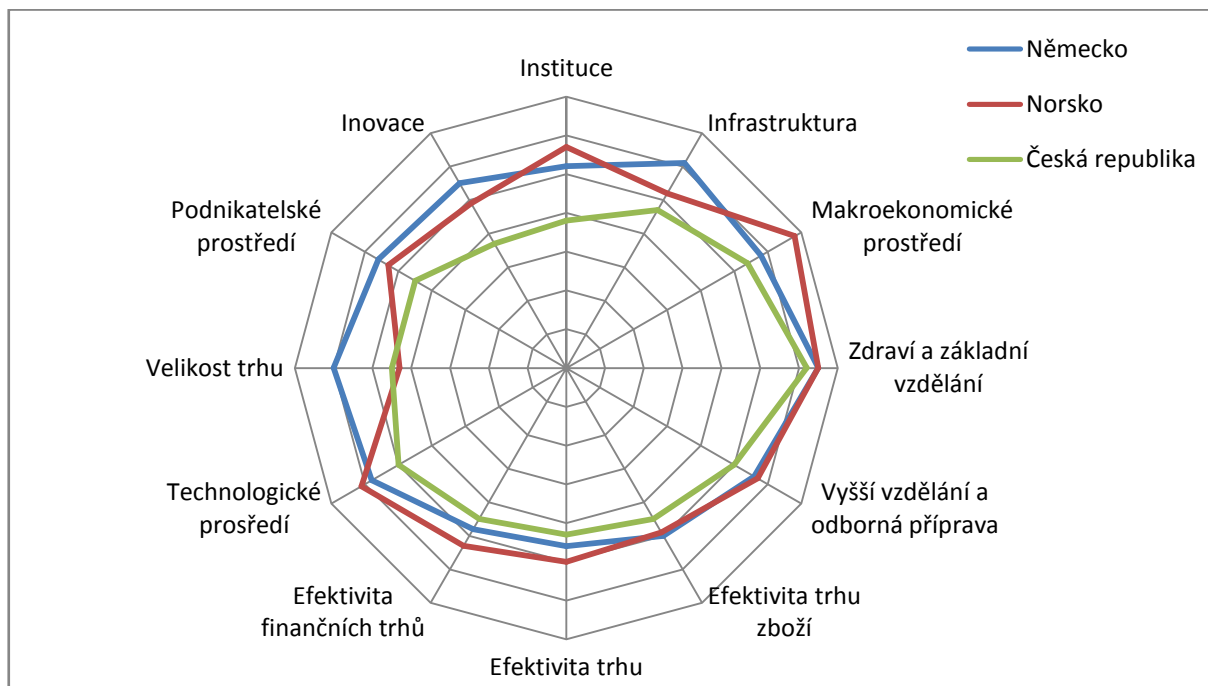
Subindex: Inovační a sofistikované faktory	Německo		Norsko		Česká republika	
Pilíř: Inovace	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)
Kapacita pro inovace	5,6	4	5,0	16	4,6	28
Kvalita vědeckovýzkumných institucí	5,8	8	5,2	21	4,5	36
Výdaje firem na výzkum a vývoj	5,5	5	4,5	21	3,7	31
Spolupráce univerzit a podniků na výzkumu a vývoji	5,3	10	5,0	15	4,0	42
Státní zakázky na technicky pokročilé produkty	4,2	16	4,2	14	3,0	107
Dostupnost vědců a inženýrů	4,9	18	4,5	35	4,2	55
Udělené technické patenty, milion obyvatel	226,9	6	138,7	12	15,8	30
Celkové hodnocení pilíře Inovace	5,5	6	4,9	15	3,7	39

Zdroj: The Global Competitiveness Report 2014 - 2015, Klaus Schwab; vlastní zpracování

Tabulka 12 - Srovnání výsledků pilíře Inovace u vybraných zemí

Posledním z dvanácti pilířů v rámci konstrukce výpočtu Globálního indexu konkurenceschopnosti je pilíř Inovace, který strukturálně spadá do subindexu Inovační a

sofistikované faktory. Stejně jako v pilíři předchozím, i zde je Německo hodnoceno jako jedna z nejlepších zemí v globálním měřítku a také poměrně jednoznačně předčilo konkurenty v podobě Norska a České republiky. V tomto případě je však důstojnějším konkurentem Norsko, které dokázalo Německo oproti České republice alespoň v jednom z dílčích faktorů předčít. Jmenovitě se jedná o hodnocení množství státních zakázek na technicky pokročilé produkty, ve kterých Německo zaostávalo na 16. místě o dvě pozice. Ve zbylých šesti dílčích faktorech však opět nad svou konkurencí dominuje a v drtivé většině případů je hodnoceno mezi nejlepšími deseti zeměmi. Zmínit je zapotřebí především výborné výsledky v oblasti velikosti kapacit pro inovace, výše výdajů firem na výzkum a vývoj či v množství udělených technických patentů na jeden milion obyvatel. V celkovém hodnocení se Německo v rámci hodnocení 12. pilíře umístilo na šesté pozici a dva vybrané konkurenty v podobě Norska a České republiky poměrně jasně předčilo.

Graf 1 - Shrnutí hodnocení pilířů vybraných zemí

Zdroj: Vlastní zpracování

Všechna obdržaná skóre jednotlivých pilířů Německa, Norska a České republiky jsou shrnuta ve výše uvedeném paprskovém grafu.

Subindex	Váhy	Německo		Norsko		Česká republika	
		Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)	Skóre (1-7)	Pořadí (144)
Základní požadavky	0,2	5,9	11	6,1	6	5,0	39
Zvyšování efektivity	0,5	5,3	9	5,2	13	4,6	34
Inovační a sofistikované faktory	0,3	5,6	4	5,1	16	4,1	36

Zdroj: The Global Competitiveness Report 2014 - 2015, Klaus Schwab; vlastní zpracování

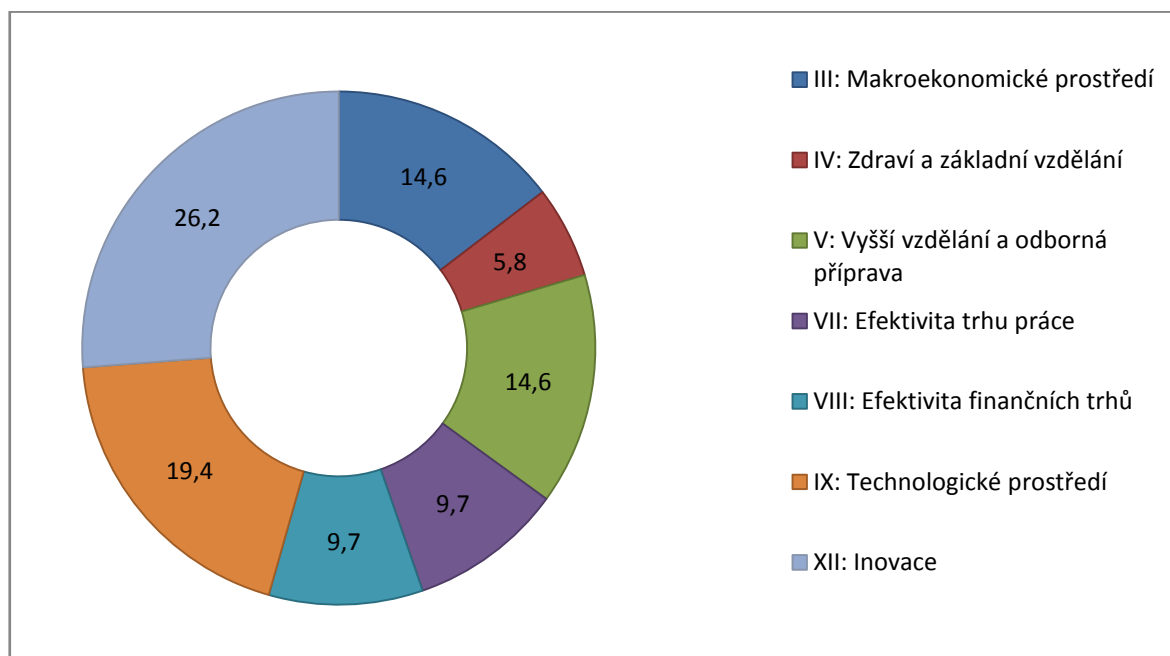
Tabulka 13 - Srovnání výsledků subindexů u vybraných zemí

V hodnocení jednotlivých pilířů se jednalo především o poměrně vyrovnané výsledky mezi Německem a Norskem s mírnou převahou Německa a Česká republika figurovala ve většině případů s odstupem za těmito dvěma konkurenty. V celkovém hodnocení třech základních subindexů tomu není jinak. Německo zaznamenalo velmi dobré výsledky ve všech subindex, kdy nejhorším hodnocením je celkové jedenácté místo. Právě tento nejhorší dílčí výsledek Německa je jediným subindexem, kde bylo ohodnoceno hůře než Norsko. Jedná se o subindex Základní požadavky a Norsko je zde hodnoceno o pět pozic lépe než Německo. Z pohledu těchto tří vybraných zemí, které jsou hodnoceny jako ekonomiky poháněné inovacemi, se však jedná o subindex s nejnižší vahou významnosti na úrovni 20%. V dalších dvou subindex Zvyšování efektivity a Inovační a sofistikované faktory, které jsou ohodnoceny vahami významnosti na úrovni 50 respektive 30 procent, je Německo hodnoceno z vybraných zemí nejlépe, což mu zajistilo také nejlepší pozici v konečném pořadí států dle Globálního indexu konkurenceschopnosti. V subindexu Zvyšování efektivity je Německo hodnoceno jako deváté nejlepší a Norsko předčilo o 4 pozice, Česká republika byla dále s odstupem na 34. místě. Nejlepší hodnocení v rámci subindexů zaznamenalo Německo v oblasti inovačních a sofistikovaných faktorů, ve které je hodnoceno na 4. místě. Norsko je v pořadí třetího subindexu hodnoceno jako 16. nejlepší, ČR obsadila 36. pozici. Paradoxně nejvyrovnanějších výsledků všech tří subindexů dosáhla právě Česká republika, která se vždy umístila v intervalu mezi 34. a 39. Místem.

4.1.3 Změny konkurenceschopnosti Německa mezi lety 2010 – 2014

Hodnocení ekonomické konkurenceschopnosti zemí Světového ekonomického fóra Globálním indexem konkurenceschopnosti patří k jedněm z nejkompexnějších a nejrozsáhlejších, která jsou každoročně uznávanými organizacemi prováděna. Německo se v tomto hodnocení umístilo mezi lety 2010 a 2014 vždy na předních místech, konkrétně se jedná o umístění od čtvrtého do šestého místa. Otázkou je, zdali a jakým způsobem se

během pěti let, od roku 2010 do roku 2014, změnilo hodnocení jednotlivých pilířů Spolkové republiky Německo, i když se v obou zmíněných letech umístilo shodně na páté pozici.

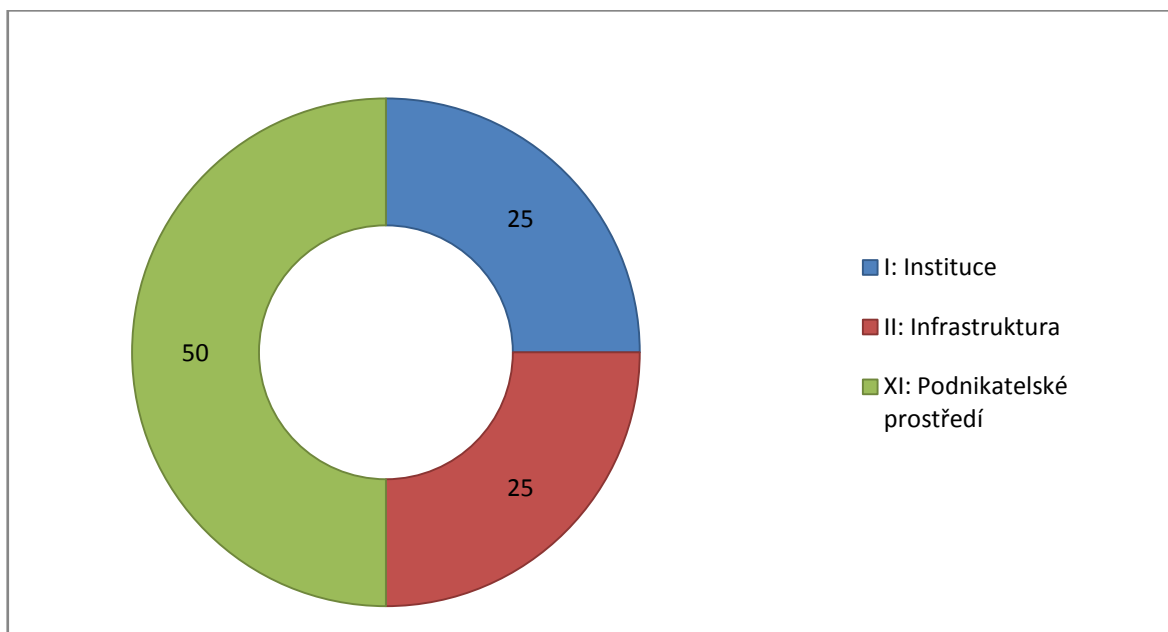
Graf 2 - Pozitivní vliv pilířů na změnu skóre konkurenceschopnosti Německa mezi lety 2010-2011 a 2014-2015 (%)

Zdroj: Vlastní zpracování

Hodnocení nadpoloviční většiny pilířů, konkrétně sedmi z celkových dvanácti, dopadlo ve srovnání výsledků z roku 2014 oproti roku 2010 lépe, když každý z těchto sedmi pilířů obdržel na bodové škále od 0 do 7 vyšší bodové ohodnocení. Mezi takové pilíře patří Makroekonomické prostředí, Zdraví a základní vzdělání, Vyšší vzdělání a odborná příprava, Efektivita trhu práce, Efektivita finančních trhů, Technologické prostředí a také Inovace. Tyto vyjmenované pilíře zaznamenaly lepší bodové ohodnocení, které však nemusí ve srovnání s ostatními hodnocenými zeměmi také znamenat žebříčkový posun směrem vzhůru.

Při započtení rozdílů mezi hodnotami bodového ohodnocení v šetřených letech, následném pronásobení vahami pilířů stanovených podle kategorizace do subindexů a závěrečné korekci vlivu jednotlivých pilířů na konečný výsledek podle počtu pilířů v každém jednotlivém subindexu, byl vypočten procentuální podíl všech sedmi pilířů na celkovém zlepšení konkurenceschopnosti Německa. Největší podíl na pozitivním vlivu na konkurenceschopnost byl zaznamenán u pilířů Inovace (26,2%), Technologické prostředí

(19,4%), Makroekonomické prostředí (14,6%) a Vyšší vzdělání a odborná příprava (14,6%).

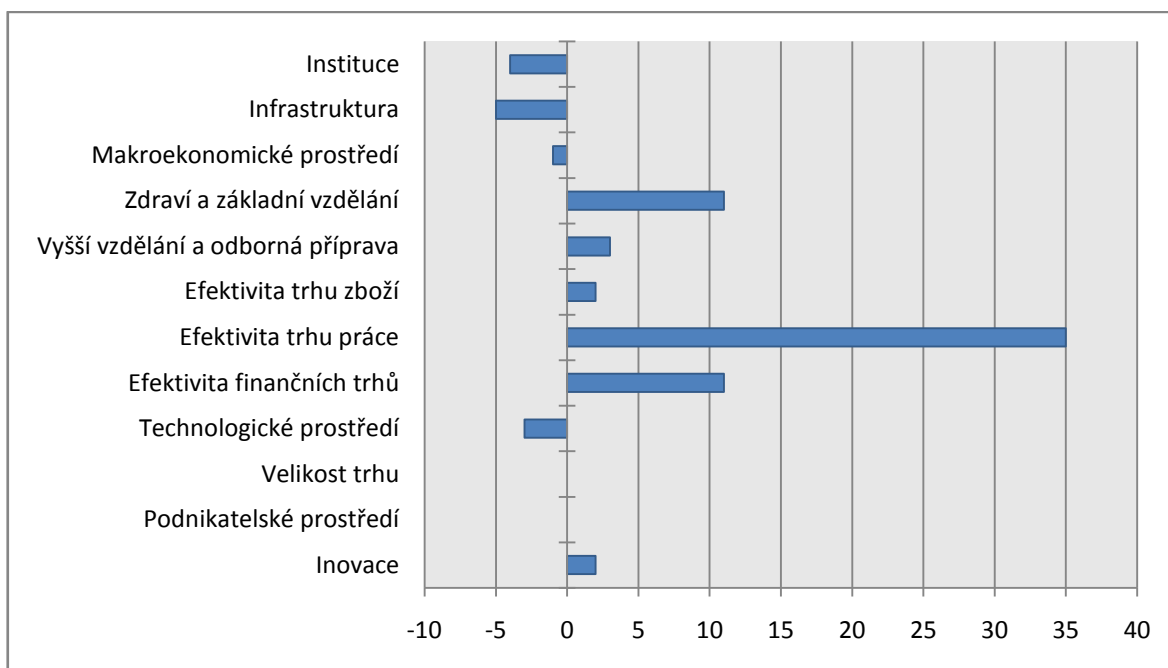

Graf 3 - Negativní vliv pilířů na změnu skóre konkurenceschopnosti Německa mezi lety 2010-2011 a 2014-2015 (%)

Zdroj: Vlastní zpracování

Stejný postup, který byl použit pro ohodnocení vlivu pilířů na zvýšení konkurenceschopnosti, byl použit také pro ohodnocení pilířů, které zaznamenaly horší ohodnocení v roce 2014 než v roce 2010. Takovýto výsledek zaznamenaly pouze tři pilíře a také pro ně byl zjištěn podíl, který nesou na negativním vlivu na celkovou úroveň konkurenceschopnosti Německa. V relativním vyjádření má pilíř instituce vliv celých 25%, Infrastruktura také 25% a Podnikatelské prostředí dokonce 50%.

Dva z pilířů ve srovnání roku 2010 a 2014 zaznamenaly naprosto stejnou výši svého skóre, tudíž u nich žádný vliv na změny konkurenceschopnosti zkoumán nebyl. Těmito pilíři jsou Efektivita trhu zboží a Velikost trhu.

Graf 4 - Změna umístění jednotlivých pilířů hodnocení konkurenceschopnosti Německa mezi lety 2010-2011 a 2014-2015

Zdroj: Vlastní zpracování

Podstatné není však pouze zhodnocení změn skóre jednotlivých pilířů, ale velmi důležitou roli představuje porovnání těchto změn vzhledem ke změnám pořadí v hodnocení Globálního indexu konkurenceschopnosti.

V šetření těchto dvou jevů týkajících se změn hodnocení a pořadí jednotlivých pilířů byly identifikovány různorodé vztahy, jelikož zlepšení skóre bezprostředně neznamená také zlepšení celkového pořadí a naopak.

Shoda mezi zlepšeným skóre, které generuje také vylepšení pozice, bylo identifikováno například u pilíře Instituce, který si s 26,2% pozitivním vlivem také polepšil o dvě pozice, nebo u pilíře Vyšší vzdělání a odborná příprava, který si s pozitivním vlivem 14,6% polepšil v hodnocení o 3 pozice. Jednoznačně největší progres, co se pořadí týče, zaznamenal pilíř Efektivita trhu práce, který si i s pozitivním vlivem pouhých 9,7% polepšil o 35 pozic. Opačný trend, kdy si pilíř v obou případech pohoršil, byl zjištěn u pilířů Instituce a Infrastruktura, které si s negativním vlivem o hodnotě 25% pohoršili o 4 respektive 5 pozic.

U dvou pilířů byl i přes růst skóre a poměrně vysoký pozitivní vliv na celkovou konkurenceschopnost identifikován pokles v celkovém pořadí všech hodnocených států. Jedná se o pilíř Makroekonomické prostředí, který i přes pozitivní vliv 14,6% ztratil jednu

pozici, a také o pilíř Technologické prostředí, který i s pozitivním vlivem o hodnotě 19,4% ztratil dokonce 3 pozice. Výsledky vypovídají o faktu, že v Německu došlo v těchto oblastech během pěti zkoumaných let k posunu směrem k lepšímu, ale na tempo růstu ostatních konkurentů to i tak nestačí.

Zajímavé výsledky byly také zjištěny u pilíře Efektivita trhu práce, který si i přes nulovou změnu bodového ohodnocení o dvě pozice polepšil, a také u pilíře Podnikatelské prostředí, u kterého bylo i přes 50% negativní vliv na konkurenceschopnost klasifikováno stejné pořadí jak v roce 2010, tak i v roce 2014. Tyto dva případy značí pokles konkurenceschopnosti ostatních konkurentů v těchto oblastech, který zajistil Německu i přes průměrné výsledky nepatrný progres v konkurenčním boji.

4.2 Regionální konkurenceschopnost Německa

V této kapitole je cílem šetření stanovení úrovně ekonomické konkurenceschopnosti u jednotlivých spolkových zemí Německa při vzájemné komparaci dosahovaných výsledků.

4.2.1 Charakteristika spolkových zemí Německa

Bádensko-Württembersko (*Baden-Württemberg*)

Bádensko-Württembersko, spolková země sousedící s Francií a Švýcarskem, je rozlohou území i počtem obyvatel na třetí pozici v rámci spolkových zemí Německa. Velmi členité území této země je o rozloze 35 751 km² a žije zde 10 716 644 obyvatel. V roce 2014 dosahovala úroveň HDP na jednoho obyvatele úrovně 41 793 eur za rok a výše hrubých mezd také za jeden rok na jednoho obyvatele 33686 eur. Zároveň se může Bádensko-Württembersko pochlubit velmi nízkou mírou nezaměstnanosti, která dosahuje hodnoty 4% a mírou dlouhodobé nezaměstnanosti na úrovni 1,2 procentního bodu. Produkce skleníkových plynů dosahovala úrovně 171, 95 tun na 1 milion eur HDP.

Hlavním městem Bádenska-Württemberska je Stuttgart, který je s počtem 600 000 obyvatel zároveň nejlidnatějším městem této země. Toto město založené již v roce 950 a ležící v jednom z největších německých vinařských regionů je zajímavé především díky velkému množství historických památek. Sídlí zde však i významné firmy, pro Bádensko-Württembersko typicky z automobilového odvětví, jako jsou Porsche či Daimler AG se

svou obchodní značkou Mercedes-Benz. Tyto věhlasné automobilky provozují v tomto městě také vlastní muzea mapující historii automobilového průmyslu.

V Bádensku-Württembersku se nacházejí další tři města, která svým počtem obyvatel přesahují hranici 200 000. Jedná se o Mannheim, Karlsruhe a Freiburg. V této spolkové zemi se nachází věhlasné lázeňské město Baden-Baden či nejstarší univerzita v Německu, a to konkrétně ve městě Heidelberg – Ruprecht-Karlova univerzita (založena roku 1386).

Území Bádenska-Württemberska se skládá ze tří historických zemí Bádenska, Württemberska a Hohenzollernska. Z geografického hlediska jsou v této zemi nejznámější dva přírodní útvary, konkrétně se jedná o pohoří Schwarzwald, známé díky krásné zalesněné krajině a pochutinám Schwarzwaldská šunka či Schwarzwaldský dort, a Bodamské jezero, ležící na hranicích Německa, Rakouska a Švýcarska. [17], [20], [34], [35], [37]

Bavorsko (*Bayern*)

Spolková republika Bavorsko, ležící na jihu Německa a sousedící s Českou republikou a Rakouskem, je rozlohou největší ze všech 16 spolkových republik. Jeho rozloha činí 70 550 km², což je oblast téměř srovnatelná s územím celé České republiky. V počtu obyvatel Bavorsko Českou republiku dokonce předčí, jelikož zde k roku 2014 žilo 12 691 568 obyvatel. HDP na obyvatele dosahovalo v roce 2014 hodnoty 42 099 eur na obyvatele za rok a výše průměrných ročních hrubých mezd na obyvatele byla rovna hodnotě 33 657 eur. Míra nezaměstnanosti byla v tom samém roce na hodnotě 3,8%, nejnižší v rámci celého Německa. Stejně tak byla v této spolkové zemi nejnižší míra dlouhodobé nezaměstnanosti, která byla pouze na 1%. Úroveň produkce skleníkových plynů činila 178,63 tuny na vygenerování jednoho milionu eur HDP.

Hlavním a zároveň nejlidnatějším městem Bavorska je Mnichov, ve kterém žije kolem 1,4 milionu obyvatel. Jedná se o důležitou průmyslovou a dopravní aglomeraci, v níž sídlí korporace jako např. BMW, MAN nebo Siemens. Zároveň nabízí studentům, díky více než deseti vysokým školám, možnost dosažení nejvyššího vzdělání v různých oborech.

Jako další bavorská města lze zmínit Norimberk, Augsburg či Fürth, která jsou zároveň i zástupci mezi jednadmdesáti zemskými okresy, do kterých je Bavorsko oficiálně členěno.

Povrch území Bavorska je z velké části kopcovitého rázu. Je zde možné nalézt pohoří Smrčiny, Frankenwald a především nejvyšší evropské pohoří Alpy, kde se také nachází nejvyšší hora Německa Zugspitze (2 962 m). [17], [21], [34], [35], [37]

Berlín (*Berlin*)

Hlavní město Německa a zároveň jedna ze tří městských spolkových zemí. Nachází se uvnitř spolkové republiky Braniborsko, avšak vystupuje jako samostatná spolková republika. Ohledně spojení těchto dvou zmíněných zemí proběhlo v roce 1996 referendum, ve kterém byl však tento návrh zamítnut.

Rozloha spolkové republiky Berlín je 892 km² a s počtem obyvatel 3 469 849 je po Londýně druhým nejlidnatějším městem Evropské unie. HDP na obyvatele činilo v roce 2014 zhruba 35 619 eur ročně a hrubé mzdy se pohybovaly na úrovni 31 204 eur za rok na jednoho obyvatele Berlína. Míra nezaměstnanosti je v hlavním městě jednou z nejvyšších v rámci celého Německa, a to 11,1%. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti dosahovala úrovně 3,6%. Dle administrativního hlediska se Berlín člení do dvanácti obvodů. Produkce skleníkových plynů byla v Berlíně na úrovni 157,08 tuny a 1 milion HDP.

Berlín je symbolem Německa především z historického a kulturního hlediska. O to, jak v současné době Berlín vypadá, se zasloužila druhá světová válka a následně i válka studená. Během druhé světové války byla zničena téměř polovina všech obytných ploch ve městě. Dalším kritickým okamžikem pro dějiny Berlína byla výstavba Berlínské zdi v roce 1961 představiteli východního bloku v čele se SSSR a rozdělení města na východní a západní část s ostře střeženou hranicí uvnitř města. Lepší zítřky nastaly pro Berlín v roce 1989 zbouráním Berlínské zdi a následně v roce 1991 také zvolením Berlína hlavním městem sjednoceného Německa.

Z kulturního hlediska je Berlín známý především díky celosvětově uznávaným baletním, operním a orchestrálním seskupením v čele především s proslulou Berlínskou symfonií. Nespornou dominantou celého města je však jistě nejvyšší budova Německa, televizní věž Fernsehturm s výškou 368 metrů. [18], [19], [22], [34], [36]

Braniborsko (*Brandenburg*)

Braniborsko je rozlohou jednou z větších zemí spolkové republiky Německo a jeho východní hranice sousedí s Polskem. Výše hrubých mezd na jednoho obyvatele za rok

dosahovala úrovně 25 200 eur a výše hrubých mezd 26 155. Míra nezaměstnanosti je v této spolkové zemi na hodnotě blízké se deseti procentům (9,4%) a míra dlouhodobé nezaměstnanosti činí 3,9%. Úroveň produkce skleníkových plynů dosahovala výše 1043, 57 tuny na 1 milion HDP.

Vzhledem k tomu, že je Braniborsko jednou ze spolkových republik vyspělého státu ležícího ve střední Evropě, je hustota jeho osídlení velmi nízká. Na území o rozloze 29 654 km² žilo v roce 2014 2 457 872 obyvatel, tedy hustota osídlení odpovídá necelým 85 osobám na km². Toto číslo je v kontrastu hustoty osídlení vzhledem k Berlínu, který se uvnitř Braniborska nachází, opravdu zanedbatelné (hustota v Berlíně zhruba 3 835 ob./km²). Tento obrovský rozdíl je způsoben samozřejmě především kvůli srovnání městské spolkové země se spolkovou zemí zemskou. Dalším významným faktorem obrovského rozdílu jsou však braniborské přírodní podmínky.

Braniborská krajina je charakteristická svou hustou říční sítí, kanály, obrovskými lesy a především více než třemi tisíci jezery. Na území Braniborska se nachází hned jedenáct německých národních parků a téměř třetinu rozlohy tvoří chráněná příroda.

V této spolkové zemi se nenachází žádné velké německé město, které by svým počtem obyvatel atakovalo alespoň hranici 200 000 obyvatel. Mezi největší města Braniborska patří Postupim, Chotěbuz, Brandenburg a Frankfurt nad Odrou přičemž v prvních dvou městech žije 155 000 respektive 105 000 obyvatel. Postupim, ležící pouhých 35 km od Berlína, je zároveň i hlavním městem spolkové země. Braniborsko je administrativně členěno do 18 okresů. [17], [22], [34], [35], [37]

Brémy (*Bremen*)

Spolková země Svobodné hanzovní město Brémy je složena ze dvou měst. Z města Brémy, které je s 550 000 obyvateli největším a zároveň také hlavním městem, a z přístavního města Bremerhaven. Jedná se o severoněmecká města, která leží nedaleko břehů Severního moře. Bremerhaven leží dokonce na jeho březích, a to v místech, kde se do moře vlévá řeka Vezera. Obě města jsou zároveň jedinými dvěma okresy, na které se spolková země dělí.

Celé území této spolkové země je obklopeno územím sousedního Dolního Saska a je také zároveň nejmenší v rámci celého Německa. Jeho rozloha je o výměře 419 km², na kterých v roce 2014 žilo 661 888 obyvatel. Roční HDP na jednoho obyvatele dosahovalo

v průměru úrovně 46 461 eur a roční hrubé mzdy činily 32 301 eur na osobu. Velkým problémem zdejší ekonomiky je jedna z nejvyšších úrovní nezaměstnanosti a absolutně nejvyšší míra dlouhodobé nezaměstnanosti v rámci Německa. V roce 2014 činila míra nezaměstnanosti 10,9% a míra dlouhodobé nezaměstnanosti 4,7%. Produkce skleníkových plynů dosahovala v této městské spolkové zemi úrovně 456,98 tuny na vygenerování jednoho milionu eur hrubého domácího produktu.

Typická odvětví pro Svobodné hanzovní město Brémy jsou úzce spjata s přístavem. Bremerhaven je nejvýznamnějším rybářským přístavem a po Hamburku druhým největším překladištěm silničních vozidel v Německu. Mezi významné společnosti se sídlem v této zemi patří Frosta, která se specializuje na zpracování a prodej mražených ryb a zeleniny. [18], [19], [23], [34], [36]

Dolní Sasko (*Niedersachsen*)

Spolková země Dolní Sasko se rozprostírá na severozápadě Německa na pobřeží Severního moře. Území Dolního Saska je velmi dobře strategicky umístěno, jelikož sousedí celkem s devíti dalšími spolkovými zeměmi. Dle rozlohy, o výměře 47 615 km², se jedná o druhou největší spolkovou zemi Německa. V roce 2014 zde 7 826 739 obyvatel, z toho přes půl milionu obyvatel v hlavním městě Hannoveru.

V roce 2014 činil roční hrubý domácí produkt na jednoho obyvatele Dolního Saska 32 607 eur a roční obnos hrubých mezd byl ve výši 29 049 eur. Míra nezaměstnanosti je na srovnatelné úrovni s celkovým průměrem Německa, a to ve výši 6,5%. Míra dlouhodobé nezaměstnanosti dosahovala v roce 2014 úrovně 2,4 procentního bodu. Úroveň produkce skleníkových plynů zde dosahovala výše 322, 38 tuny na 1 milion HDP.

Mezi největší města spolkové země, která mají alespoň přes 100 000 obyvatel, patří již zmíněné hlavní město Hannover, dalšími jsou Braunschweig, Osnabrück či Wolfsburg. Nejvýznamnější společností a zároveň největším zaměstnavatelem obyvatel v celém regionu je továrna automobilky Volkswagen, sídlící v Hannoveru, na výrobu automobilu Volkswagen Transporter. S automobilkou Volkswagen a automobilovým průmyslem je spjat také Wolfsburg, který byl založen právě za účelem výstavby sídla automobilky. Prosperující automobilový průmysl je také důvodem, proč je Wolfsburg označován jako nejbohatší město Německa dle příjmů na jednoho obyvatele.

Dolní Sasko se může také chlubit velmi specifickými přírodními podmínkami. Jako jediná spolková země Německa disponuje přímým přístupem k mořským břehům a zároveň se na jejím území nacházejí hory, konkrétně německé středohoří Harz. Přírodní podmínky jsou zde vhodné nejen pro pěší horskou turistiku, ale také díky 13 000 kilometrů cyklostezek a velkému zastoupení vodní ploch se zde nachází ideální prostředí pro cykloturistiku či kanoistiku. [18], [27], [34], [35], [37]

Durynsko (*Thüringen*)

Durynsko je spolkovou zemí nacházející se v samém středu Německa. Sousedí hned s pěti spolkovými zeměmi, kterými jsou Sasko, Sasko-Anhaltsko, Dolní Sasko, Hesensko a Bavorsko. V roce 2014 žilo v Durynsku 2 156 759 obyvatel na rozloze 16 202 km². V této spolkové zemi se nachází pouze dvě města, která disponují počtem obyvatel vyšším než 100 000 a pouze 4 s více než 50 000 obyvateli. Konkrétně se jedná o hlavní město regionu Erfurt, Jena, Gera a Výmar.

Dle ekonomických ukazatelů je zdejší ekonomika jednou z nejslabších ve srovnání s ostatními spolkovými zeměmi. V číselném vyjádření zde byl průměrně roční hrubý domácí produkt na obyvatele ve výši 24 824 eur a výše ročních hrubých mezd činila 25 915 eur na osobu. Míra nezaměstnanosti byla v roce 2014 na úrovni 7,8% a míra dlouhodobé nezaměstnanosti 2,8%, což řadí Durynsko v rámci spolkových zemí do horší poloviny. Úroveň produkce skleníkových plynů zde činila 249,44 tuny na jeden milion HDP.

Mezi silná odvětví Durynska v rámci průmyslové výroby patří strojírenství, sklářství a farmacie. Významnou mezinárodní společností, která byla založena a dodnes sídlí ve městě Výmar, je řetězec prodejen Bauhaus. Typickým znakem posledních let se pro krajinu staly téměř všudypřítomné větrné elektrárny.

Povrch území Durynska je velmi členitý a především charakteristický obrovským množstvím zalesněných ploch. Ne nadarmo se této spolkové zemi přezdívá Zelené srdce Německa. V jižní části území se rozprostírá jedno z nejznámějších německých pohoří, Durynský les, který je lákadlem mnoha zahraničních turistů. Celkově podmínky pro turismus jsou v Durynsku výborné a je prohlašováno za turistickou destinaci Německa číslo jedna. Toto označení nemá však kořeny pouze v přírodních podmínkách, ale také v hojně zastoupených historických památkách a zajímavostech. Jedním z německých

unikátů je Kramářský most v hlavním městě Erfurtu, který je jediným kompletně zastavěným mostem nacházejícím se severně od Alp. [17], [33], [34], [35], [37]

Hamburk (*Hamburg*)

Hanzovní město Hamburk je druhým největším městem Německa, rozlohou druhou největší městskou spolkovou zemí a největším přístavem. Jeho poloha je situována na dolním toku řeky Labe (Elbe) a sousedí se spolkovými zeměmi Šlesvicko-Holštýnsko a Dolní Sasko.

Na území Hamburku o rozloze 755 km² žilo v roce 2014 přes 1 760 000 obyvatel. V rámci hodnocení spolkových zemí, dle ukazatelů hrubého domácího produktu a výše hrubých mezd na osobu, si vede Hamburk ze všech nejlépe. Roční hrubý domácí produkt na obyvatele dosahoval v roce 2014 výše 60 433 eur a roční objem hrubých mezd byl na jednu osobu ve výši 38 188 eur. Neméně úspěšný je Hamburk v dalším z hodnocených kritérií v rozhodovacím problému, a to v oblasti ekologie. Díky důmyslné kombinaci rušné metropole s rekreačními zelenými plochami, jezery a chráněnými přírodními oblastmi, byl Hamburk v roce 2011 vyhlášen evropským městem ekologie. V ukazatelích nezaměstnanosti a dlouhodobé nezaměstnanosti si již Hamburk tak dobře nevedl. Míra nezaměstnanosti dosahovala v Německu nadprůměrných 7,6% a dlouhodobá nezaměstnanost byla na úrovni 2,4%. Produkce skleníkových plynů dosahovala v Hamburku výše 109,71 tuny na vygenerování 1 milionu eur HDP.

Hlavním tahounem spolkové země Hamburk je samozřejmě přístav, který je v rámci Evropy druhým největším kontejnerovým přístavem a sedmým celosvětově. Objem přepravených kontejnerů každoročně roste, a to i díky neustálým přestavbám a modernizacím využívaných technologií. Například je nyní ve výstavbě obrovský komplex hal společnosti Still, která je jedním z hlavních dodavatelů manipulační a skladovací techniky. Významné společnosti však nejsou v Hamburku spjaty pouze s přístavem a lodní dopravou. Svou továrnu zde vystavila letecká společnost Airbus, ve které vyrábí především Airbus typu A380, tedy největší osobní letadlo na světě. [17], [19], [24], [34], [36]

Hesensko (*Hessen*)

Spolková země Hesensko se nachází společně s Durynskem ve střední části spolkové republiky Německo. Hlavním městem je Wiesbaden, s více než 300 000 obyvateli druhé největší město této spolkové země.

Celkově v Hesensku v roce 2014 žilo 6 093 888 obyvatel, a to na území o rozloze 21 115 km². Roční HDP na obyvatele zde bylo s objemem 41 944 eur jedno z nejvyšších v rámci celého Německa, stejně tak jako výše ročních hrubých mezd na obyvatele v hodnotě 35 151 eur. Jedněmi z nejlepších statistik disponuje Hesensko také v oblasti nezaměstnanosti. V roce 2014 zde byla míra nezaměstnanosti na úrovni 5,7% a míra dlouhodobé nezaměstnanosti pouze 2,1%. Úroveň produkce skleníkových plynů zde činila 165,74.

Hlavním centrem a také tahounem hesenské ekonomiky je bezesporu Frankfurt nad Mohanem, který je s více než 700 000 obyvateli nejlidnatějším městem Hesenska. Frankfurt je velmi moderním městem s velkým počtem mrakodrapů, proto bývá často přirovnáván k newyorskému městskému obvodu Manhattenu. Samotné město je významným obchodním a veletržním centrem střední Evropy a také nejdůležitější evropskou bankovní a burzovní metropolí. Sídí zde jedna z největších burz na světě a také Evropská centrální banka. Frankfurt se může také pyšnit svým letištěm, které se nachází zhruba 12 km jihozápadně od centra. Frankfurtské letiště ročně přepraví největší objem nákladu v Evropě a v počtu přepravovaných osob zaujímá třetí pozici za londýnským Heathrow a pařížským letištěm Charlese de Gaullea.

V Hesensku se nacházejí celkem čtyři města, která počtem obyvatel přesahují hranici 150 000. Kromě zmíněného Frankfurtu nad Mohanem a hlavního města Wiesbadenu mezi tato města patří Kassel (195 000 obyvatel) a Darmstadt (150 000 obyvatel).

Území Hesenska je velmi členité zásluhou hned několika hornatin, jako jsou Rhön, Taunus, Odenwald či Westerwald. Lze zde nalézt také velké řeky, jako Rýn a Mohan. Turisticky atraktivní je především oblast Rheingau, ve které se nachází také hlavní město Wiesbaden. Jedná se o jednu z nejkrásnějších oblastí Německa, která je součástí Světového kulturního dědictví UNESCO Horní údolí středního toku Rýnu. Hesensko je vhodné pro horskou turistiku a také pro vyznavače vodních sportů, kteří naleznou svůj ráj na úpatí národního parku Kellerwald-Edersee v podobě přehrady Edersee, která je jednou z největších umělých vodních ploch v Německu. [17], [25], [34], [35], [37]

Meklenbursko-Přední Pomořansko (*Mecklenburg-Vorpommern*)

Spolková země Meklenbursko-Přední Pomořansko se nachází na severovýchodě spolkové republiky Německo. Její území sousedí se čtyřmi dalšími spolkovými zeměmi, dále na východě s Polskem a severní hranice je tvořena více než 1 900 kilometry pobřeží Baltského moře.

Jedná se o jednu z nejméně osídlených spolkových zemí. Na území o rozloze 23 214 km² žilo k roku 2014 pouhých 1 599 138 obyvatel. Hodnota ročního hrubého domácího produktu na obyvatele dosahovala hodnoty pouhých 23 901 eur, tedy nejnižší úrovně ze všech spolkových zemí Německa. Nejnižší byla také úroveň ročních hrubých mezd na obyvatele, která byla ve výši 24 912 eur. Podobně znepokojivé výsledky dosahovalo Meklenbursko-Přední Pomořansko také v ukazatelích týkajících se nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti o hodnotě 11,2% byla absolutně nejvyšší v rámci celého Německa a míra dlouhodobé nezaměstnanosti 4,1% byla za Brémami druhou nejvyšší. Produkce skleníkových plynů v této spolkové zemi dosahovala výše 439,99 tuny na jeden milion eur HDP.

Jednoznačně největším a nejrušnějším městem Meklenburska-Předního Pomořanska je Rostock, přesto není jeho hlavním městem. Žije zde zhruba 205 000 obyvatel a jeho území sahá až k břehům Baltského moře. Rostock je známý především jako univerzitní město a také město plachetnic, kterých se obvykle v přístavu nachází nespočet.

Hlavním městem Meklenburska-Předního Pomořanska je Schwerin, s necelými 95 000 obyvateli druhé největší město této spolkové země. Mnoho velkých měst se v této zemi nenachází. Po Rostocku a Schwerinu následují pouze další 3 města, která se mohou pochlubit více než 50 000 obyvateli.

Reliéf území je typický pro přímořskou oblast. Povrch je rovinný, protkaný největší souvislou jezerní a říční soustavou v celé střední Evropě. Z tohoto důvodu je Meklenbursko-Přední Pomořansko nazýváno také jako země stovek jezer. Turistickým lákadlem je především netknutá příroda v podobě rozlehlých národních parků a věhlasné přímořské lázně, kterých se na pobřeží Baltského moře v současné době nachází zhruba 30. [18], [26], [34], [35], [37]

Porýní-Falc (*Rheinland-Pfalz*)

Spolková země Porýní-Falc je situována na západě spolkové republiky Německo a sousedí se třemi okolními státy, kterými jsou Lucembursko, Belgie a Francie. Velká část západní hranice je tvořena řekou Rýn, který je s 865 kilometry řekou s nejdelším tokem v Německu.

K roku 2014 žilo na území spolkové země Porýní-Falc, které má rozlohu 19 854 km², 4 011 582 obyvatel. Roční hrubý domácí produkt na obyvatele byl v této spolkové zemi v rámci Německa na průměrné úrovni, a to ve výši 31 984 eur. Průměrných hodnot dosahoval také objem ročních hrubých mezd na obyvatele, který byl roven částce 30 211 eur. O něco lepších výsledků dosahovalo spolková země Porýní-Falc v oblasti míry nezaměstnanosti a míry dlouhodobé nezaměstnanosti, ve kterých měla vždy třetí nejlepší výsledek ze všech šestnácti spolkových zemí. Míra nezaměstnanosti dosahovalo v roce 2014 úrovně 5,4% a míra dlouhodobé nezaměstnanosti byla ve výši 1,8 procentního bodu. Úroveň produkce skleníkových plynů dosahovala výše 237,75 tuny na 1 milion eur HDP.

Hlavním a zároveň největším městem spolkové země Porýní-Falc je Mohuč, kde žije více než 207 000 obyvatel. Mohuč je považována za jedno z největších ekonomických center Německa vyznačující se vysokou produktivitou a výkonností v přepočtu na jednoho obyvatele. Tato velmi dobrá pozice je z velké části způsobena úzkou spoluprací a těsnou provázaností s ekonomickým centrem Německa v podobě Frankfurtu nad Mohanem, který leží zhruba 40 kilometrů severovýchodně od Mohuče. Mezi nejvýznamnější korporace, které v Mohuči sídlí, patří především IT společnost IBM a televizní společnost ZDF. Významnou stopu zanechala Mohuč také v historii díky Johannesi Gutenbergovi, který zde v 15. století vynalezl knihtisk.

Mezi další města, která svým počtem obyvatel přesahují hranici 100 000 obyvatel, patří Ludwigshafen, Koblenz a Trevír.

Povrch spolkové země Porýní-Falc je mírně zvlněný, protkaný velkými říčními toky v podobě Rýnu a Mosely, podél kterých jsou vystaveny desítky historických památek. Zdejší prostředí je všeobecně považováno jako téměř ideální pro pěstování vinné révy, což se projevuje nespočtem vinic na slunečných svazích zdejšího kraje. [17], [19], [29], [34], [37]

Sársko (*Saarland*)

Spolková země Sársko, nacházející se v západní části spolkové republiky Německo, je dle rozlohy nejmenší zemskou spolkovou zemí v rámci celého Německa. Jeho území sousedí s Francií a Lucemburskem, a v rámci Německa pouze s jednou spolkovou zemí, kterou je Porýní-Falc.

Rozloha území je v této nejmenší zemské spolkové zemi pouhých 2 569 km² a v roce 2014 zde žilo 989 035 obyvatel, což je druhý nejnižší počet v rámci všech šestnácti spolkových zemí Německa. Úroveň ročního HDP na obyvatele byla ve výši 33 563 eur a objem ročních hrubých mezd na jednoho obyvatele činil 30 426 eur. Jedná se o hodnoty, které jsou ve srovnání s ostatními spolkovými zeměmi průměrné, stejně tak jako statistiky hodnotící nezaměstnanost. V této oblasti dosahovala míra nezaměstnanosti 7,2% a míra dlouhodobé nezaměstnanosti byla na úrovni 2,8%. Úroveň produkce skleníkových plynů dosahovala v Sársku výše 663,79 tuny na 1 milion eur hrubého domácího produktu.

Hlavním a zároveň jediným větším městem je se zhruba 177 000 obyvateli Saarbrücken. Ostatní města v Sársku, mezi která patří například Neunkirchen, Homburg či Völklingen, nepřevyšují svým počtem obyvatel hranici 50 000. Město Saarbrücken je v současnosti spíše historickým centrem a univerzitním městem. V minulosti se však jednalo o město s průmyslovou tradicí především v oblasti těžby uhlí a železné rudy. Tyto doly a továrny s nimi spjaté však začaly být v osmdesátých letech 20. století prodělečné a došlo k jejich uzavření.

S těžbou je spjata také jedna z památek světového kulturního dědictví UNESCO, konkrétně se jedná o Völklingenský důl na železnou rudu. Turisticky lákavá je také sárská krajina, a to především pro pěší a cykloturistiku v povodí řeky Sáry, která protéká Sárským uhelným revírem s následným přechodem do horského masivu Hunsrück. [18], [19], [30], [34], [37]

Sasko (*Sachsen*)

Spolková země Sasko, oficiálně Svobodný stát Sasko, se nachází ve východní části území Spolkové republiky Německo. Saské území sousedí se čtyřmi okolními spolkovými zeměmi, mezi které patří Braniborsko, Sasko-Anhaltsko, Durynsko a rozlohou největší spolková země Bavorsko. Dalšími sousedy jsou Polsko a Česká republika, jejíž severozápadní hranice je celá tvořena právě územím Saska.

Celková rozloha této spolkové země činí 18 420 km², na kterých v roce 2014 žilo 4 055 274 obyvatel. Makroekonomický ukazatel ročního hrubého domácího produktu na obyvatele byl v Sasku ve výši 26 804 eur, což je v rámci spolkových zemí Německa výsledek podprůměrný. Roční objem hrubých mezd na obyvatele byl při úrovni 25 833 eur dokonce třetím nejnižším v rámci všech spolkových zemí. Lehce podprůměrné byly také ukazatelé týkající se nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti dosahovalo v roce 2014 výše 8,8% a míra dlouhodobé nezaměstnanosti byla ve výši 3,4%. Produkce skleníkových plynů byla v Sasku na úrovni 480,03 tuny na 1 milion eur HDP.

V Sasku se nacházejí hned dvě města, která svým počtem obyvatel převyšují metu 500 000. Největším saským městem je Lipsko, ve kterém žije zhruba 545 000 obyvatel. Lipsko je významným obchodním a dopravním centrem, známým veletržním městem a nejdynamičtějším velkoměstem ve východní části Německa. Díky své výhodné poloze a letišti Leipzig-Halle je jedním z nejvýznamnějších logistických center Německa s pobočkami společností jako DHL či Amazon. Mezi další významné zaměstnavatele patří také automobilky Porsche a BMW.

Hlavním městem Saska, a co do počtu obyvatel druhým největším, je město Drážďany. K roku 2014 zde žilo zhruba 537 000 obyvatel. Mezi významné společnosti, které ve městě působí, patří především firmy z IT odvětví jako SAP či Globalfoundries. Obdivuhodnou stavbou nacházející se v Drážďanech je zajisté tzv. Skleněná manufaktura automobilky Volkswagen, kde se vyrábí vozy Volkswagen Phaeton. Drážďany jsou také velmi významným dopravním uzlem, a to jak v silniční, železniční, letecké a díky řece Labe také lodní dopravě.

Třetím velkým městem Saska je město Chemnitz s necelými 250 000 obyvateli. Je řazen mezi nejrychleji ekonomicky rostoucí města v celém Německu, a to především díky strojírenskému průmyslu.

Mezi turisticky nejlákavější přírodní lokality patří Krušné hory vhodné pro horskou turistiku a především národní park Saské Švýcarsko, který je díky svým skalním útesům rájem horolezců. [18], [31], [34], [35], [37]

Sasko-Anhaltsko (*Sachsen-Anhalt*)

Spolková země Sasko-Anhaltsko je jednou ze tří zemských spolkových zemí Německa, jejichž hranice nesousedí s žádným ze sousedních států, ale pouze s ostatními

spolkovými zeměmi. Konkrétně sousedí se Saskem, Dolním Saskem, Durynskem a Braniborskem.

V roce 2014 žilo na území Saska-Anhaltska, které má rozlohu 20 452 km², 2 235 548 obyvatel. V rámci srovnání makroekonomických ukazatelů s ostatními spolkovými zeměmi dosahuje Sasko-Anhaltsko velmi špatných výsledků. Roční výše HDP na obyvatele činila 24 320 eur a roční obnos hrubých mezd na obyvatele byl ve výši 25 575 eur, což jsou v obou případech druhé nejhorší výsledky v rámci spolkových republik za nejhorším Meklenburskem-Předním Pomořanskem. Také ukazatelé nezaměstnanosti nejsou uspokojivé, jelikož jsou třetí nejhorší v celostátním srovnání. Konkrétně v roce 2014 dosahovala míra nezaměstnanosti úrovně 10,7% a míra dlouhodobé nezaměstnanosti byla ve výši čtyř procentních bodů. Úroveň produkce byla v této zemské spolkové zemi ve výši 685,67 tuny na 1 milion HDP.

Spolková země Sasko-Anhaltsko má dvě hlavní centra, kterými jsou města Halle a Magdeburg, s téměř totožným počtem obyvatel pohybujícím se okolo 235 000. Halle je oficiálně podle současných statistik nejlidnatějším městem Saska-Anhaltska, a to i přes fakt, že se jeho počet obyvatel každoročně snižuje přibližně o 2 tisíce. Tento trend je způsoben upadajícím průmyslem, který byl v minulosti hlavním ekonomickým tahounem. I tak je ale Halle stále významným průmyslovým i obchodním centrem zdejšího regionu.

Magdeburg, ve kterém podle statistik z roku 2014 žilo jen o několik stovek obyvatel méně než v Halle, je hlavním městem Saska-Anhaltska. Jedná se o město, které je významné z historického hlediska díky svým památkám. Z velké části byl vývoj města ovlivněn druhou světovou válkou, během které bylo město až z osmdesáti procent poničeno. Díky nemalým státním dotacím však město neustále vzkvétá a je označováno jako město budoucnosti.

V Sasku-Anhaltsku se také nachází významné místo pro milovníky architektury, především obdivovatele umělecké školy Bauhaus. Jmenovitě se jedná o město Dessau, které je jedičné největší koncentrací originálních budov z dvacátých let minulého století.

Území Saska-Anhaltska je rozděleno na dvě geograficky odlišné oblasti. Východní část je typická svými písčitými pláněmi, farmami a všemi většími městy, které se v této zemi nachází. Západní část je charakterizována zvlněným povrchem zásluhou pohoří Harz, hustými lesy a velmi nízkou hustotou osídlení. [17], [32], [34], [35], [37]

Severní Porýní-Vestfálsko (*Nordrhein-Westfalen*)

Spolková země Severní Porýní-Vestfálsko vznikla sloučením původních pruských Porýní a Vestfálska. Z tohoto důvodu zde není příliš patrný pocit regionálního patriotismu, jako je tomu ve většině ostatních spolkových zemí Německa. Namísto toho se zde projevuje pocit příslušnosti k menším územním celkům v podobě zdejších velkých metropolí, mezi kterými je patrná velká rivalita.

Území spolkové země se nachází v západní části Německa a sousedí se třemi spolkovými zeměmi (Dolní Sasko, Hesensko, Porýní-Falc) a také s Belgií a Nizozemskem. Spolková země Severní Porýní-Vestfálsko dokonce sousední země Belgií a Nizozemsko převyšuje počtem obyvatel, přitom není zdaleka největší spolkovou zemí Německa. K roku 2014 zde na 34 110 km² žilo 17 638 098. Výše ročního hrubého domácího produktu na obyvatele byla v této spolkové zemi 35 618 eur a průměrná částka hrubých mezd připadající ročně na jednoho obyvatele byla na úrovni 32 333 eur. Tyto hodnoty jsou v rámci Německa velmi průměrné, stejně tak jako zdejší ukazatele vztahující se k nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti dosahovala v roce 2014 úrovně 8,2% a míra dlouhodobé nezaměstnanosti byla ve výši 3,6%. Produkce skleníkových plynů dosahovalo v této nejlidnatější spolkové zemi výše 470,30 tuny na 1 milion eur HDP.

Severní Porýní-Vestfálsko je spolkovou zemí, ve které se nachází velká část největších měst Německa. Hned 10 z nich svým počtem obyvatel převyšuje hranici 300 000 obyvatel. Jedná se konkrétně o Kolín nad Rýnem (1 046 680 obyvatel), Düsseldorf (604 527), Dortmund (580 511), Essen (573 784), Duisburg (485 465), Bochum (361 876), Wuppertal (345 425), Bielefeld (329 782), bývalé hlavní město západního Německa Bonn (313 958) a také Münster (302 178). Tento výčet jednoznačně vystihuje jedinečnost zdejšího prostředí v rámci spolkové republiky Německo.

Největším městem Severního Porýní-Vestfálska a čtvrtým největším německým městem je Kolín nad Rýnem. Obrovským význam má Kolín z historického hlediska, kdy byl v raném středověku největším evropským městem severně od Alp, a ekonomika čerpala ze strategické polohy na obou březích Rýna. V současné době je významným veletržním, komunikačním a turistickým centrem. Nachází se zde nejnavštěvovanější památka v Německu Kölner Dom, neboli Katedrála svatého Petra, která je zařazena na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. Typickým a celosvětově známým zdejším produktem je Kolínská voda, která má ve městě i své muzeum.

Druhým největším městem Severního Porýní-Vestfálska a také jeho hlavním městem je metropole Düsseldorf. Toto město je považováno za hlavní ekonomické, obchodní a dopravní centrum nejlidnatější spolkové země. Sídli zde množství velkých společností, jako je například Henkel, E.ON, Eurowings či Esprit. Významným dopravním centrem je Düsseldorf především díky letišti, které je zde největší v celém regionu spolkové země.

Z turistického hlediska je Severní Porýní-Vestfálsko vhodné především pro obdivovatele kultury a lidi, kteří mají rádi rušný život velkoměst. Krás nepoznamenané přírody a poklidného odpočinku se v této nejrušnější spolkové zemi dá nalézt pouhé minimum. [18], [28], [34], [35], [37]

Šlesvicko-Holštýnsko (*Schleswig-Holstein*)

Spolková země Šlesvicko-Holštýnsko je nejseverněji položeným územím spolkové republiky Německo. Její území sousedí s Dánskem, dále pak se třemi spolkovými zeměmi Hamburkem, Dolním Saskem a Meklenburskem-Předním Pomořanskem. Unikátní je v rámci všech spolkových zemí v tom, že má přímý přístup k břehům hned dvou moří, a to Severního a Baltského.

K roku 2014 žilo na zdejších území, které má rozlohu 15 802 km², 2 830 864 obyvatel. Generovaná výše ročního HDP na obyvatele byla 30 006 eur a průměrný obnos ručních hrubých mezd na jednoho obyvatele dosahoval 27 918 eur, což jsou v rámci všech spolkových zemí lehce podprůměrné výsledky. Nepatrně lepších výsledků dosahovalo Šlesvicko-Holštýnsko v ukazatelích nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti byla ve zdejším regionu na úrovni 6,8% a míra dlouhodobé nezaměstnanosti dosahovala výše 2,5%. Úroveň produkce skleníkových plynů se zde pohybovala ve výši 312,27 tuny na vygenerování jednoho milionu eur hrubého domácího produktu.

Ve Šlesvicku-Holštýnsku se nacházejí dvě velká městská centra, Kiel a Lübeck. Největším a zároveň také hlavním městem spolkové země je s 243 000 obyvateli město Kiel. Jedná se o přístavní město u Baltského moře, jehož hlavní dominantou a centrem ekonomického dění je přístav. V Kielské ekonomice dominuje poskytování služeb společně s dopravou, a to především v podobě okružních cest po Baltském moři a přepravě pasažérů i zboží do zemí jako je Rusko a Pobaltské státy. Zdejší přístav je však proslaven také díky ideálním jachtařským podmínkám, které umožňují pořádání velkých sportovních akcí.

Druhým největším městem Šlesvicka-Holštýnska je Lübeck, ve kterém k roku 2014 žilo 214 000 obyvatel. Jedná se o přístavní město ležící na řece Trávě, která se zhruba 17 km severovýchodně od města vlévá do Baltského moře. V minulosti bylo město jedním z nejbohatších a nejvlivnějších v celé Evropě, a to především ve 12. a 13. století, kdy byl Lübeck hlavní vlajkovou lodí tzv. Hanzovní ligy. Bohatství se značně projevilo na velkém množství architektonických děl, díky kterým je také město Lübeck zapsáno od roku 1987 na seznam světového kulturního dědictví UNESCO. V současnosti ekonomika města dlouhodobě stagnuje a především si zachovává svou historickou podobu.

Území Šlesvicka-Holštýnska, nacházející se v Severoněmecké nížině, je charakteristické velkým množstvím menších řek a jezer. Hlavními turistickými lákadly jsou pobřeží zdejších moří, která jsou poměrně dost rozdílná. Na březích Severního moře se vyskytují písčné mělčiny s národním parkem Šlesvicko-Holštýnské Mělčinové moře. Naopak u Baltského moře se často návštěvníci setkají se strmými pobřežními útesy, které se na pobřeží doplňují s bílými písčnými plážemi. [17], [24], [34], [35], [37]

4.2.2 Rozhodovací model regionální konkurenceschopnosti Německa

Pro výpočet ekonomické konkurenceschopnosti jednotlivých spolkových republik Německa je využit vícekriteriální rozhodovací model. Každá z šestnácti spolkových republik je prostřednictvím modelu srovnávána v přímé konfrontaci s ostatními spolkovými republikami. Pro řešení rozhodovacího problému a dosažení pořadí spolkových republik od nejvíce po nejméně konkurenceschopnou zemi byla využita metoda vícekriteriálního rozhodování s názvem TOPSIS.

Model je složen z šestnácti variant, které jsou zastoupeny šestnácti spolkovými zeměmi, a sedmi kritérií. Kritéria byla převzata z definice indikátorů konkurenceschopnosti dle Wokouna [11]. Tento autor rozlišuje pomocí definice ekonomické regionální konkurenceschopnosti, kdy regionální ekonomická konkurenceschopnost je ekonomická výkonnost při zachování environmentálních a sociálních podmínek, kritéria do kategorie ekonomické, sociální a ekologické.

Mezi tyto kritéria patří:

- Hrubý domácí produkt na obyvatele (eur), (v modelu kritérium číslo 1)
 - HDP přepočtený na jednoho obyvatele použit jako hrubé měřítko životní úrovně a relativního bohatství společnosti v dané zemi. Povaha kritéria je v tomto případě maximalizační.
- Míra nezaměstnanosti (v %), (ad 2)
 - Ukazatel podílu obyvatel v produktivním věku (15 – 64 let), kteří aktivně hledají placené zaměstnání, jsou připraveni k nástupu do práce do 14 dní, ale nejsou schopni pracovní pozici najít. Míra nezaměstnanosti je kritérium s minimalizační povahou.
- Podíl VŠ populace na populaci ve věku 24-64 let (v %), (ad 3)
 - Ukazatel podílu vysokoškolsky vzdělaných obyvatel v produktivním věku na celkovém počtu obyvatel této věkové skupiny. Toto kritérium zahrnuje jak míru dostupnosti vysokoškolského vzdělání pro obyvatele dané země, tak i o míru atraktivnosti země vůči vysokoškolsky vzdělaným přistěhovalcům. Povaha tohoto kritéria je brána jako maximalizační.
- Počet zahraničních obyvatel na 1 tisíc obyvatel (ad 4)
 - Kritérium s maximalizační povahou zahrnující atraktivnost země z pohledu imigrace obyvatel jiných zemí za lepší životní úrovní.
- Výše hrubé mzdy (ob./rok v eur), (ad 5)
 - Kritérium výše hrubé mzdy na jednoho obyvatele zahrnuje roční peněžní odměnu za práci před zdaněním a dalšími odpočty. Jedná se o maximalizační kritérium.
- Míra dlouhodobé nezaměstnanosti (v %), (ad 6)
 - Sociální kritérium zahrnující procentuální vyjádření dlouhodobě nezaměstnaných obyvatel v produktivním věku. Jedná se o obyvatele, kteří jsou v současné době nezaměstnaní a bez jakékoli práce jsou déle než jeden rok. V takovém případě je pro ně často velmi těžké navrácení do pracovního procesu. Toto kritérium má tedy minimalizační povahu.

- Produkce skleníkových plynů (v tunách na 1 mil. eur HDP), (ad 7)
 - Aktuálním tématem v globalizovaném světě, kdy se produkce v mnoha odvětvích hospodářství neobejde bez produkce skleníkových plynů, je pokud možno co největší omezení této produkce a celkově znečišťování přírodních podmínek. V rámci tohoto kritéria je hodnoceno množství skleníkových plynů vyprodukovaných při tvorbě hrubého domácího produktu v hodnotě 1 milionu eur. Povaha tohoto environmentálního kritéria je minimalizační.

Úvodním krokem pro realizaci vícekritériálního rozhodovacího problému, který má za cíl určit pořadí spolkových zemí Německa, je sestavení rozhodovací kritériální matice za pomoci všech 16 variant a 7 kritérií. Rozhodovací metoda TOPSIS, která je pro řešení této úlohy použita, vyžaduje pro hodnocení modelu kardinální vyjádření variant pomocí kritérií, neboli data u každého kritéria musí být vyjádřena v číselné podobě s jasně definovanými velikostmi diferencí mezi jednotlivými variantami. V případě zde řešeného problému je tato základní podmínka u všech kritérií splněna bez potřeby jakýchkoli úprav a rozhodovací matice i s určenými povahami jednotlivých kritérií vypadá následovně:

		Kritéria						
Spolková země		1	2	3	4	5	6	7
Varianty	Bádensko-Württembersko	41793	4	9,89	131,0	33686	1,2	171,95
	Bavorsko	42099	3,8	9,41	111,8	33657	1,0	178,63
	Berlín	35619	11,1	8,47	144,4	31204	3,6	157,08
	Braniborsko	25206	9,4	9,93	27,5	26155	3,9	1043,57
	Brémy	46461	10,9	11,42	146,3	32301	4,7	456,98
	Dolní Sasko	32607	6,5	10,73	72,9	29049	2,4	322,38
	Durynsko	24824	7,8	7,87	26,0	25915	2,8	249,44
	Hamburk	60433	7,6	10,56	148,3	38188	2,4	109,71
	Hesensko	41944	5,7	10,30	141,3	35151	2,1	165,74
	Meklenbursko-Přední Pomořansko	23901	11,2	7,89	28,4	24912	4,1	439,99
	Porýní-Falc	31984	5,4	10,31	87,9	30211	1,8	237,75
	Sársko	33563	7,2	12,36	91,7	30426	2,8	663,79
	Sasko	26804	8,8	7,50	30,5	25833	3,4	480,03
	Sasko-Anhaltsko	24320	10,7	8,21	27,8	25575	4,0	685,67
	Severní Porýní-Vestfálsko	35618	8,2	13,50	117,6	32333	3,6	470,30
	Šlesvicko-Holštýnsko	30006	6,8	10,41	58,8	27918	2,5	312,27
Povaha kritéria		max	min	max	max	max	min	min

Zdroj: Spolkový statistický úřad, destatis.de, vlastní zpracování

Tabulka 14 - Výchozí rozhodovací matice

Před prvním krokem výpočtu je vždy žádoucí, aby byla všechna zahrnutá kritéria v modelu stejné povahy. V tomto případě autor převedl všechna kritéria, která vstupovala do modelu jako minimalizační, na maximalizační. Tato operace funguje na principu odečtení všech kritériálních hodnot v příslušném sloupci od hodnoty nejvyšší, čímž je dosaženo lineárních vzdáleností skutečných hodnot od hodnoty nejhorší.

Spolková země	1	2	3	4	5	6	7
Bádensko-Württembersko	41793	7,2	9,89	131,0	33686	3,5	871,62
Bavorsko	42099	7,4	9,41	111,8	33657	3,7	864,94
Berlín	35619	0,1	8,47	144,4	31204	1,1	886,49
Braniborsko	25206	1,8	9,93	27,5	26155	0,8	0,00
Brémy	46461	0,3	11,42	146,3	32301	0,0	586,59
Dolní Sasko	32607	4,7	10,73	72,9	29049	2,3	721,19
Durynsko	24824	3,4	7,87	26,0	25915	1,9	794,13
Hamburk	60433	3,6	10,56	148,3	38188	2,3	933,86
Hesensko	41944	5,5	10,30	141,3	35151	2,6	877,83
Meklenbursko-Přední Pomořansko	23901	0,0	7,89	28,4	24912	0,6	603,58
Porýní-Falc	31984	5,8	10,31	87,9	30211	2,9	805,82
Sársko	33563	4,0	12,36	91,7	30426	1,9	370,78
Sasko	26804	2,4	7,50	30,5	25833	1,3	563,54
Sasko-Anhaltsko	24320	0,5	8,21	27,8	25575	0,7	357,90
Severní Porýní-Vestfálsko	35618	3,0	13,50	117,6	32333	1,1	573,27
Šlesvicko-Holštýnsko	30006	4,4	10,41	58,8	27918	2,2	731,30
Zdroj: Vlastní zpracování							

Tabulka 15 - Výchozí rozhodovací matice s převedenými kritérii

Po převodu rozhodovacích kritérií na jednotnou povahu zůstává již před zahájením výpočtu pouze stanovení vah významnosti jednotlivých kritérií, jakožto ohodnocení vlivu na konečný výsledek. Ta jsou zpravidla stanovena tak, aby byla suma všech vah rovna jedné.

V řešeném rozhodovacím případě byly váhy kritérií převzaty od Wokouna [11], jak již bylo zmíněno také výše, který ve své publikaci využil stejných či velmi podobných kritérií pro hodnocení regionální konkurenceschopnosti krajů České republiky. Kriteriační matice s uvedenými váhami významnosti vypadá následovně:

Spolková země	1	2	3	4	5	6	7
Bádensko-Württembersko	0,2892808	0,4375223	0,2459175	0,3310862	0,2770533	0,4202859	0,3102760
Bavorsko	0,2913989	0,4496757	0,2339822	0,2825606	0,2768148	0,4443022	0,3078981
Berlín	0,2465459	0,0060767	0,2106088	0,3649530	0,2566399	0,1320899	0,3155693
Braniborsko	0,1744697	0,1093806	0,2469121	0,0695028	0,2151139	0,0960653	0,0000000
Brémy	0,3215915	0,0182301	0,2839614	0,3697550	0,2656622	0,0000000	0,2088121
Dolní Sasko	0,2256976	0,2856048	0,2668044	0,1842457	0,2389159	0,2761879	0,2567265
Durynsko	0,1718256	0,2066077	0,1956897	0,0657118	0,2131400	0,2281552	0,2826914
Hamburk	0,4183023	0,2187611	0,2625773	0,3748098	0,3140803	0,2761879	0,3324319
Hesensko	0,2903260	0,3342184	0,2561123	0,3571181	0,2891023	0,3122124	0,3124866
Meklenbursko-Přední Pomořansko	0,1654368	0,0000000	0,1961870	0,0717775	0,2048908	0,0720490	0,2148601
Porýní-Falc	0,2213853	0,3524485	0,2563609	0,2221563	0,2484728	0,3482369	0,2868527
Sársko	0,2323148	0,2430679	0,3073347	0,2317603	0,2502411	0,2281552	0,1319889
Sasko	0,1855307	0,1458408	0,1864895	0,0770849	0,2124656	0,1561062	0,2006068
Sasko-Anhaltsko	0,1683370	0,0303835	0,2041439	0,0702610	0,2103437	0,0840572	0,1274039
Severní Porýní-Vestfálsko	0,2465390	0,1823009	0,3356812	0,2972193	0,2659254	0,1320899	0,2040705
Šlesvicko-Holštýnsko	0,2076941	0,2673747	0,2588475	0,1486097	0,2296139	0,2641797	0,2603254
Váhy kritérií	0,2	0,2	0,1	0,1	0,7	0,08	0,25
Zdroj: Vlastní zpracování							

Tabulka 16 - Normalizovaná rozhodovací matice R s hodnotami vah kritérií

Nyní již je možné zahájit výpočet vícekritériálního rozhodovacího problému pomocí metody TOPSIS. Tento proces se skládá ze čtyř na sebe navazujících kroků výpočtu.

Cílem 1. kroku řešení rozhodovacího problému je zkonstruování normalizované matice $R = (r_{ij})$, která je získána ze vztahu $r_{ij} = y_{ij} / (\sqrt{\sum y_{ij}^2})$

Tato normalizovaná matice R je následně ve 2. kroku přepočtena na normalizovanou váženou kritériální matici $W = (w_{ij})$, která je konstruována podle vztahu $w_{ij} = v_j * r_{ij}$.

Součástí druhého kroku výpočtu je také stanovení ideální varianty $H = (h_1, h_2, \dots, h_m)$ a bazální varianty $D = (d_1, d_2, \dots, d_m)$, které obsahují hodnoty odpovídající hodnotám v matici W . Normalizovaná vážená kritériální matice spolu s ideální a bazální variantou vypadají následovně:

Spolková země	1	2	3	4	5	6	7
Bádensko-Württembersko	0,0578562	0,0875045	0,0245918	0,0331086	0,0193937	0,0336229	0,0775690
Bavorsko	0,0582798	0,0899351	0,0233982	0,0282561	0,0193770	0,0355442	0,0769745
Berlín	0,0493092	0,0012153	0,0210609	0,0364953	0,0179648	0,0105672	0,0788923
Braniborsko	0,0348939	0,0218761	0,0246912	0,0069503	0,0150580	0,0076852	0,0000000
Brémy	0,0643183	0,0036460	0,0283961	0,0369755	0,0185964	0,0000000	0,0522030
Dolní Sasko	0,0451395	0,0571210	0,0266804	0,0184246	0,0167241	0,0220950	0,0641816
Durynsko	0,0343651	0,0413215	0,0195690	0,0065712	0,0149198	0,0182524	0,0706728
Hamburk	0,0836605	0,0437522	0,0262577	0,0374810	0,0219856	0,0220950	0,0831080
Hesensko	0,0580652	0,0668437	0,0256112	0,0357118	0,0202372	0,0249770	0,0781216
Meklenbursko-Přední Pomořansko	0,0330874	0,0000000	0,0196187	0,0071777	0,0143424	0,0057639	0,0537150
Porýní-Falc	0,0442771	0,0704897	0,0256361	0,0222156	0,0173931	0,0278590	0,0717132
Sársko	0,0464630	0,0486136	0,0307335	0,0231760	0,0175169	0,0182524	0,0329972
Sasko	0,0371061	0,0291682	0,0186490	0,0077085	0,0148726	0,0124885	0,0501517
Sasko-Anhaltsko	0,0336674	0,0060767	0,0204144	0,0070261	0,0147241	0,0067246	0,0318510
Severní Porýní-Vestfálsko	0,0493078	0,0364602	0,0335681	0,0297219	0,0186148	0,0105672	0,0510176
Šlesvicko-Holštýnsko	0,0415388	0,0534749	0,0258847	0,0148610	0,0160730	0,0211344	0,0650813
Ideální varianta	0,0836605	0,0899351	0,0335681	0,0374810	0,0219856	0,0355442	0,0831080
Bazální varianta	0,0330874	0,0000000	0,0186490	0,0065712	0,0143424	0,0000000	0,0000000

Zdroj: Vlastní zpracování

Tabulka 17 - Vážená rozhodovací matice R s vektory ideální a bazální varianty

Ve 3. kroku řešení jsou vypočteny relativní vzdálenosti jednotlivých variant od varianty ideální a bazální.

Vzdálenosti od ideální varianty jsou získány ze vztahu $d_i^+ = \sqrt{\sum (w_{ij} - h_j)^2}$ a vzdálenosti od bazální varianty lze vypočíst ze vztahu $d_i^- = \sqrt{\sum (w_{ij} - d_j)^2}$. Relativní vzdálenosti od ideální varianty d_i^+ a bazální varianty d_i^- jsou uvedeny v následujících tabulkách:

Spolková země	d_i^+	d_i^-	c_i
Bádensko-Württembersko	0,02850534	0,12721255	0,81694242
Bavorsko	0,02961641	0,12817794	0,81231007
Berlín	0,09932976	0,08668725	0,46601788
Braniborsko	0,12550769	0,02404277	0,16076693
Brémy	0,10038389	0,06892998	0,40711362
Dolní Sasko	0,05948103	0,09069844	0,60393369
Durynsko	0,08030112	0,08389329	0,51093878
Hamburk	0,04865367	0,11374860	0,70041262
Hesensko	0,03734115	0,11292124	0,75149368
Meklenbursko-Přední Pomořansko	0,11648205	0,05403550	0,31689113
Porýní-Falc	0,04934696	0,10637567	0,68310988
Sársko	0,07831895	0,06630223	0,45845447
Sasko	0,09293649	0,05949506	0,39030671
Sasko-Anhaltsko	0,11892286	0,03317282	0,21810496
Severní Porýní-Vestfálsko	0,07592683	0,07130006	0,48428695
Šlesvicko-Holštýnsko	0,06512942	0,08796199	0,57457169
Zdroj: Vlastní zpracování			

Tabulka 20 - Výsledné hodnoty řešení rozhodovacího problému

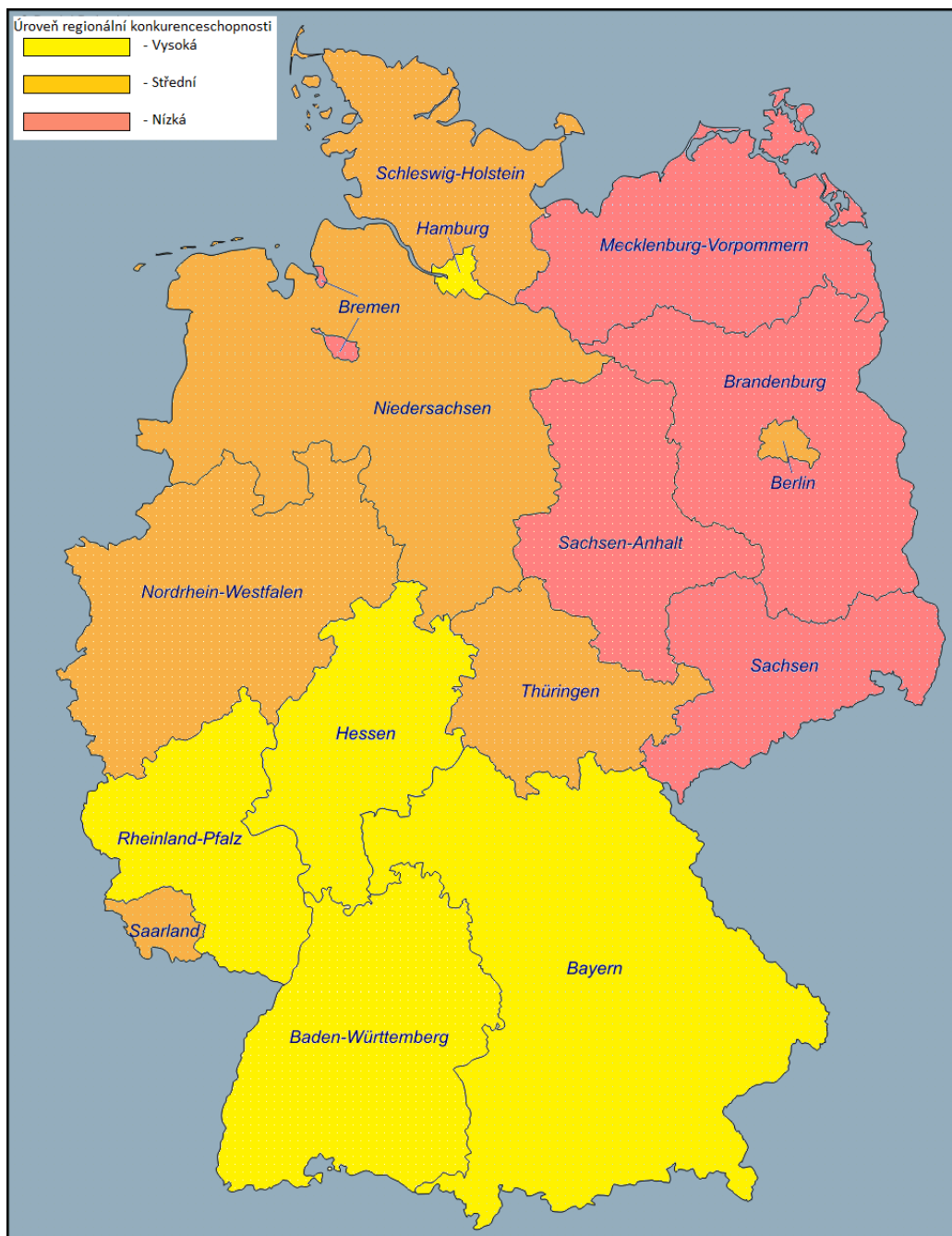
Získáním relevantních ukazatelů c_i pro každou z variant, tedy pro každou z šestnácti spolkových zemí Německa, je řešení u konce. Seřazením hodnot relativního ukazatele c_i od nejvyšší po nejnižší je docíleno požadovaného pořadí zemí, které jsou seřazeny podle ekonomické regionální konkurenceschopnosti od nejvíce po nejméně konkurenceschopnou. Konečné pořadí spolkových zemí Německa pak vypadá následovně:

1.	Bádensko-Württembersko
2.	Bavorsko
3.	Hesensko
4.	Hamburk
5.	Porýní-Falc
6.	Dolní Sasko
7.	Šlesvicko-Holštýnsko
8.	Durynsko
9.	Severní Porýní-Vestfálsko
10.	Berlín
11.	Sársko
12.	Brémy
13.	Sasko
14.	Meklenbursko-Přední Pomořansko
15.	Sasko-Anhaltsko
16.	Braniborsko
Zdroj: Vlastní zpracování	

Tabulka 21 - Pořadí spolkových zemí dle vypočtené úrovně konkurenceschopnosti

Mezi tři nejvíce konkurenceschopné spolkové země patří dle výsledků vícekritériálního rozhodovacího problému první Bádensko-Württembersko, druhé Bavorsko a třetí Hesensko. Naopak na druhém pólu pořadí, tedy mezi třemi nejméně

konkurenceschopnými spolkovými zeměmi, se umístily na posledním šestnáctém místě Braniborsko, na předposlední příčce Sasko-Anhaltsko a jako v pořadí čtrnácté Meklenbursko-Přední Pomořansko. Tento fakt jednoznačně svědčí i vysoké úrovni konkurenceschopnosti spolkových zemí na jihu území Spolkové republiky Německo. Naopak velmi nízká úroveň konkurenceschopnosti byla identifikována u spolkových zemí v severozápadní a západní části německého území. Přesné rozčlenění území dle úrovně regionální konkurenceschopnosti do tří skupin viz. Obrázek 1 - Geografické členění území Spolkové republiky Německo dle úrovně ekonomické konkurenceschopnosti jednotlivých spolkových zemí

Obrázek 1 - Geografické členění území Spolkové republiky Německo dle úrovně ekonomické konkurenceschopnosti jednotlivých spolkových zemí

Zdroj: Vlastní zpracování

5 Závěr

V celkovém hodnocení národní konkurenceschopnosti je Německo jednoznačně vždy řazeno mezi deset nejlépe hodnocených států. Velmi často je řazeno i mezi nejlepších pět. Jedná se však o celkové hodnocení, kde nejsou zřetelné silné a slabé oblasti, ve kterých Německo své konkurenty poráží či naopak zaostává.

V šetřeném hodnocení národní konkurenceschopnosti, které každoročně vydává Světové ekonomické fórum, se konečný konkurenceschopnostní index skládá z 12 pilířů. Právě v těchto 12 pilířích bylo Německo porovnáno s Norskem a Českou republikou. Jako silné stránky, ve kterých Německo své konkurencety převyšuje, se ukázaly oblasti zastřešující kritéria hodnotící infrastrukturu, velikost trhu, kvalitu podnikatelského prostředí a schopnost inovovat. O tyto pilíře se musí Německo opírat a využít jejich kvalitu pro udržení či vylepšení stávající pozice.

Naopak do slabých pilířů konkurenceschopnosti Německa byly zapojeny oblasti hodnocení kvalitu institucionální, makroekonomické prostředí a efektivitu trhu práce.

Při zkoumání vývoje absolutních i relativních změn výsledků konkurenceschopnosti jednotlivých pilířů mezi lety 2010-2011 a 2014-2015 bylo zjištěno mnoho různých trendů, které se vzhledem k pozici konkurentů vyskytly. Například výsledky u efektivitu trhu práce, která byla shledána jako slabý pilíř, bylo za zkoumaných pět let dosaženo vylepšení pozice v absolutním srovnání pořadí, tak i v hodnocení relativního skóre samotného pilíře. Ani mírné tempo zlepšení však nepomohlo k významnějšímu posunu mezi světovou špičku, i když je snaha o zlepšení z pozice státu patrná. Zlepšení hodnocení skóre dosáhl i další ze slabých pilířů, kterým je Makroekonomické prostředí. Jedná se však o minimální posun, který vzhledem k ostatním konkurentům byl nedostatečný a dokonce se tento pilíř v hodnocení pořadí propadl o pozici níže.

Bylo však také identifikováno hned několik pilířů, které byly shledány jako velmi dobře fungující s neustále zlepšující pozicí jak v absolutním, tak i relativním vyjádření hodnocení. Za období zkoumaných pěti let tohoto posunu dosáhl pilíř Zdraví a základní vzdělání, Vyšší vzdělání a odborná příprava, Efektivita finančních trhů a Inovace. Tyto pilíře jsou bezpochyby dalšími zástupci, o které by se měla Spolková republika v budoucím vývoji opírat a jeví se v těchto oblastech jako velmi silná.

V regionálním pojetí Spolkové republiky lze narazit na významné rozdíly, což se také projevílo v hodnocení ekonomické regionální konkurenceschopnosti jednotlivých

spolkových zemí. Mezi tři nejvíce konkurenceschopné spolkové země patří dle výsledků vícekritériálního rozhodovacího problému první Bádensko-Württembersko, druhé Bavorsko a třetí Hesensko. Naopak na druhém pólu pořadí, tedy mezi třemi nejméně konkurenceschopnými spolkovými zeměmi, se umístily na posledním šestnáctém místě Braniborsko, na předposlední příčce Sasko-Anhaltsko a jako v pořadí čtrnácté Meklenbursko-Přední Pomořansko.

Mezi zástupci nejlépe hodnocených zemí i mezi nejhůře hodnocenými zeměmi se dají nalézt společné znaky. Jedním z rozdílů mezi oběma póly pořadí je hustota zalidnění prvních a posledních třech zemí. I když se jedná ve všech případech o zemské spolkové země s relativně velkými rozlohami území, lze zde najít poměrně velké rozdíly. Nejřídčeji osídlenou spolkovou zemí v první trojici je Bavorsko, které má však i tak hustotu zalidnění ve výši 179 obyvatel na kilometr čtvereční, zatímco nejhustěji osídlenou spolkovou zemí v poslední trojici je se 110 obyvateli na km² Sasko-Anhaltsko.

S tímto ukazatelem mírně souvisí i další rozdíl mezi nejlépe a nejhůře hodnocenými spolkovými zeměmi. Jedná se o neexistenci ekonomického centra v podobě velké městské metropole v nejhůře hodnocených zemích. Naproti tomu Badensko-Württembersko disponuje například Stuttgartem, Bavorsko má hlavní oporu v Mnichově a především třetí Hesensko je taženo jedním z hlavních ekonomických center celé spolkové republiky Německo, a to Frankfurtem nad Mohanem. Zároveň mají všechny tyto země velmi nízké úrovně měr nezaměstnanosti, produkce skleníkových plynů a jedny z nejvyšších HDP na obyvatele.

Přední země, v tomto kontextu myšleno především Badensko-Württembersko a Bavorsko, se také opírají v rámci vysoké úrovně hrubého domácího produktu na obyvatele o průmysl, a to konkrétně o průmysl automobilový. V těchto spolkových zemích patří k jedním z hlavních zaměstnavatelů automobilky jako BMW, MAN, Porsche či Daimler AG se svou značkou Mercedes-Benz.

Na základě vypočteného pořadí spolkových zemí dle konkurenceschopnosti je možné také rozdělit území Spolkové republiky Německo na více a méně konkurenceschopné části. Zatímco hned 4 z 5 nejlépe hodnocených spolkových zemí se nacházejí na jihu či jihozápadě území tohoto státu, tak všechny 4 nejhůře hodnocené spolkové země jsou vzájemnými sousedy na severovýchodě a východě německého území, které bylo do roku 1990 součástí východního Německa. Z tohoto pohledu autor rozdělil území Spolkové

republiky Německo na 3 části, dle úrovně ekonomické konkurenceschopnosti příslušných spolkových zemí.

Nejvíce konkurenceschopným územím je jednoznačně jih a jihozápad Německa, který je tvořen Badenskem-Württemberskem, Bavorskem, Hesenskem a Porýním-Falcí. Jediným hůře hodnoceným územím v této oblasti je nejmenší zemská spolková země Sársko, která se v konečném pořadí umístila na 11. místě.

Druhou částí území, která představuje průměrné hodnoty konkurenceschopnosti v rámci spolkových zemí Německa, je severozápad a sever území společně s Durynskem ve střední části Německa. Tento celek je složen ze spolkových zemí jako Severní-Porýní Vestfálsko, již zmíněné Durynsko, Dolní Sasko, Brémy, Šlesvicko-Holštýnsko a Hamburk, který však jako jediný územní celek v této oblasti v hodnocení konkurenceschopnosti vyčnívá, jelikož je celkově hodnocen jako čtvrtá nejkonkurenceschopnější spolková země.

Poslední třetí oblastí, která byla autorem vymezena, je oblast severovýchodu a východu Německa. Tvoří ji spolkové země Sasko, Meklenbursko-Přední Pomořansko, Sasko-Anhaltsko, Braniborsko a Berlín, který se překvapivě jakožto městská spolková země a hlavní město Německa umístil až na 10. místě. Jedná se o spolkové země, které byly do roku 1980 součástí východního Německa a byly ovlivňovány východním blokem v čele se Sovětským svazem. Jedinou spolkovou zemí, která byla součástí východního Německa a nebyla zařazena do nejméně konkurenceschopné oblasti, je Durynsko.

Celkově umístění všech tří městských spolkových zemí lze považovat za poměrně překvapivé, vzhledem k poznatkům hodnocení konkurenceschopnosti krajů v České republice, kdy Praha nad ostatními regiony poměrně dominuje. Především o Hamburku bylo uvažováno, jako o potenciálním vítězi. Hamburk je hodnocen v konečném pořadí jako čtvrtý nejlepší, i když pouze s mírným odstupem za pomyslnými stupni vítězů, a to především kvůli o několik procentních bodů vyšší míře nezaměstnanosti a míře dlouhodobé nezaměstnanosti.

Mnohem horších výsledků oproti předpokladům dosáhly však Brémy a Berlín. U Berlína je stále ještě znatelný dopad po ničivých útocích za druhé světové války a také následné rozdělení na dvě části Berlínskou zdí mezi východní a západní Německo. S tímto spojená vysoká nezaměstnanost, také vysoká dlouhodobá nezaměstnanost a na městskou spolkovou zemi velmi nízký hrubý domácí produkt na obyvatele odsoudily Berlín až k desátému místu.

Spolková země Brémy dopadla z městských spolkových zemí nejhůře, a to v celkovém pořadí jako dvanáctá nejlepší. Velkým nedostatkem je zde s Berlínem srovnatelná vysoká úroveň nezaměstnanosti, absolutně nejvyšší míra dlouhodobé nezaměstnanosti ze všech spolkových zemí na úrovni 4,7% a na městskou spolkovu zemi také až příliš vysoká produkce skleníkových plynů.

6 Seznam použitých zdrojů

- [1] JENÍČEK, Vladimír. *Globalizace světového hospodářství*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2002, xii, 152 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 80-717-9787-1.
- [2] PICHANIČ, Mikuláš. *Mezinárodní management a globalizace*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2004, xi, 176 s. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-717-9886-X.
- [3] KLAUS SCHWAB. *Global risks 2012*. 7th ed. Cologne, Switzerland: World Economic Forum, 2012. ISBN 978-929-5044-357.
- [4] ROWENA ARZT. MIT EINEM GELEITW. VON WERNER DELFMANN UND JOCHEN WITT. *Wettbewerbsfähigkeit europäischer Messeveranstalter Entwicklung und empirische Anwendung eines multidimensionalen Bezugsrahmens*. 7th ed. Köln: Kölner Wiss.-Verl, 2006. ISBN 978-393-7404-226.
- [5] STEINMETZOVÁ, Dana (ed.). *Bariéry konkurenceschopnosti*. V Praze: Oeconomica, 2008, 162 s. ISBN 978-80-245-1444-4.
- [6] SLANÝ, Antonín. *Konkurenceschopnost a stabilita*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2010, 285 s. ISBN 978-80-210-5336-6.
- [7] KLVAČOVÁ, Eva, Jiří MALÝ a Karel MRÁČEK. *Základy evropské konkurenceschopnosti*. Vyd. 1. Praha: Professional Publishing, 2007, 118 s. ISBN 978-80-86946-54-2.
- [8] KADERÁBKOVÁ, Anna. *Růst, stabilita a konkurenceschopnost IV: Česká republika v globalizované a znalostní ekonomice*. Praha: Linde, 2008, ix, 389 s. ISBN 978-80-86131-79-5.
- [9] *Rozdíly v konkurenceschopnosti mezi státy EU - předpoklady a bariéry jejich překonání: souhrnná publikace z vědeckopopularizační konference .. : Brno, 11. dubna 2014*. 1. vyd. Praha: Newton College ve spolupráci se Vzdělávacím střediskem na podporu demokracie, 2014, 145 s. ISBN 978-80-87764-02-2.
- [10] KLVAČOVÁ, Eva, Jiří MALÝ a Karel MRÁČEK. *Různé cesty ke konkurenceschopnosti: EU versus USA*. Vyd. 1. Praha: Professional Publishing, 2008, 236 s. ISBN 978-80-86946-84-9.
- [11] WOKOUN, René. *Konkurenceschopnost regionů Evropské unie a České republiky*. Vyd. 1. ISBN 978-80-7414-534-6.

- [12] SOUKUP, Jindřich. *Zdroje a perspektivy evropských ekonomik na počátku 21. století v kontextu soudobé globalizace*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2015, 151 s. ISBN 978-80-7261-281-9.
- [13] DVOŘÁČEK, Jiří a Peter SLUNČÍK. *Podnik a jeho okolí: jak přežít v konkurenčním prostředí*. Vyd. 1. V Praze: C.H. Beck, 2012, xvii, 173 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-224-3.
- [14] ABRHÁM, Josef. *Ekonomická, sociální a územní diference Evropské unie*. Vyd. 1. Praha: MAC, 2011, 147 s. ISBN 978-80-86783-52-9.
- [15] BLAŽEK, Ladislav a Milan VITURKA. *Analýza regionálních a mikroekonomických aspektů konkurenceschopnosti*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008, 283 s. ISBN 978-80-210-4787-7.
- [16] DANILOV, I. *Konkurentosposobnost' regionov Rossii : (teoreticheskie osnovy i metodologiiā)*. Moskva: Kanon, 2007, 367 p. ISBN 978-588-3730-237.
- [17] SCHULTE-PEEVERS, Andrea. *Poznáváme Německo*. 1. české vyd. Praha: Svojtka & Co., 2011. Z řady průvodců Lonely Planet. ISBN 978-80-256-0540-0.
- [18] STEWART, James, Neville WALKER a Christian WILLIAMS. *Německo: [turistický průvodce]*. 1. vyd. Brno: Jota, 2010. Průvodce (Jota). ISBN 978-80-7217-730-1.
- [19] EDITOR THOMAS L. MILLER, RESEARCHER-WRITERS TIM ATTANUCCI .. [ET AL.] a [MAPS BY DAVID LINDROTH]. *Let's go*. 1st ed. London: Macmillan, 2004. ISBN 1405033053.
- [20] *Statistisches Landesamt Baden-Württemberg* [online]. [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <http://www.statistik-bw.de>
- [21] *Bayerisches Landesamt für Statistik* [online]. [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <https://www.statistik.bayern.de>
- [22] *Statistik: Berlin Brandenburg* [online]. [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <https://www.statistik-berlin-brandenburg.de>
- [23] *Statistisches Landesamt Bremen* [online]. [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <http://www.statistik.bremen.de/sixcms/detail.php?gsid=bremen02.c.730.de>
- [24] *Statistisches Amt für Hamburg und Schleswig-Holstein: Der Norden zählt* [online]. [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <http://www.statistik-nord.de>
- [25] *Hessisches Statistisches Landesamt: Statistik Hessen* [online]. [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <http://www.statistik-hessen.de>

- [26] *Mecklenburg-Vorpommern Statistisches Amt* [online]. [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: http://www.statistik-mv.de/cms2/STAM_prod/STAM/de/start/index.jsp
- [27] *Landesamt für Statistik Niedersachsen* [online]. [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: http://www.statistik.niedersachsen.de/portal/live.php?navigation_id=25623&psmand=40
- [28] *Information und Technik Nordrhein-Westfalen* [online]. [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <http://www.it.nrw.de>
- [29] *Rheinland-Pfalz: Statistisches Landesamt* [online]. [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <http://www.statistik.rlp.de/home>
- [30] *Saarland: Statistik* [online]. [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <http://www.saarland.de/statistik.htm>
- [31] *Sachsen.de* [online]. [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <https://www.statistik.sachsen.de>
- [32] *Statistisches Landesamt: Sachsen-Anhalt* [online]. [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <http://www.statistik.sachsen-anhalt.de>
- [33] *Thüringer Landesamt für Statistik* [online]. [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <http://www.statistik.thueringen.de/startseite.asp>
- [34] *Destatis: Statistisches Bundesamt* [online]. [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <https://www.destatis.de/DE/Startseite.html>
- [35] *Německo: Turistická země* [online]. [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <http://www.germany.travel/cz/informace-na-cestu/spolkove-zeme/spolkove-zeme.html>
- [36] *Dw: Made for minds* [online]. [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <http://www.dw.com/en/top-stories/germany/s-1432>
- [37] *City population: Population Statistics for Countries, Administrative Areas, Cities and Agglomerations - Interactive Maps and Charts* [online]. [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <http://www.citypopulation.de/>
- [38] SCHWAB, K. *The Global Competitiveness Report 2010–2011*. 1. vyd. Switzerland: World Economic Forum, 2010. 516 s. ISBN-13 978-92-95044-87-6.
- [39] SCHWAB, K. 2014. *The Global Competitiveness Report 2014–2015*. Geneva : WEF, 2014. ISBN-13: 978-92-95044-98-2.
- [40] *BusinessInfo.cz. : Oficiální portál pro podnikání a export* [online]. 2015 [cit. 2015-12-06]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/>